

ئابدۇلقادر دەدە ئوغلى

ئاياللارنىڭ ۋەزىپىلىرى

(بىر ئانىنىڭ قىزغا قىلغان نەسەھەتلىرى)

ھەر ئانىنىڭ بىر ئايالغا قانداق ئېھتىياجى بولسا،
ھەر ئايالنىڭ بۇ كىتابقا ئەنە شۇنداق ئېھتىياجى بار

سۇتۇق بۇغراخان مائارىپ نەشرىياتى
2012 - يىلى، ئىستانبۇل

ئاياللارنىڭ ۋەزىپىلىرى

ئابدۇلقادىر دەدە ئوغلى	ئاپتورى:
مۇنەۋۋەر نىياز ئۆز ئۇيغۇر	تەرجىمە قىلغۇچى:
مۆمىنجان سىدىق	تەھرىرى:
مۆمىنجان سىدىق	كوررېكتورى:
ئىبراھىم بۇغرا	بەتچىك:

مۇندەرىجە

7..... كىرىش سۆز

9..... مۇقەددىمە

23..... ئەرلەرنىڭمۇ ئاياللارغا قارىتا بىرمۇنچە ۋەزىپىلىرى بار

27..... قانائەت

37..... ئېرىگە ئىتائەت قىلىش

39..... خۇلاسىە

43..... تازىلىق

45..... خۇلاسىە

47..... دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك نۇقتىلار!

65..... ئۆي تازىلىقى، يېمەك - ئىچمەك ۋە ئۇخلاش سائەتلىرى

69..... مال - مۈلۈكنى ئاسراش

72..... ھېكايە

74..... خۇلاسىە

74..... ھېكايە

76..... ھېكايە

77..... ھېكايە

78..... نەتىجە

83..... خۇلاسىە

ئاياللارنىڭ ۋەزىپىلىرى

- 87..... ئۇرۇغ - تۇغقانلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىش
- 93..... ئەرنى ئەر قىلىش ئايالنىڭ قولىدا
- 97..... ھېكايە
- 103..... خۇلاسىە
- 105..... ھېكايە
- 109..... سىر ساقلاش
- 111..... ھېكايە
- 115..... ھۆرمەت قىلىش ۋە ئېھتىرام بىلدۈرۈش
- 121..... مۇسۇلمان ئاياللارنىڭ بىلىشى لازىم بولغان بەزى بىلىملەر
- 123..... ئىمان ئاساسلىرى ئالتدۇر
- 124..... ئىسلام ئاساسلىرى بەشتۇر
- 124..... تاھارەت مۇنداق ئېلىنىدۇ
- 125..... غۇسۇل - تاھارەت مۇنداق ئېلىنىدۇ
- 125..... تەيەممۇم قىلىش
- نامازنى باشلاشتىن بۇرۇن تۆۋەندىكى ئالتە پەرزنى ئورۇنلاش
- 126..... لازىم
- 126..... نامازنىڭ ئىچىدىكى ئالتە پەرز
- 127..... نامازنىڭ ئەقۇلۇش
- 131..... ئاياللارنىڭ نامىزى ۋە روزىسى ھەققىدە ساۋات
- 133..... روزا

- 134..... ھەج
- 134..... زاكات
- 135..... قىسقىچە دىنىي مەلۇماتلار
- 137..... سەۋەنلىك سەجدىسى
- 138..... نامازنى ئولتۇرۇپ ئوقۇش ھەققىدە
- 139..... ئىسلامدا نىكاھنىڭ ئەدەپ – ئەخلاقى
- 141..... ئىسلامدا تالاق
- 143..... مۇسۇلمان ئاياللارنىڭ كىيىنىشى
- 145..... ئاياللارنىڭ سىرتقا ۋە ساياھەتكە چىقىشى
- 147..... ھەيز ۋە نىفاس

كىرىش سۆز

ھۆرمەتلىك ئوقۇرمەن! ھەر خىل زىيانلىق ۋە خەتەرلىك قىلمىشلار دىنىي ۋە ئائىلىۋىي مۇناسىۋەتلىرى كۈچلۈك بولغان جەمئىيەتلەرگە سىڭىپ كىرەلمىدى.

سەلبىي كۈچلەر بىر مىللەتكە ھۆكۈمرانلىق قىلغاندا، ئالدى بىلەن ئۇ مىللەتنى دىندىن، ئاندىن ئائىلە ئەزالىرى ئارىسىدىكى سۆيگۈ ۋە ھۆرمەتتىن مەھرۇم قىلىدۇ.

ئۇلار بىر جەمئىيەتنىڭ ئېسىل خىسلەتلىرىنى يوق قىلىش ئۈچۈن كۆپىنچە گېزىت، ژۇرنال، رومان، تېتىقسىز مەزمۇندىكى نەشرىيات ئەسەرلىرى، تېلېۋىزور، رادىيو ۋە فىلىم قاتارلىق ۋاسىتىلەرنى قوللىنىدۇ.

كۆپىنچە مۇسۇلمان ئەللىرىدىمۇ بىلىپ - بىلمەستىن بۇ ۋاسىتىلەر ئارقىلىق دىن ۋە ئائىلە ئىچىدىكى مەنىۋىي رىشتە بىر - بىرلەپ ئۈزۈپ تاشلانماقتا.

مۇسۇلمان خەلق ئىچىدە ئائىلىنىڭ ئۇلى ھېسابلىنىدىغان ئايال - بالىلار بىرەر گېزىت ياكى ژۇرنالنىڭ تىراژىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئەڭ رەزىل، ئەڭ پەسكەش تېمىلارغا ۋاسىتە قىلىنماقتا. ئەڭ ئاددىي مالنىڭ ئېلانى ئۈچۈنمۇ ئاياللارنى ئىشلىتىپ، ئۇلاردىن تىجارەت سەرمائىسى سۈپىتىدە پايدىلىنىش بىز ياشاۋاتقان بۇ دەۋردىكى ئەڭ رەزىل قىلمىشلاردىن بىرىگە ئايلىنىپ قالدى.

شۇڭا، پۈتۈنلەي يوقاپ كېتىشكە يۈز تۇتقان دىنىي ۋە ئائىلىۋىي مۇناسىۋەتلەرنى كۈچەيتىدىغان پايدىلىق ئەسەرلەرنى نەشرگە تەييارلاپ، سىز ھۆرمەتلىك ئوقۇرمەنلەرنىڭ ھۇزۇرىغا سۇنۇشنى بىزنىڭ باش تارتىپ بولمايدىغان مەجبۇرىيىتىمىز دەپ قارايمىز.

بۇ كىتاب ئوسمانىيلار خەلىپىلىكى زامانىدا ئاياللارنىڭ پايدىلىنىشى ئۈچۈن ھازىرلانغان «ئاياللارنىڭ ۋەزىپىلىرى» ناملىق ئەسەر ئاساسىدا تەييارلاندى. قوللىنىدىكى بۇ كىتابنىڭ خانىم - قىزلىرىمىز ۋە مۇسۇلمان ئائىلىنىڭ ئۈمىد بولغان مۇسۇلمان ئاياللارنىڭ ئىسلام ئەخلاقىنى ئۆزلەشتۈرۈشىگە پايدىلىق بولىدىغانلىقىغا، شۇنداقلا مۇسۇلمانلارنىڭ خېلى چوڭ ئېھتىياجىنى قاندۇرۇشتا مۇھىم رول ئوينايدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز.

ياخشى ۋە گۈزەل ھەرقانداق ئىش پەرۋەردىگار بىزنىڭ ئاتالارنىڭ ئىنئامىدۇر، كەمچىلىك ۋە يېتەرسىزلىكلەر سەۋىيىمىزنىڭ چەكلىك بولغانلىقىدىندۇر.

ئابدۇلقادر دەدە ئوغلى

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(ناھایتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان اللەنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن)

مۇقەددىمە

بۇنىڭدىن بىرقانچە يۈز يىل ئىلگىرى، ئەرەب قەبىلە باشلىقلىرىدىن ئەۋف ئىبنى مىلھەم ئىسىملىك بىر كىشى بولۇپ، مىلھەم قىزى ئۇمۇ ئىناسنى ئەرەبلەر ئىچىدىكى يۈز ئابرويلۇق بىرىگە ياتلىق قىلىشقا ماقۇل بولدى. مىلھەمنىڭ ئايالى توي كۈنى ياتلىق قىلىدىغان قىزىنى ئالدىغا ئولتۇرغۇزۇپ، بىرقانچە ئەسىردىن باشلاپ تا ھازىرغىچە بەدىئىي قىممىتىنى يوقاتمىغان مۇنۇ نەسىھەتلەرنى قىلدى:

”بالام! ۋەسىيەت ۋە نەسىھەت بىر ئىنساننى ياخشىلىق تەرەپكە يۈزلەندۈرۈش ئۈچۈن قىلىنىدۇ. ئەدەپ - ئەخلاقلق ۋە تەربىيە كۆرگەن بىرى بولۇش ياكى باي بىرىنىڭ پەرزەنتى بولۇش ھەرقانداق ئادەمنىڭ ئالدىدا ھۆرمەتكە سازاۋەر بولۇشقا يېتىدىغان بولسا، مەن ساڭا بۇ نەسىھەتلەرنى قىلىپ يۈرمىگەن بولاتتىم. ئەسلىدە تەۋسىيە ۋە نەسىھەت قىلىش ئۇنتۇپ قالغان نەرسىلەرنى ئەسلەشكە، بىلمىگەن نەرسىنى بىلىۋېلىشقا

سەۋەب بولدى. شۇنىڭ ئۈچۈن، نەسىھەتنىڭ ناھايىتى كۆپ پايدىلىرى بار.

ئى سۆيۈملۈك قىزىم! بىر قىزنىڭ ئاتا - ئانىسى باي بولغانلىقى ئۈچۈن ياتلىق بولۇشقا ئېھتىياجى بولمىسا ئىدى، سېنىڭ ھېچبىر ۋاقىت ئەرگە ئېھتىياجىڭ بولمىغان بولاتتى. ئەمما ئەھۋال سېنىڭ ئويلىغىنىڭدەك ئەمەس، ئەرلەر بىز ئۈچۈن يارىتىلغاندەك، بىزمۇ ئەرلەر ئۈچۈن يارىتىلغانمىز.

قىزىم! سەن تۇغۇلۇپ چوڭ بولغان بىر ئائىلىدىن چىقىپ، ھېچ بىلمەيدىغان ۋە تونمايدىغان بىرىنىڭ ئۆيىگە كىرسەن، ھازىرغىچە كۆرۈشۈپ گەپلىشىپ باقمىغان، مەسەلەن - خۇلقىنى بىلمىگەن بىرىنىڭ ئۆمۈرلۈك ھەمراھى بولسىن. سەن ئۇنىڭ خىزمەتكارى بولغىنىكى، ئۇ سېنىڭ مالىيىڭ، قۇلۇڭ بولسۇن!

ئى بالام! مەن ھازىر ساڭا بەزى نەسىھەتلەرنى قىلىمەن، ئۇلارنى ياخشى ئۆگىنىپ، شۇ بويىچە ھەرىكەت قىلساڭ، ئۆمۈر بويى راھەت ياشايسەن، ئېرىڭ بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىڭمۇ ھەرگىز بۇزۇلمايدۇ. بۇ دۇنيادا بەختلىك ياشاش بىلەن بىرگە، ئاخىرەتتىمۇ مەڭگۈلۈك بەختكە ئېرىشسەن:

بىرىنچى، قانائەتچان بول! يەنى ئېرىڭ تەرىپىدىن ئېلىپ كېلىنگەن يەپ - ئىچىدىغان ۋە كىيىدىغان ھەرقانداق نەرسىنى رازىمەنلىك بىلەن قوبۇل قىلغىن. چۈنكى قانائەتچانلىق قەلبىنى ھۇزۇر - ھالاۋەتكە ئېلىپ بارىدۇ.

ئىككىنچى، ئېرىگىنىڭ سۆزلىرىگە ھەمىشە قۇلاق سال ۋە ھەر ۋاقىت ئىتائەتكار بول. ئېرىگىگە ئېتىراز بىلدۈرمىگىن. ئۇنىڭ بىلەن ئىچقويۇن - تاشقويۇن بولۇشقا تىرىشقىن. بۇ خىل ئۇسۇلدا ھەرىكەت قىلساڭ، ئەينى زاماندا ھەق تائالانىڭ رازىلىقىغىمۇ ئېرىشىسەن.

ئۈچىنچى، ئېرىگىنىڭ كۆزى چۈشىدىغان ھەممە يەرگە دىققەت قىل ۋە ئالاھىدە ئەھمىيەت بەر. ئۇنىڭ كۆزىگە سەت كۆرۈنىدىغان بىرەر نەرسىنىڭ ئىلىشىپ قېلىشىدىن ساقلانغىن.

تۆتىنچى، سېسىق پۇراق چىقىش ئېھتىمالى بولغان نەرسىلەر ۋە يەرلەرگە دىققەت قىل، ئۇلارنى ئىزدەپ تېپىپ تازىلا. ئۆيىڭدىن ھەمىشە خۇشپۇراق چىقىپ تۇرسۇن.

بەشىنچى، شۇنى ئېسىڭدە چىڭ تۇتقىنكى، پاكىزلىق ۋە لاتاپەت ۋۇجۇتقا سۇ بىلەن كېلىدۇ. ھەممە نەرسە سۇ بىلەن پاكىزلىنىدۇ. ئىچىدىغان ۋە ئىشلىتىدىغان سۇلارنىڭ پاكىز بولۇشىغا دىققەت قىلغىن.

ئالتىنچى، ئېرىگىنىڭ تاماق يەيدىغان ۋە ئۇخلايدىغان ۋاقتىغا ئالاھىدە ئېتىبار بەرگىن. تامىقىنى ئۇنىڭ ئادىتىگە قارىتا تەييارلىغىن. ۋاقتىدا ئۇخلىشى ئۈچۈن ئىشلىرىنى ۋاقتىدا تۈگەتكىن. چۈنكى ئاچلىق ئىنساننى تەرسا قىلىپ قويدۇ. ئۇيقۇسىزلىق بولسا، ئاچچىقلىنىشقا سەۋەبچى بولۇپ قالىدۇ.

يەتتىنچى، ئۆيىڭنىڭ مال - مۈلكىنى ۋە ئۆيىدىكى جابدۇقلارنى ياخشى ئاسرا. مال ۋە جابدۇقلارنى ئاسرىشىڭ،

مۇھاپىزەت قىلىشنىڭ سېپىنىڭ ئىش بىلىدىغان بىرى
ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ.

سەككىزىنچى، ئېرىڭنىڭ يېقىنلىرىغا ياخشى مۇئامىلە
قىلغىن. بۇ سېپىنىڭ ئىشلارنى ياخشى ئىدارە
قىلالايدىغانلىقىنىڭ ئالامىتىدۇر.

توققۇزىنچى، ئېرىڭنىڭ سىرلىرىنى ھېچكىمگە دېمە.
ناۋادا ئۇنىڭ سىرلىرىنى باشقىلارغا دەپ قويساڭ، ئۇ ساڭا خاپا
بولدۇ. ئۇ چاغدا ئۇنىڭ ساڭا ۋاپاسىزلىق قىلىشىدىن خاتىرجەم
بولالمايسەن.

ئونىنچى، ئېرىڭنى ھۆرمەتلىگىن، بۇيرۇغانلىرىنى ئورۇنلا.
ئۇنىڭ ئېيتقانلىرىنىڭ تەتۈرسىنى ئېيتىپ، ئۇنىڭغا قارشىلىق
بىلدۈرىدىغان ئىشنى قىلما. ناۋادا قارشىلىق قىلىپ، ئىسيانكار
بولساڭ، ئۇنىڭ ئاچچىقلىنىشىغا، ھەتتا دۈشمىنىڭدەك
ھەرىكەت قىلىشىغا سەۋەبچى بولۇپ قالسىەن. ئېرىڭ غەمكىن،
كۆڭلى يېرىم بولغان چاغلاردا، سەن خۇشال كۆرۈنمە. ئۇ
خۇشال بولغان چاغلاردا، سەنمۇ خۇشال كۆرۈنۈشكە تىرىشقىن.

قىسقىسى، قىزىم! سەن ئېرىڭگە قانچىلىك دەرىجىدە
ھۆرمەت قىلساڭ، ئۆزەڭنى ئۇنىڭغا شۇنچىلىك ياخشى
كۆرسىتەلەيسەن. ئۇنى قانچىلىك دەرىجىدە رازى قىلساڭ،
سۆيگۈسىنى شۇنچىلىك دەرىجىدە قولغا كەلتۈرەلەيسەن.
شۇنىمۇ قوشۇپ قويايىكى، يۇقىرىدا دېگەنلىرىمنى قىلالىشىڭ
ئۈچۈن پەقەت ئۇنىڭ تەلەپ - ئارزۇلىرىنى ئۆزەڭنىڭ تەلەپ -

ئارزۇلىرىدىن ئۈستۈن ئورۇنغا قويغان ۋە ئۇنىڭ ھاۋايى -
ھەۋەسلىرىنى ئۆزەڭنىڭ ھاۋايى - ھەۋەسلىرىدىن ئارتۇق
كۆرگەن چاغدىلا ئاندىن ئەمەلگە ئاشۇرغىلى بولىدۇ“.

ئۇمامەنىڭ ئۆز تەجرىبىلىرىدىن پايدىلىنىپ، قىزىغا قىلغان
بۇ نەسىھەتلىرى ئائىلىدە ئېرى بىلەن ياخشى ئۆتۈشنى،
ئائىلىنى ياخشى ئىدارە قىلىشنى ۋە ھۇزۇر ئىچىدە ياشاشنى
خالايدىغان ھەرقانداق ئايالنىڭ قىلىشى لازىم بولغان
ئىشلاردۇر. شۇڭا، بارلىق ئاياللار بۇ نەسىھەتلەرنى قۇلقىدا
چىڭ تۇتۇشى ۋە بۇ نەسىھەتلەرنى چىقىش يولى قىلىپ،
ئۆزلىرىنىڭ كەلگۈسىنى بەلگىلىشى لازىم.

جانابى اللە بىزگە ئۆزىنىڭ ئەزىمىتىنى ۋە قۇدرىتىنى
كۆرسىتىش ئۈچۈن ياراتقان بارلىق مەخلۇقاتلىرىنىڭ بۇ دۇنيادا
كۆپىيىشىنى ئىرادە قىلغان. بۇ سەۋەبتىن، ئەر بىلەن ئايالنى بىر
- بىرىگە موھتاج قىلىپ ياراتقان ۋە ئۇلارنى ئەقىل - ئىدراك
بىلەن زىننەتلەش ئارقىلىق باشقا مەخلۇقاتلاردىن ئۈستۈن
قىلغان. ئىنسانلار بىرلىكتە بەرپا قىلغان جەمئىيەتلەرنىڭ
كۈچلۈك ۋە ساغلام بولۇشى ئۈچۈن، ئەرلەر بىلەن ئاياللارنىڭ
ئۆزئارا مۇناسىۋەتلىرىنى نىكاھ بىلەن قانۇنلاشتۇرۇپ، ئۇلارنىڭ
بىر - بىرىگە بولغان ئېھتىياجلىرىنى بۇ شەكىلدە تەمىنلەشنى
ئورۇنلاشتۇرغان.

شۇڭا، بىر ئەر بىلەن بىر ئايالنىڭ بىرلىكتە ياشىشى
چوقۇم نىكاھ شەرتى ئاساسىدا قۇرۇلىشى كېرەك. اللەنىڭ بۇ

بۇيرۇقى بولسا، ئالەمنىڭ ئىنتىزاملىق بولۇشى، ئىنسانلارنىڭ گۈزەل ئەخلاقلىق بولۇشى ۋە ساغلام جەمئىيەتلەرنىڭ ۋۇجۇتقا چىقىشى ئۈچۈندۇر.

«تەپسىر كەبىر» ناملىق تەپسىرنىڭ مۇئەللىپى فەخرۇددىن رازى: ﴿وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً﴾ ﴿ئاراڭلاردا (يەنى ئەر - خوتۇن ئارىسىدا) مېھىر - مۇھەببەت ئورناتتى﴾ (سۈرە رۇم، 21 - ئايەت) دېگەن ئايەتنىڭ تەپسىرىدە توختىلىپ مۇنداق دەيدۇ: ”ئەر - خوتۇن ئارىسىدىكى مۇھەببەت پەقەت نەپسانىي لەززەتتىنلا ئىبارەت ئەمەس. بەلكى ئۇ اللەنىڭ ئىنايىتى بولغان بىر ھالەتتۇر. چۈنكى نەپسانىي لەززەت بولمىغان ۋاقىتلاردىمۇ بۇ مۇھەببەت داۋام قىلىدۇ. ناۋادا ئەر - خوتۇن ئوتتۇرىسىدىكى ئالاقە شەھۋانىي ھەۋەستىنلا ئىبارەت بولسا ئىدى، شەھۋەت تۇيغۇسى بولمىغان ۋاقىتلاردا بىرگە ياشاش ئەڭ ئاخىرقى نۇقتىغا بېرىپ قالغان ۋە ئاجرىشىش ئەھۋاللىرى باش كۆتۈرگەن بولاتتى“.

بۇلاردىن شۇنى بىلىپ يېتەلەيمىزكى، نىكاھ بىر - بىرنى ياخشى كۆرۈش، بىرلىكتە ياشاش ۋە ياخشى ئۆتۈشنىڭ بىردىنبىر سەۋەبىدۇر. ”نىكاھتا كارامەت بار“ دېگەن سۆزمۇ بەلكىم بۇ تەجرىبىلەرنىڭ نەتىجىسى بولۇشى مۇمكىن.

ئىنسانلار بىر - بىرى بىلەن ئىناق ئۆتۈشكە ئىنتايىن موھتاج. بۇ دۇنيادىكى ھاياتىمىزدا بىزدىن تەلەپ قىلىنىدىغىنىمۇ ئىنسانلارغا ياخشىلىق قىلىشتۇر. پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالام: «سىلەر ھەر ئادەمنى مال - دۇنيالىرىڭلار بىلەن رازى قىلىپ بولالمايسىلەر. شۇنداق ئىكەن، ئەخلاقىڭلار بىلەن رازى قىلىڭلار» دېگەندى. ئۇلۇغ ئالىم ئەبۇ لەيس سەمەرقەندى بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: «ئىنسان يۇمشاق سۆزلۈك، گۈزەل خۇيلۇق بولۇشى، ھېچكىمگە خۇشامەتچىلىك قىلماسلىقى، ھېچكىمنى يۈزىدە ماختىماسلىقى لازىم».

ئەخلاقى ۋە تۇتقان يولى ناچار كىشىلەر بىلەن سۆزلەشكەندە دىققەت قىلىش كېرەك. ئۇ خىل كىشىلەرنىڭ ناچار پىكىرلىرىنى قوبۇل قىلغاندەك كۆرۈنۈپ، لام - جىم دېمەستىن ئولتۇرۇش ئەڭ چوڭ خاتالىقتۇر. ئۇ تۈردىكى كىشىلەردىن باشقا ھەممە كىشى بىلەن ياخشى ئۆتۈش، يامانلىقلاردىن يىراق تۇرۇش لازىم. اللە تائالا مۇسا ئەلەيھىسسالام بىلەن ھارۇن ئەلەيھىسسالامغا: ﴿فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لِيَنَّا﴾ ﴿پىرئەۋنگە يۇمشاق سۆز قىلىڭلار﴾ (سۈرە تاھا، 44 - ئايەت) دېمىدىمۇ؟ بىز مۇسا ئەلەيھىسسالام بىلەن ھارۇن ئەلەيھىسسالامدىنمۇ پەزىلەتلىكمۇ؟ بىز بۇنى ئويلىشىمىز لازىم.

ئىنسانلار ئۆز ئارىسىدىكى مۇناسىۋەتلەردە خۇشچىراي، يۇمشاق سۆزلۈك بولۇشقا بۇيرۇلغان يەردە، ئەر - خوتۇن ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتتە تېخىمۇ كۈچلۈك مېھىر - مۇھەببەت ۋە ھۆرمەت بولۇشى كېرەك ئەمەسمۇ؟ مۇشۇ سەۋەبتىن، نىكاھ ئېلىپ كېلىدىغان سۆيگۈ ۋە بىر - بىرىگە

بولغان باغلىنىش ئىككى تەرەپنىڭ تىرىشچانلىقى بىلەن تېخىمۇ كۈچەيتىلىشى، ئەر - خوتۇن ئىككىسىنىڭ ھەربىرى ئۆزىگە تېگىشلىك مەسئۇلىيەتنى تولۇق ئورۇنلاش ئارقىلىق، مۇستەھكەم ئىناقلىقنىڭ بارلىققا كېلىشىگە كۈچ چىقىرىشى، بىر - بىرىنىڭ زىيانلىق بولمىغان كەمچىلىكلىرىنى كەچۈرۈش ئارقىلىق، ھاياتلىرىنى ھۇزۇر ئىچىدە ئۆتكۈزۈشكە تىرىشىشى لازىم.

ئەكسىچە بولغاندا، يەنى ئەر - خوتۇن بىر - بىرىگە ھۆرمەتسىزلىك قىلسا ۋە بىر - بىرىنىڭ ھەقلىرىگە رىئايە قىلمىسا، ئۆزئارا سۆيگۈ - مۇھەبەت يوقايدۇ. ئۆزئارا سۆيگۈ - مۇھەبەت يوقىسا، بىر - بىرىنىڭ ئەيىبلىرى كۆرۈنۈشكە باشلايدۇ. شۇنىڭ بىلەن، چىقىشالماسلىق كېلىپ چىقىدۇ. جېدەل، تالاش - تارتىش ۋە قىيا - چىيالار تۈگىمەيدۇ. بۇنداق ئائىلىدە ياشاش ئىمكانسىز ھالغا كېلىدۇ.

شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاياللار ئەللىرىنىڭ ھەقلىرىگە رىئايە قىلىشى، ئۆزلىرىنىڭ مەسئۇلىيەتلىرىنى ياخشى تونۇپ، ئۇنى ئورۇنداشقا تىرىشىشى لازىم. ئەللىرىنىڭ مەجەز - خۇلقىنى ياخشى چۈشىنىپ، ئېرى رازى بولىدىغان ئىشلارنى قىلىشى، بۇنىڭ بىلەن ھاياتىنى ھۇزۇر - ھالاۋەت ئىچىدە ئۆتكۈزۈش بىلەن بىرگە، ئۆلگەندىن كېيىنمۇ ياخشى نام بىلەن ئەسلىنىشى ئۈچۈن ئىز قالدۇرۇشى لازىم.

تابىئىنلار (ساھابە كىراملارنى كۆرگەن كىشىلەر)دىن شەئبى ئۆيلىنىش ھەققىدە قازى شۇرەيھ ئېيتىپ بەرگەن بىر ۋەقەلىكى مۇنداق بايان قىلدۇ: قازى شۇرەيھ بىر سۆھبەت ئارىسىدا ماڭا:

– ئى شەئبى! ناۋادا سەن توي قىلماقچى بولساڭ، بەنى تەمم قەبلىسىدىن ئۆيلىنىشىڭنى تەۋسىيە قىلىمەن، - دېدى ۋە ئۆزىنىڭ بېشىدىن ئۆتكەن بىر ۋەقەلىكىنى سۆزلەپ بەردى: – ياش چېغىمدا، بىر مېيىت سەۋەبىدىن بەنى تەمم قەبلىسىگە بارغانىدىم. ئايلىنىپ يۈرۈپ، بىر ئىشىكنىڭ ئالدىدا ياشانغان بىر ئايال بىلەن بىر قىزنىڭ ئولتارغانلىقىنى كۆردۈم. قىز ناھايىتى چىرايلىق ئىدى. مەن ئۇلارغا يېقىنلاشتىم. قىزنى تېخىمۇ ياخشىراق كۆرۈۋېلىش ئۈچۈن، ئايالدىن سۇ سورىدىم. ئايال قىزنى سۇ ئېلىپ كېلىشكە بۇيرىدى. سۇنى ئىچكەندىن كېيىن، ئايال بىلەن ئارىمىزدا مۇنداق بىر پاراڭ بولدى، مەن:

– بۇ چىرايلىق قىز كىم؟ كىمنىڭ قىزى ۋە ئىسمى نېمە؟
- دېدىم. ئايال:

– ھۇدەيرنىڭ قىزى، ئىسمى زەينەب.

– ئېرى بارمۇ؟

– ياق.

– مەن بۇ قىز بىلەن ئۆيلىنىش تەلپىنى قويسام، ماڭا

بېرەرسىلەرمۇ؟

– لايىق بولساڭ بېرىمىز.

ياشنىپ قالغان ئۇ ئايالنىڭ سۆزىدىن كېيىن، مەن ئۇ يەردىن ئايرىلدىم. مەن قىز بىلەن ئۆيلىنىش قارارىغا كەلگەندىم. بىرقانچە ئۇرۇغ - تۇغقىنىم بىلەن قىزنىڭ تاغسىنىڭ ئۆيىگە باردۇق ۋە مۇددىئايىمىزنى ئىزھار قىلدۇق. تاغسى:

_ ناھايىتى ياخشى بوپتۇ، - دېگىنىچە، تەلپىمىزنى قوبۇل قىلدى.

ئارىدىن بىر مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن، نىكاھىمىز ئوقۇلدى. لېكىن مەن ئىچىمدە پۇشايمان قىلىشقا باشلىدىم. چۈنكى مەن بۇ قەبىلىنىڭ ئاياللىرىنىڭ ناھايىتى قوپال ئىكەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم. ئاخىرى، نەتىجىنى كۆرۈشنى تېخىمۇ مۇۋاپىق كۆردۈم، كەچ بولدى. مەن قىزنىڭ يېنىغا كەلگىنىدە، ئۇ:

_ بېگىم! شۇ تاپتا، كۈيئوغۇلنىڭ ئالەم رازىلىقى ئۈچۈن ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇشى ۋە ئايالنىڭ خەيرلىك ئايال بولۇشىنى ئۇلۇغ ئالەمتىن تىلىشى، يامانلىقىدىن ئالەم سېغىنىپ پاناھ تىلىشى سۈننەتتۇر، - دېدى. مەنمۇ:

_ توغرا! شۇنداق ئىدى، - دېگەچ، نامازغا تۇردۇم. نامىزىمنى ئوقۇپ بولغىنىمدا، ئۇنىڭمۇ ناماز ئوقۇۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. ئۇ يەنە ماڭا:

_ بېگىم! مەن سىزگە يات بىر قىزمەن، سىزنىڭ خۇي پەيلىڭىزنى بىلمەيمەن، سىز ياخشى كۆرىدىغان ۋە

سۆيۈنىدىغان ئىشلىرىڭىزنى ئېيتىپ بەرسىڭىز، مەن كۆڭلىڭىزدىكى ئىشلارنى قىلىش ئۈچۈن ھەرىكەت قىلىمەن. ياخشى كۆرمەيدىغان، ئۆچ كۆرىدىغان ئىشلىرىڭىزنى ئېيتىپ بەرسىڭىز، ئۇلاردىن يىراق تۇرىمەن ۋە سىزنى بىئارام قىلىشتىن ساقلىنىمەن. سىزنىڭ باشقا بىر ئايال بىلەن، مېنىڭمۇ ئۆز قەبىلىمدىن بىر ئەر بىلەن توي قىلىشىم مۇمكىن ئىدى. لېكىن ھەر ئىش تەقدىر - پىشانىگە يېزىلغىنى بويىچە بولىدىغانلىقى ئۈچۈن، ئەخلاق ۋە ئادەتلىرىمىزنى بىلمەيدىغان تۇرۇپمۇ بىر - بىرىمىز بىلەن نىكاھلاندىق. بۇ ئىلاھىي ئەمرنى خۇشاللىق بىلەن قوبۇل قىلىشىمىزغا ۋە ئۆز جايىدا ئورۇنلىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ. اللە تائالانىڭ ھەر ئىككىمىزنى مەغپىرەت قىلىشىنى تىلەيمەن، - دېدى. مەن ئۇنىڭغا مۇنداق جاۋاب بەردىم:

— خېنىم! سۆزلىرىڭ شۇنچىلىك چىرايلىقكى، ناۋادا دېگەنلىرىڭ بويىچە ئىش قىلساڭ، مېنى بەختلىك قىلسەن. قېنى ئەمدى تەلەپلىرىڭنى ئېيتقىن، - دېدىم. قىز:

— ئۇرۇغ - تۇغقانلىرىمنىڭ كېلىپ كېتىشىنى خالامسىز؟

— تولا كېلىپ، زېرىكتۈرۈپ قويۇشنى خالمايمەن.

— قوشنىلاردىن كىملىرىنىڭ كىرىشىنى، كىملىرىنىڭ

كىرمەسلىكىنى تەلەپ قىلىسىز؟ ئەگەر بۇلارنى بىلىۋالسام، سىز خالىغانلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىمەن، خالىمىغانلاردىن يىراق تۇرىمەن.

— پالانچى، پالانچىلار سالمە ئىنسانلار. ئۆزلىرى، سۆزلىرى دۇرۇس، ئىززەت - نومۇسىنى بىلىدىغان كىشىلەردۇر، ئۇلار كەلسە بولىدۇ. ئەمما پالانچى، پالانچىلار بولسا، دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك، ناچار خاراكتېرلىق كىشىلەردۇر، ئۇلارنىڭ بىزنىڭكىگە كىرىشى ياخشى ئەمەس.

— ئى شەئى! - دېدى قازى شۈرەيە سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ: — بۇ قىزمەندىن ئالغان تەلىماتنى ئەينەن ئىجرا قىلىشقا باشلىدى. ئۇنىڭغا بولغان مۇھەببەت كۈنسېرى كۈچەيدى. شۇنداق قىلىپ، ئارىدىن بىر يىل ئۆتتى. بىر كۈنى ئۆيگە كەلگەندە:

— مۇنداق قىل، ئۇنداق قىلما، - دەپ، ئايالىمغا بۇيرۇق بېرىۋاتقان قېرى بىر ئايالنى كۆردۈم. ئايالىمدىن:

— بۇكىم؟ - دەپ سورىدىم.

— قېيىنانىڭىز، - دېگەن جاۋابنى ئالغاندىن كېيىن، ئۇنىڭغا ئالاھىدە ھۆرمەت - ئېھتىرام بىلدۈردۈم. ھال - ئەھۋال سورىدىم. ئۇمۇ مەندىن:

— ئوغلۇم! ئايالىڭىدىن رازىمۇسەن؟ - دەپ سورىدى. مەن ناھايىتى رازى ئىكەنلىكىمنى، قىزىمنى ياخشى تەربىيىلىگەنلىكىنى ئېيتقان ئىدىم، ئۇ:

— بالام! ئاياللار خۇيىنى ئومۇمەن ئىككى خىل ئەھۋالدا بىلدۈرىدۇ. بۇنىڭ بىرى، ئوغلۇل بالا تۇغقاندا، يەنە بىرى بولسا، ئېرىنىڭ ئەتىۋارلىشىغا ئېرىشكەندە. ئەگەر ئايالىڭدا مۇنداق بىر

خۇي كۆرسەك، دەرھال تەربىيە قىل، - دېدى ۋە سۆزىنى داۋام قىلىپ مۇنداق دېدى: _ اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلمەنكى، بىر ئەرنىڭ ئۆيىدىكى ئەڭ ناچار ئىش ئېرىنىڭ ئەتىۋارلىشىنى قولغا كەلتۈرگەن ئايالنىڭ ئېرىگە نازلىنىپ تۇرۇۋالدىغان ھالەتلىرىدۇر، - دېدى، ئاندىن ماڭا بۇرۇلۇپ: _ ئوغلۇم! ئايالنىڭ ئۇرۇغ - تۇغقانلىرىنىڭ سىلەرگە قايسى شەكىلدە زىيارەتكە كېلىشىنى خالايسىلەر؟ - دەپ سورىدى. مەن:

_ قاچان كېلىشىنى خالسا، شۇ چاغدا كەلسۇن، - دەپ جاۋاب بەردىم. شۇرەيھە قازى سۆزىنى داۋام قىلىپ مۇنداق دېدى: _ شۇنىڭدىن كېيىن، قېيىننام ھەر يىلى يىل بېشىدا كېلىپ، بىرمۇنچە نەسەپتەلەرنى قىلىپ قايتىپ كېتەتتى. ئى شەئى! مەن يىگىرمە يىلدىن بېرى بىر ئۆيدە ياشىغان، بىر ياستۇققا باش قويغان ئۇ قىزدىن ئازراقمۇ سەۋەنلىك تاپالمىدىم. مېنىڭ كىندەلىك (كىندە: جاي ئىسمى) بىر قوشنام بار ئىدى. ئايالى ئەخلاقى ناچار ۋە تەربىيە كۆرمىگەن بىرى ئىدى. ئۇلارنىڭ ئۆيىدە ۋاراڭ- چۇرۇڭ، غەلۋە - غۇۋغا بېسىقمايتتى. ئۇلارنىڭ شۇ ھالىنى كۆرگىنىمدە، ئايالىمنى ئەسلىيىتىم ۋە ئۇنى تۆۋەندىكى بېيىت بىلەن خاتىرىلەيتتىم:

كۆردۈممەن بىرمۇنچە ئەرلەرنى،
ئۇرىدىغان ھەر دائىم ئاياللىرىنى.

زەينەبىمنى اللە ساقلىسۇن،
ئۇنى ئۇرىدىغان قولۇم قۇرۇسۇن.
ئۇرسا بولامدۇ گۇناھسىز تۇرسا،
ئۇۋال بولمامدۇ بىگۇناھ ئۇرسا؟

تەربىيە كۆرگەن، ئىپپەت - نومۇسلۇق، خۇي - پەيلى
گۈزەل ئاياللارنىڭ ھاياتىدىكى ياخشى ئىش - ئىزلىرى ۋە
ئېسىل - پەزىلەتلىرى مەدھىيلىنىپ، تىللاردا داستان بولغان
ھەمدە ئىسىملىرى كىتابلارغا ئۇنىۋان بولغان. ئەكسىچە،
مىجەزى ئوسال، تەربىيەسىز ئاياللار ئۆزلىرى راھەت
ياشايالمايلا قالماستىن، ھەر ۋاقىت ناچار ئىللەتلىرى بىلەن
ئەسلىنىپ كەلمەكتىدۇر.

شۇنىمۇ ئەسكەرتىپ ئۆتۈش كېرەككى، يۇقىرىقىلاردىن
ھەرگىزمۇ: ”ئەرلەر ئايالىرىغا خالىغىنىنى قىلدۇرالايدىكەن،
ئۇلارنى بوزەك قىلىپ، ئەزىيەت يەتكۈزىدىكەن، ئۇرىدىكەن،
قانداق مۇئامىلە قىلغۇسى كەلسە، شۇنداق قىلىشقا
ھەقلىكەن. ئاياللار بولسا، ھەرقانداق ئەھۋالدا مۇتلەق
بويىسۇنۇشى كېرەككەن“ دەپ چۈشىنىپ قېلىشقا بولمايدۇ.

ئەرلەرنىڭمۇ ئاياللارغا قارىتا بىرمۇنچە ۋەزىپىلىرى بار

ئاياللارنىڭ كىيىم - كېچەك، يېمەك - ئىچمەكلىرى ئەرلىرى تەرىپىدىن تەمىنلىنىشى لازىم. ئەر كىشى ئايالغا زۇلۇم قىلماسلىقى، ئۇنى بوزەك قىلماسلىقى، بەزى تەرەپلەردە ئۇنىڭغا قارىتا كەڭ قورساق، سەۋرچان بولۇشى كېرەك. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئىمان جەھەتتە ئەڭ مۇكەممەل، ئەخلاقىي ئالاھىدىلىكلىرى ئەڭ گۈزەل مۇئمىنلەر ئايالى، بالا - چاقىلىرى ۋە ئۇرۇغ - تۇغقانلىرىغا ناھايىتى مېھرىبان بولغانلاردۇر» دېگەن. باشقا بىر ھەدىستە: «چوڭچىلىق قىلىپ، بالا - چاقىلىرىغا قاتتىق قوللۇق قىلغان كىشىنى ئاللاھ يامان كۆرىدۇ» دېيىلگەن.

يىغىپ ئېيتقاندا، ئاياللارنىڭ ئەرلەرگە قارىتا بىرمۇنچە ۋەزىپىلىرى بولغىنىدەك، ئەرلەرنىڭمۇ ئاياللىرىغا قارىتا بىرمۇنچە ۋەزىپىلىرى بار. ئەرلەر پات - پات ئاياللىرىنىڭ كۆڭلىنى ئېلىپ تۇرۇشى لازىم. تېرىقتەك نەرسىنى تۈگىدەك كۆرسىتىپ، ئۇلارغا زۇلۇم قىلىش زالىملىقتۇر. ھەتتا ئىسلامدا ئايالنى جەبىر - جاپاغا سېلىپ قويۇش ئېھتىمالى بولغان مىجەزى ئوسال ئەرنىڭ ئۆيلىنىشى مەكرۇھ دەپ قارىلىدۇ. ئەر كىشى ئەلۋەتتە ئايالغا ياخشى نەرسىلەرنى ئۆگىتىشى، ئۇلارنى يامان

ئىشلاردىن مۇھاپىزەت قىلىشى، ئاياللار بولسا، يارىتىلىش تەبىئىتىگە يارىشا گەپ ئاڭلايدىغان، ئەللىرىگە ئىتائەتكار بولۇشى لازىم.

ئۈچ، تۆت ياكى بەش بالىسى بار بىر ئايالنىڭ ئەتىگەندىن كەچكىچە ۋە ياكى كەچتىن تا ئەتىگەنگىچە بالىلار بىلەن ھەپىلەشكەنلىكى يەتمىگەندەك، ئېرىنىڭ ئۇنىڭغا: كىيىملىرىمنى دەزمالماپسەن، كىيىم - كېچەكلىرىمنى ۋاقتىدا يۇماپسەن، يېمەك - ئىچمەكلەر مېنىڭ تەلۋىم بويىچە بولماپتۇ، دېگەندەك ياكى شۇنىڭغا ئوخشىغان باھانىلەر بىلەن ۋاقىراپ جاقىرىشى، بۇمۇ ئاز كەلگەندەك ئۇنى ئۇرۇشى، ھاقارەت قىلىشى ئىنتايىن چوڭ زۇلۇمدۇر. بۇنداق ئىنسانلارنىڭ نە اللەنىڭ دەرگاھىدا، نە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدا، نە جەمئىيەتنىڭ ئىچىدە قىممىتى بولمايدۇ. تەربىيەلەش ھەرگىزمۇ تاياق بىلەن ئېلىپ بېرىلىدىغان نەرسە ئەمەس، ئەڭ ئاددىيسى ھايۋانلارنىمۇ تاياق بىلەن تەربىيەلەشكە بولمايدۇ.

ئاياللار ئەرلەرگە اللە تەرىپىدىن بېرىلگەن ئامانەتتۇر

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇسۇلمان ئەر بىلەن ئۇنىڭ ئايالى ئارىسىدىكى ئۆزئارا ھۆرمەت، مېھىر - مۇھەببەتنىڭ قەدىر - قىممىتى ۋە ئۆلچىمىنى مۇنۇ ھەدىسلىرى بىلەن ناھايىتى ياخشى ئىپادىلەپ بەرگەن:

«ئاياللار قوۋۇرغا سۆڭىكىگە ئوخشايدۇ، ئۇنى پۈتۈنلەي تۈز قىلىشقا ئورۇنساڭ، سۇندۇرۇپ قويسەن، مەيلىگە قويۇۋەتسەڭ تېخىمۇ ئەگرىلىشىدۇ. ئۇنى ئەگرى ھالىتىدە قويۇپمۇ پايدىلىنالايسەن؟» «ئەرنىڭ ئايالىنى تالاق قىلىشىدىن ئاسمانلار تىترەپ كېتىدۇ؟» «كىمكى ئايالغا مۇھەببەت بىلەن قارىسا، ئايالىمۇ ئۇنىڭغا شۇ ھېسسىياتلارنى ئىپادىلىسە، اللە تائالا ئۇ ئىككىسىگە رەھمەت نەزىرى بىلەن قارايدۇ. ئۇ ئىككىسى بىر - بىرىنىڭ قوللىرىنى تۇتۇشقانلىرىدا بولسا، ھەر ئىككىسىنىڭ گۇناھلىرى ئۇلارنىڭ بارماقلىرى ئارىسىدىن ئېقىپ چىقىپ كېتىدۇ».

ساھابىلاردىن بىرى پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن:

— ئى اللەنىڭ پەيغەمبەرى! ئاياللارنىڭ ئەرلىرى ئۈستىدىكى ھەقىقىي نېمىلەردىن ئىبارەت؟ - دەپ سورىغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

— ئۆزەڭ يېگەن نەرسىدىن يېگۈزۈشۈڭ، ئۆزەڭ يېڭى كىيىم كىيگىنىڭدە ئۇنىڭغىمۇ كىيىدۈرۈشۈڭدۇر. ھەرگىز ئايالنىڭ يۈزىگە ئۇرما، ئەخلاقسىز مۇئامىلە ۋە ھەرىكەتلەردە بولما، ئۇنى قوغلىۋەتمە، مەلۇم بىر گۇناھى سەۋەبىدىن ئۇنى ئۆزەڭدىن يىراقلاشتۇرۇشقا توغرا كەلسە، بۇنى ئۆينىڭ ئىچىدە ئىجرا قىل!« دېگەن جاۋابىنى بەرگەن.

پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەنە مۇنداق دېگەن: «مۇئمىن ئەر مۇئمىن ئايالدىن نەپرەتلەنمىسۇن، ئايالدىكى بىر مەجەزنى ياققۇرمىغان بىلەن، باشقا مەجەزىدىن خۇش بولۇپ قېلىشى مۇمكىن».

بىر ئەر ئايالنىڭ يەيدىغان - ئىچىدىغانلىرىنى ھالالدىن تەمىنلەۋاتقان، ھەر رەڭ ۋە ھەر تۈردىكى كىيىم - كېچەكلەرنى، زىننەت بۇيۇملىرىنى، خۇشبۇي نەرسىلەرنى ئېلىپ بېرىش ئارقىلىق كۆڭلىنى ئېلىشقا تىرىشۋاتقانلا بولسا، ئايال مۇبۇنىڭغا جاۋاب قايتۇرۇپ، ئېرىگە پۈتۈنلەي باغلىنىشى، شەرىئەتتە چەكلەنمىگەن ھەرقانداق خىزمەتنى ئېرىدىن ئايماسلىقى لازىم.

بىر - بىرىگە مانا مۇشۇنداق ھۆرمەت ۋە مېھىر - مۇھەببەت بىلەن باغلىنغان ئائىلىدە ھۇزۇر - ھالاۋەت ۋە بەخت - سائادەتنىڭ داۋام قىلىشى شۈبھىسىز. يۇقىرىدا بايان قىلىپ ئۆتكىنىمىزدەك، ئۇمۇ ئاناسىنىڭ ئانىسى قىزىغا: "قىزىم! سەن ئېرىڭنىڭ خىزمەتكارى بولغىنكى، ئۇ سېنىڭ مالىيىڭ، قۇلۇڭ بولسۇن!" دېمىگەنمىدى؟

قانائەت

بىز ئەمدى ئۇ ئانىنىڭ قىزىغا قىلغان نەسىھەتلىرىنىڭ ھەربىرى ھەققىدە ئىنچىكىلىك بىلەن توختىلىپ ئۆتەيلى. ئۇ نەسىھەتلەرنىڭ بىرىنچىسى مۇنداق ئىدى:

“قانائەتچان بول! چۈنكى قانائەتچانلىق قەلبىنى ھۇزۇر – ھالاۋەتكە ئېلىپ بارىدۇ”.

ئانىسى قىزىنىڭ ئۆزىنى بىلمەسلىك ۋە ئاچ كۆزلۈك قىلىش بىلەن ئېرىنى ئۆزىدىن سوۋۇتۇپ قويماسلىقى ئۈچۈن بۇ نەسىھەتنى قىلغان ئىدى. قانائەت قىلىش ئىنساننىڭ ئۆزى موھتاج بولغان نەرسىلەردىن ئېھتىياجغا يېتەرلىك قىسمىغا رازى بولۇشى، تەمەخورلۇق قىلماسلىق دېگەنلىكتۇر. بۇ مەيلى ئەر ياكى ئايال بولسۇن، ھەر ئىككى تەرەپ ئۆزلەشتۈرۈشى كېرەك بولغان گۈزەل ئەخلاقىتۇر. ھەدىس شەرىپتە: «ئىنساننىڭ كۆزى تويمايدۇ، بىر كۆپ ئالتۇنى بولسا، يەنە بىر كۆپ بولسىكەن دەيدۇ» دېيىلگەن. بىر ئەرەب شائىرى شېئىرىدە مۇنداق يازغان:

بايلىقنىڭ كۆپايىمە قىلمىسا ساڭا گەر،
رازى بولمايسەن دۇنيا سېنىڭ بولسىمۇ ئەگەر.

ئاتا - بوۋىلىرىمىز ئىنسان نەپسىنىڭ بۇنداق ئاچكۆزلۈكى ھەققىدە: ”ئىنساننىڭ كۆزىنى پەقەتلا توپا توپىغۇزدۇ“ دېيىشكەنكەن.

ھېرىسمەنلىك ۋە تەمەخورلۇق بىلەن ياشاش ئىنساننى توغرا يولدىن ئازدۇرىدۇ. ھۇزۇر ۋە بەخت - سائەدەتكە ئېرىشتۈرمەيدۇ. دۇنيادا راھەت كۆرمەيدۇ. تەمەخور، قانائەتسىز ئىنساننىڭ ئېھتىياجلىرى تۈگمەيدىغان بولغاچقا، ھېچقاچان راھەت ھايات سۈرەلمەيدۇ.

كۆزى توقلۇق ھۆرلۈكنى، ئاچكۆزلۈك مەھكۇملۇقنى كەلتۈرىدۇ. ئاچكۆز ئىنسان ھەرۋاقىت باشقىلارنىڭ ئالدىدا خار ۋە تۆۋەن ئورۇنغا چۈشۈپ قالىدۇ. ھاياتى تەمەخورلۇق بىلەنلا ئۆتىدۇ. قانائەتچانلىق ئىنسانلارنى ئىززەت ۋە ھۆرمەتكە سازاۋەر قىلسا، ئاچكۆزلۈك ئۇلارنى خارلىققا ۋە كەمىستلىشكە ئېلىپ بارىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئىنسانغا يارىشىدىغان قىلىق قانائەتچان بولۇشقا ئىنتىلىشتۇر. ئەخلاق كىتابلىرىدا، تەمەگەرلىك ۋە قانائەتسىزلىك بالاسىدىن قۇتۇلۇپ، قانائەتچان بولۇشنىڭ يوللىرى تۆۋەندىكىدەك بايان قىلىنماقتا:

بىرىنچىسى، اللە تائالا ھەربىر ئىنساننىڭ رىزىقىنى پۈتۈن ۋەتەن بولغاچقا، تەقدىرگە پۈتۈنلۈككە تەمە ۋە ھېرىسمەنلىك بىلەن قولغا كەلتۈرۈش مۇمكىن ئەمەس. پەقەت رىزىققا ئېرىشىشنىڭ ئۇيغۇن سەۋەبلىرىنى قىلىش يېتەرلىكتۇر. رىزىق اللە تەلەپ قىلىندۇ، ئۇنىڭدىن باشقىسىدىن تەلەپ

قىلىش قەتئىي توغرا ئەمەس. شائىر نابى ئوغلى ئۈچۈن يازغان نەسىھەتتە بۇ نۇقتىنى ئىنتايىن چىرايلىق شەكىلدە ئىپادىلىگەن:

ئىنساننىڭ ئۆزىدە نېمىمۇ بولسۇن،
سېنىڭ ئۇنىڭدىن سوراپ ئالغىدەك.
ئۇمۇ موھتاجدۇر ياراتقان رەببىگە،
نېمىسى بولسۇن ساڭا بەرگىدەك.

ئۇلۇغ الله ھەر كىشىنىڭ رىزىقىنى بەدەلسىز بېرىدۇ. بەزى ئىنسانلار پەقەت تەقدىر قىلىنغان رىزىقلارنىڭ تەقدىر قىلىنغان كىشىلەرگە يەتكۈزۈلۈشىدە ۋاستىچى بولىدۇ. شۇڭا، سەۋەبىنى پۈتۈنلەي تەرك ئېتىش توغرا ئەمەس. شۇنى بېلىش كېرەككى، ئۇلۇغ الله سەۋەبلەرنى ياراتمىسا ئىدى، ئۇنىڭ نېمە ئەھمىيىتى بولاتتى. شۇنىڭ ئۈچۈن، رىزىقىنى بېرىدىغان ھەقىقىي زات اللهنى قايرىپ قويۇپ، پەقەت رىزىقنىڭ يەتكۈزۈلۈشىدە سەۋەب بولىدىغانلارغىلا ئېسىلىشنىڭ ھېچقانداق پايدىسى يوق.

مەئزۇفى كەرھى ئىسىملىك مەشھۇر بىر ئالىم بىر كۈنى ناتونۇش بىر ئىمامغا ئىقتىدا قىلىپ ناماز ئوقۇپتۇ. نامازدىن كېيىن ئىمام ئۇنىڭغا بۇرۇلۇپ:

— سىلى كىم بولىلا؟ يەپ - ئىچىدىغانلىرىنى قەيەردىن

تەمىن ئېتىلا؟ - دەپ سوراپتۇ. بۇ سوئالغا قارىتا مەزكۇر ئالىم:

– توختىسىلا، توختىسىلا، ئالدى بىلەن سېلى ئىمام بولۇپ ئوقۇتقان نامازنى قايتىدىن ئوقۇي، چۈنكى، رىزىقنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىگە شۈبھە بىلەن قارىغان ئىنساننىڭ ئۇ رىزىقنى ياراتقۇچىسىغىمۇ شۈبھىسى بولىدۇ، - دەپتۇ.

قانائەتچان بولۇش پەيغەمبەرلەر ۋە اللەنىڭ ۋەلىي قۇللىرىنىڭ تۇتقان يولىدۇر. پەقەت مۇشۇنداق بولغانلىقى ئۈچۈنلا، قانائەتكە چىڭ ئېسىلىشىمىز كېرەك. ناھايىتى قىسقا بولغان دۇنيا ھاياتىدا قانائەتچان بولۇشنى تەرك ئېتىش، تەمەخورلۇق ۋە ھېرىسمەنلىك يولى بىلەن بىرمۇنچە گۇناھ ئىشلەش، بۇنىڭ بىلەن مەڭگۈلۈك تۇرالغۇ يېرى بولغان ئاخىرەت دۇنياسىدا زىيان تارتىش ئەقلى - ھوشى جايىدا بىر ئىنسان قىلىدىغان ئىش ئەمەس.

قانائەت قىلىش يولغا كىرگەن ئىنسان قىسقا بىر مەزگىل خالىغىنىنى يەپ - ئىچەلمەسلىكى، خالىغىنىنى كىيەلمەسلىكى ۋە ئارزۇ قىلغان، ھەۋەس قىلغان نەرسىلىرىگە ئېرىشەلمەسلىكى مۇمكىن. بۇ خۇددى كېسەلدىن شىپا تېپىش ئۈچۈن دورىنىڭ ئاچچىقىغا چىداش كېرەكلىگىدەك بىر ئىش. ھېرىسمەنلىك ۋە تەمەخورلۇق كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان يامان ئىشلاردىن پەقەت قانائەت ئارقىلىقلا قۇتۇلۇش مۇمكىن بولىدۇ.

ئىككىنچى، قانائەتنىڭ ئىككىنچى شەرتى بولسا، قولدا بارنى دېتلىق ۋە مۇۋاپىق ھالدا، تېجەشلىك بىلەن سەرپ قىلىشتۇر. لازىمى بولمىغان خىراجەتلەرنى قىلىشتىن قەتئىي

يىراق تۇرۇش لازىم. تۇرمۇشتا بۇ خىل يول تۇتقان كىشىلەر بالا - چاقىلىرىنىڭ تۇرمۇشىنى قامداش يولىدا ھېچكىمگە موھتاج بولماستىن، خۇشامەت قىلماستىن، يالغان سۆزلەپ ئۇنى بۇنى ئالدىماستىن ياشايدۇ. ھېرىسىمەنلىك ۋە تەمەخورلۇق بالاسىدىنمۇ بۇ يول بىلەن قۇتۇلالايدۇ. شۇڭا، قانائەتتە تېجەشلىك بولۇشقا ئىنتايىن غەيرەت كۆرسىتىش كېرەك. ھەتتا بىر ھەدىس شەرىپتە: «تېجەشلىك بولغان ئىنسان پېقىر بولماس» دېيىلگەن.

ناۋادا، يوتقانغا قاراپ پۇت سۇنماستىن، كۆزى كۆرگەننى ئالسا، ئىسراپچىلىق ۋە بۇزۇپ چېچىپ خىراجەت قىلىشقا يول ئاچقانلىق بولىدۇ. ئىسراپخورلۇق بىلەن باي بولۇش ھەرگىزمۇ مۇمكىن ئەمەس. پۇل تېپىش خەجلەشتەك ئاسان ئەمەس. ھالالدىن پۇل تېپىش يوغان قورام تاشنى ئىگىز بىر تاغنىڭ ئۈستىگە ئېلىپ چىقىشقا ئوخشىسا، خەجلەش ئۇ تاشنى تاغدىن پەسكە قارىتىپ دومىلاتقانغا ئوخشايدۇ.

ئەبۇ بەكر سىددىق رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: ”بىرقانچە كۈن يېيىشكە يەتكىدەك ئوزۇقلۇقنى بىر كۈن ئىچىدە تۈگىتىۋەتكەن ئائىلىلەرگە نەپرەتلىنىمەن“ دېگەن. بىر ئەرەب شائىرى:

پۇلۇڭغا ئىچىڭ ئاغرىسۇن، بۇزۇپ چاچما،
كۆزىڭ گۆھىرى كۆز ئۈچۈن قۇۋۋەت،
ئىنساننىڭ مېلىمۇ ئىنسانغا قۇۋۋەت.

دېيىش ئارقىلىق تېجەشلىك بولۇشنىڭ قانچىلىك دەرىجىدە مۇھىم ۋە قانچىلىك دەرىجىدە ياخشى ئىش ئىكەنلىكىنى تەكىتلىگەن. بۇ يەردە شۇنىمۇ قوشۇپ قويۇشىمىز كېرەككى، كىشى تېجەشلىك بولمىدى دەپ، يېمەك - ئىچمەك، كىيىم - كىچەكنى قولدىن كېلىشىچە قىسىپ پۇل يىغىش يولىغا كىرىپ قالسا بولمايدۇ. بۇنداق قىلىش بېخىللىقتۇر. بېخىللىق بولسا، ناچار ئەخلاقىمۇ، بولۇپمۇ، بالا - چاقىلىرىنىڭ يېمەك - ئىچمىكىنى قىسىش ئەڭ چوڭ خاتالىقتۇر.

بۇرۇن بىر ئايال قازىغا ئەرز قىلىپ، ئېرىنىڭ يېمەك - ئىچمەكتىن قىسقالىقىدىن شىكايەت قىلغان. قازى ئۇ ئادەمنى چاقىرىپ:

— سەن بۇ ئايالنى نېمىشقا باقمايسەن؟ - دەپ سوراپتىكەن، ئۇ ئادەم:

— قازىئاخۇنۇم! مەن كۈچۈمنىڭ يېتىشىچە بېقىۋاتمەن، ئەمما ئۇ ئۇنىڭدىن ئارتۇق تەلەپ قىلىدۇ، مەن ئۇنىڭ تەلپىنى ئورۇنلاشقا ئاجىزلىق قىلىۋاتمەن، - دەپتۇ. قازى:

— ئۇنداقتا، سېنىڭ كۈچۈڭ قانچىلىك نەرسىگە يېتىدۇ؟ - دېگەندە، ئۇ ئادەم:

— قازىئاخۇنۇم! مەن پەقەت سۇنى جىق - جىق ئەكىلىپ بېرىمەن، ئەمما ئايالىم بۇنىڭغا رازى بولماي، سۇ بىلەن بىرلىكتە نان ئېلىپ كېلىشىمنى تەلەپ قىلىدۇ، - دەپ جاۋاب بېرىدۇ.

ناۋادا بىر ئادەم ئايالنى بۇ شەكىلدە تەمىنلىسە، ئەلۋەتتە بۇنىڭغا ئايالى نارازى بولۇپلا قالماي، شۇ دۆلەتنىڭ قازىسىمۇ نارازى بولىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئائىلە ئەھلىگە يەنى بالا - چاقىلارغا خىراجەت قىلغان پۇل - مالنىڭ ساۋابى پېقىرغا ياكى باشقا يەرلەرگە بېرىلگەن سەدىقنىڭ ساۋابىدىن كۆپتۇر» دېگەندى.

ھەسەن بەسىرى (اللە ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن)مۇ: ”ياخشى تەدبىر قوللىنىش ۋە تېجەشلىك يولنى تۇتۇشنىڭ ئۆزىلا يېرىم بايلىقتۇر. مۇۋاپىق يەرلەرگە خىراجەت قىلغان ئازغىنا پۇل - مال ئىسراپخورلۇق بىلەن خىراجەت قىلىنغان بىرمۇنچە پۇل - مالدىن پايدىلىق ئىشلارغا يارايدۇ“ دېگەن. ئەفلاتۇنمۇ: ”پۇل - مالنى بېخىللىق دەرىجىسىگە بېرىپ قالماستىن تېجەشلىك بىلەن خەجلىش ئاقىلانلىقنىڭ ئالامىتىدۇر“ دېگەن.

ناھايتى ئىسراپخور بىر ئادەمنىڭ قىزى بىر كۈنى ئۆزىنى تۇتالماستىن دادىسىغا مۇنداق دېگەن: ”ئى دادا! پۇل - مال تېجەشنىڭ بالا - چاقىلىرىڭنىڭ باشقىلارنىڭ قولىغا قاراپ قېلىشىنىڭ ئالدىنى ئالىدۇ. سەن پۇل - مېلىڭنى ئورۇنسىز يەرلەرگە بۇزۇپ چېچىۋاتىسەن، قولۇڭدىكىنى چىڭ تۇت، ئۆزەڭنىڭ قولىدىكى پۇل - مال ئازىيىشقا باشلىغاندا،

باشقىلارنىڭ پۇلغا كۆز تېكىسەن، بۇنداق كېتىۋەرسە، ئىشنىڭ ئاقىۋىتى يامان بولىدۇ. بۇنى ھەرگىز ئۇنۇتما!“.

بۇرۇن بىر باي ئۆتكەن بولۇپ: ئىنسانلار مېنى مەرتكەن دەپ قالسۇن، - دەپ، قولىدىكى پۇل - مېلىنى ھەر تەرەپكە بۇزۇپ خەجلەشكە باشلاپتۇ. بىرەر مېھمان كەلسە، دەرھال بىر قوي، قوي تاپالمىسا، تۆگە سويىدىكەن. مەيلى قانداقلا بولمىسۇن، مېھماننى ئالاھىدە كۈتۈۋالدىكەن. ”يېتىپ بېسە، تاغۇ توشمايدۇ“ دېگەندەك، بىر كۈنى ئۇنىڭ قولىدىكى مال - دۇنياسى تۈگەپتۇ. قولىدا ھېچ نەرسە قالماپتۇ. ھەتتا سويغىدەك بىرەر توخۇسى، پىشۇرغىدەك بىرەر تۇخۇممۇ قالماپتۇ. ئەمما ئۇنىڭ مېھماندوستلۇقىنى ئاڭلىغان كىشىلەر يىراق يېقىندىن ئۇنىڭ ئۆيىگە مېھمان بولۇپ كېلىشنى داۋام قىلىۋېرىپتۇ. ئاشۇ كۈنلەرنىڭ بىرىدە بىر تۈركۈم كىشىلەر كېلىپتۇ. ئۇ ئادەم مېھمانلارغا قويغىدەك بىرەر نەرسىسى بولمىغانلىقتىن مېھمانلىرىنىڭ ئالدىغا چىقىشقىمۇ جۈرئەت قىلالماپتۇ. مېھمانلارغا ئىشىك ئاچقان قىزى:

— خاپا بولماڭلار! دادام سىلەرنى مېھمان قىلالمايدۇ، ھەتتا ئۇ مۇشۇ سەۋەبتىن سىلەرنىڭ ئالدىڭلارغا چىقالمايدۇ، - دېيىشكە مەجبۇر بولۇپتۇ. شۇنداق، چىقىملىرىنى كىرىمىگە قارىتا قىلمايدىغان ئىسراپخور ئىنسانلار ئاخىرى مۇشۇنداق قىيىن ئەھۋالغا چۈشۈپ قالدۇ.

بۇرۇنقى زامانلاردا ئاياللار ئەرلىرىنىڭ قىيىن ئەھۋاللارغا چۈشۈپ قالماسلىقى ئۈچۈن، ھەممە نەرسىنى ناھايىتى تېجەشلىك بىلەن سەرپ قىلاتتى. خىراجەتلىرىگە ئىنتايىن دىققەت قىلاتتى. ئەتىگەنلىسى ئەرلىرىنى ئۇزاتقىچە: ”ئۆتۈنۈپ قالاي بېگىم! تاپىدىغان پۇل - مېلىگىزغا ھەرگىزمۇ ھارام ئارىلىشىپ قالمىسۇن. ئاچ قالساق سەۋر قىلالايمىز، ئەمما دوزاخقا كۆيۈشكە تاقەت قىلالمايمىز“ دەپ، ئاگاھلاندۇرۇش قىلغان ھالدا ئۇزىتىپ قوياتتى.

قانائەتچانلىق بىلەن ياشاشنى ئۆزىگە پىرىنسىپ قىلغان بىر ئەرنىڭ مىڭ جاپادا تاپقان پۇل - مېلىنى ياكى ئۆيدىكى دەپى - دۇنياسىنى دىتى بىلەن ئىشلەتمەستىن، بۇزۇپ چاچقان، زايە قىلىۋەتكەن، ئۇچرىغانلا نەرسىنى ئەخلەتكە تاشلىغان، شۇنداقلا، يەيدىغان، ئىچىدىغان ۋە كىيىدىغان نەرسىلەرنى ياراتمايدىغان ئايال بىلەن ھايات كەچۈرۈشى ئىنتايىن تەس. بۇ، خۇددى بىرى ئەگرى، يەنە بىرى تۈپتۈز ئىككى ياغاچنى بىر يەردە تۈپتۈز تۇرۇشنى تەلەپ قىلغاندەكلا ھەرگىز مۇمكىن بولمايدىغان ئىش. ئىسراپخور بىر ئايال ئۆزىگە ئوخشاش ئىسراپخور ئەر بىلەنمۇ بىرگە ياشىيالايدۇ. چۈنكى، ئەگرى ئىككى دەرەخنىڭ بىر - بىرى بىلەن جىپسىلىشىپ يان - يانغا تۇرۇشمۇ مۇمكىن ئەمەس.

ئىسراپخور بىرىنىڭ سۆزىمۇ، ئۇنىڭ بىلەن ئۆتكۈزۈلگەن سۆھبەتمۇ توغرىلىقتىن يىراق. بۇنداق خاراكتېردىكى ئايال

بىلەن ياشاش بولسا، دوزاخ ئازابىنى ياشىغان بىلەن ئوخشاش. گەرچە ئۇ ناھايىتى ئىقتىدارلىق ئايال بولغان تەغدىردىمۇ، ئۇنىڭ ئوسال مەجەزىنىڭ دەردىنى ھېچكىم تارتىپ بولالمايدۇ. بۇ زامانلاردا، تۇرمۇش قۇرماقچى بولغان بىرىنىڭ ئالدى بىلەن بايلىقى ۋەل مال - مۈلكى سۈرۈشتە قىلىنىدۇ. ناۋادا باي بىرى بولسىلا، باشقا تەرەپلىرىگە ئانچە ئېتىۋار بېرىلمەيدۇ. بۇنىڭدىن شۇنى كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، بۈگۈنكى نۇرغۇن ئائىلەلەر دۇنيا نېمەتلىرىگە ئەھمىيەت بەرمەكتە. ھالبۇكى، قىزغا مەڭگۈلۈك سائادەتنىڭ ئاچقۇچىنى بېرىشنى ئۈمىد قىلغان ئۇمامە جىگەر پارسى بولغان بالىسىغا ئالدى بىلەن قانائەت ئىگىسى بۇلۇشنى تەۋسىيە قىلغان.

ئېرىگە ئىتائەت قىلىش

ئۇمامەنىڭ قىزىغا قىلغان ئىككىنچى نەسىھىتى بولسا: «ئېرىڭنىڭ سۆزلىرىنى ھەمىشە قۇلاق سېلىپ تىڭشا ۋە ھەر ۋاقىت ئىتائەتكار بول!» دېگەندىن ئىبارەت ئىدى. بىر ئايالنىڭ دىنىي جەھەتتىن ئىتائەت قىلىنىشى توسۇلمىغان ھەر ئىشتا ئېرىگە ئىتائەت قىلىشى لازىم. چۈنكى، ئەرلەرنىڭ ئاياللار ئۈستىدە نۇرغۇنلىغان ھەقىقىي بار. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئېرىنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشكەن ئايال، ئۆلگەندە جەننەتكە كىرىدۇ» دېگەن ھەدىسى ئارقىلىق ئىتائەتچان ئاياللارغا مەشھۇر مۇكاپاتتىن خۇش بېشارەت بەرگەن.

پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بۇنىڭدىن باشقا ھەدىس شەرىپلەردە يەنە: «بىر ئايال بەش ۋاخ نامىزىنى ئوقۇسا، رامزان روزىسىنى تۇتسا، ئىپەت - نومۇسىنى ساقلىسا ۋە ئېرىگە ئىتائەت قىلسا، پەرۋەردىگارىنىڭ جەننىتىگە كىرىدۇ؛» «مەن بىرىنى يەنە بىرىگە سەجدە قىلىشقا بۇيرۇسام، ئەرلەرنىڭ ئاياللار ئۈستىدىكى ھەقىقىي سەۋەبىدىن ئاياللارنى ئەرلىرىگە سەجدە قىلىشقا بۇيرىغان بولاتتىم» دېگەن.

بىز يۇقىرىقىلاردىن ئەرلەرنىڭ ھەقىقىي قانچىلىك نەقەدەر چوڭ ئىكەنلىكىنى بىلىۋالالايمىز. ئىسلام دىنى

ئاياللارنىڭ ۋەزىپىلىرى

ئاياللارنىڭ ئېرىگە ئىتائەت قىلىشىغا شۇ دەرىجىدە ئەھمىيەت بەرگەنكى، ناۋادا بىر ئايال نەپلە روزا تۇتماقچى بولسا، ئېرىنىڭ رۇخسىتىنى ئېلىشى لازىم. پەقەت قوشنىلىرىنىڭ ئۆيىگە، بازارلارغا بېرىش ئۈچۈنلا ئەمەس، ھەتتا مەسجىدكە بارماقچى بولسىمۇ، ئېرىدىن سورىشى لازىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر ھەدىس شەرىپتە: «ئېرىدىن رۇخسەتسىز بازارغا چىققان ئايالغا، تاكى ئۇ ئۆيىگە قايتقانغا قەدەر پەرىشتىلەر لەنەت ئوقۇيدۇ» دېگەن.

بىر قېتىم ئاياللار بىر يەرگە توپلىنىپ، ئارىلىرىدىن بىرىنى ۋەكىل قىلىپ تاللايدۇ ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن بىر مەسىلە ھەققىدە سوۋاپ كېلىشكە ئەۋەتىدۇ. ئۇ ئايال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:

– ئى اللەنىڭ پەيغەمبەرى! مەن ئاياللارغا ۋاكالىتەن سېنىڭ ئالدىڭغا كەلدىم، اللە تائالا جېھادنى ئەرلەرگە پەرز قىلدى، ئۇلار غازاتلاردا غەلبە قىلسا ھەم ساۋابقا ھەم غەنمەتلەرگە ئېرىشىدۇ. شېھىت بولسا، اللە دەرگاھىدا تىرىك ھالدا رىزىقلاندۇرۇلىدۇ. بىز ئاياللارغا كەلسەك، ئەرلەرنىڭ نۇرغۇن ئىشلىرىنى قىلىپ، ئۇلارغا ياردەم قىلىمىز. بۇ ئەھۋالدا، بىزنىڭ مۇكاپاتىمىز قانداق بولىدۇ؟ – دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا:

– سىز ئۇچراشقان ھەربىر ئايالغا شۇنى ئېيتىڭكى، ئېرىگە ئىتائەت قىلىپ، ئۇنىڭ ھەققىگە رىئايە قىلىش اللە يولىدا

جەھاد قىلىش بىلەن ئوخشاش بولسۇن (يەنى ئاللاھ يولىدا جەھاد قىلغان كىشىنىڭ ئەجرىنى ئالىدۇ). ئەمما بۇنى ئىچىڭلاردىن ناھايىتى ئاز بىر قىسىمىڭلار ئورۇنلىيالايسىلەر» دەپ جاۋاب بەردى (تەبەرانى رىۋايەت قىلغان).

خۇلاسە

ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ رازىلىقىغا مۇۋاپىق ھەرقانداق ئىشتا ئېرىگە ئىتائەت قىلىش شەرتتۇر. ئاللاھنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشىش ئۈچۈن ئېرى بىلەن ياخشى ئۆتۈشكە تىرىشقان ئايال ئېرىنىڭ گېپىنى دىققەت بىلەن ئاڭلىشى ۋە بۇيرىغانلىرىنى دەرھال ئورۇنلىشى لازىم.

مەشھۇر ئەرەب ئەدەبىياتچىسى ئەسمۇئى بىر كۈنى يولدا كېتىۋېتىپ بىر جۈپ ئەر - ئايالغا ئۇچراپ قاپتۇ. ئايال ئۇ قەدەر چىرايلىق، ئېرى بولسا پۈتۈنلەي ئۇنىڭ ئەكسىچە ناھايىتىمۇ بەت - بەشەرە ئىكەن. ئەسمۇئى ئايالغا:

« ۋاي خېنىم! ساڭا مىڭ ئەپسۇس، سەن قانداق قىلىپ ئۇ ئادەم بىلەن توي قىلىپ قالغانسەن؟ ئۇنىڭ بىلەن قانداق بىرگە ياشايسەنكىن؟ - دەپتۇ. ئۇ ئايال:

« ئاغزىڭنى يۇم! نېمانداق تېتىقسىز گەپلەرنى قىلىپ يۈرسەن! كىم بىلىدۇ؟ بەلكىم ئېرىم ئاللاھنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشكەن بىرى بولۇشى، ئاللاھ تائالا ئۇنى مۇكاپاتلاش ئۈچۈن مېنى ئۇنىڭغا ئاتا قىلغان بولۇشى ياكى مەن بىر گۇناھ قىلغان،

شۇنىڭ بىلەن ئاللاھ مېنى بۇ ئادەم بىلەن تۇرمۇش قۇرغۇزۇپ، مېنى جازالىغان بولۇشى مۇمكىن. بىز ئاللاھنىڭ تەقدىرىنى قانداقمۇ بىلەلەيمىز ۋە تەقدىرگە قانداقمۇ قارشى چىقالايمىز؟ - دەپ جاۋاب بېرىپتۇ. مانا مۇشۇنداق قەلب كۈزى ئوچۇق ئاياللار نېمىدېگەن بەختلىك - ھە!

يەنە بىر تەرەپتىن ئېلىپ ئېيتقاندا، بەزى ئاياللار ئۆزىنىڭ گۈزەللىكى ياكى بايلىقىغا ئىشىنىپ، ئېرىگە ئىتائەت قىلىشتىن باش تارتىدۇ. ئېرى بولسا، ئائىلىسىنىڭ بۇزۇلماسلىقى ئۈچۈن سەۋر قىلىدۇ. بۇنداق ئايال ئاللاھنىڭ رازىلىقىغا ئۇيغۇن بولمىغان ئىش - ھەرىكەتلىرى سەۋەبىدىن ھېساب بېرىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئىتائەت قىلىشتا ئەرنىڭ ئايالى ئۈستىدىكى ھەققى، مېنىڭ سىلەرنىڭ ئۈستىڭلاردىكى ھەققىم بىلەن ئوخشاشتۇر» دېگەن.

ئىنساننىڭ ئۆز مەسئۇلىيىتىنى بىلىشى ئۇ قەدەر ئېسىل پەزىلەت بولسا، ئۇنى بىلمەسلىكىمۇ ئۇ قەدەر قەبىھ ئىش بولۇپ، ئۇنى تەسەۋۋۇر قىلغىلى بولمايدۇ. مەيلى ئايال ياكى ئەر بولسۇن، ھەر ئىككىلىسى ئۆزىنىڭ مەسئۇلىيىتىنى بىلىشى ۋە ئىش - ھەرىكەتلىرىنى ئۇنىڭغا قارىتا ئېلىپ بېرىشى لازىم. ئەر ۋەزىپىسىنى ئادا قىلمىدى دەپ، ئايالنىڭمۇ ئۇنىڭغا قارىتا ۋەزىپىلىرىنى تاشلاپ قويۇشى ئارتۇقچىلىق ئەمەس. ئەسلى ئارتۇقچىلىق مەسئۇلىيەتلىرىنى ئادا قىلمىغانلارغىمۇ ياخشى مۇئامىلە قىلىش ئارقىلىق، ئۇلارنى تەسرىلەندۈرۈش كېرەك.

بىر ھەدىس شەرىپتە: «ئايال ئېرىنىڭ بوزەك قىلىشىغا ۋە زۇلمغا چىداپ سەۋر قىلسا، الله تائالا ئۇنىڭغا ئاسىيە ئانمىزغا نېسىپ قىلغان ساۋابىنى بېرىدۇ» دېيىلگەن. بۇ پەزىلەتكە ئىگە بولۇش ئۈچۈن، ھەمىشە ياخشىلاردىن ئۈلگە ئېلىش كېرەك. باشقىلارنىڭ ئىنساننى يامانلىق يولىغا يۈزلەندۈرىدىغان سۆزلىرىگە ھېچ قۇلاق سالماسلىق لازىم.

تازىلىق

ئۇمامەنىڭ ئۈچىنچى ۋە تۆتىنچى نەسىھەتلىرىدە تۆۋەندىكىلەر تەۋسىيە قىلىنغان: ”ئېرىڭنىڭ كۆزى چۈشىدىغان ھەممە يەرگە دىققەت قىل ۋە ئالاھىدە ئەھمىيەت بەر. ئۇنىڭ كۆزىگە سەت كۆرۈنىدىغان بىرەر نەرسىنىڭ ئىلىشىپ قىلىشىدىن ساقلانغىن. سېسىق پۇراق چىقىش ئېھتىمالى بولغان نەرسىلەر ۋە يەرلەرگە دىققەت قىل، ئۇلارنى ئىزدەپ تېپىپ تازىلا. ئۆيىڭدىن ھەمىشە خۇشبۇي پۇراق چىقىپ تۇرسۇن.“

ئايال ئۆزىنىڭ ئۈستى بېشىنى ۋە ئۆيلىرىنى پاكىز تۇتۇشى، ئېرىنى سەسكەندۈرۈپ قويىدىغان ئەھۋاللاردىن يىراق تۇرۇشى لازىم. ھەرقانداق ئادەم پاكىزلىقنىڭ گۈزەللىك ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىدۇ. ئەڭ مەينەت ئىنسانلارمۇ پاكىز يەرلەرگە ھەۋەسلىنىپ قارايدۇ. گەرچە بەزى ئىنسانلار ئۆزلىرى مەينەت بولغان تەقدىردىمۇ، باشقا بىر مەينەت ئادەمنىڭ قولىدىن بىر نەرسە يەپ – ئىچىشىنى خالىمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاياللارنىڭ ئەڭ ئالدى بىلەن ئېتىۋار بېرىشى كېرەك بولغان نەرسە پاكىزلىقتۇر.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئاياللارنىڭ ئەڭ خەيرلىكى يۇيۇنۇپ پاكىز يۈرۈشكە ئادەتلەنگەن ۋە خۇشبۇي نەرسىلەرنى ئىشلىتىدىغان ئاياللاردۇر» دېگەندى.

بۇ ھەدىس شەرىپتە ئاياللارنىڭ ئەللىرىنىڭ كۆڭلىنى ئۆتۈشى ئۈچۈن ھەر ۋاقىت پاكىز يۈرۈشلىرى، خۇشبۇي نەرسىلەرنى ئىشلىتىشى ۋە دىنىي جەھەتتىن گۈزەل بولغان نەرسىلەر بىلەن زىننەتلىنىشى لازىملىقىنى بىلدۈرمەكتە. شۇڭا، ئاياللارنىڭ ئەللىرى ئۈچۈن كىيىنىپ ياسىنىشلىرى ئۇلارنىڭ تەقۋادارلىقىغا توسالغۇ بولمايدۇ. ئاياللار ئەللىرىنىڭ سۆيگۈ - مۇھەببىتىنى قولغا كەلتۈرۈشتە پەقەت گۈزەللىكلىرىگىلا قاراپ قالماستىن كېرەك. چىرايلىق كىيىنىشى، ياسىنىشى، يۇيۇنۇپ تارىنىشى ۋە خۇشبۇي نەرسىلەرنى ئىشلىتىشى، ئۆزىنى تاشلىۋەتمەسلىكى، مەينەتچىلىك ۋە رەتسىزلىكتىن ساقلىنىشى لازىم. بۇلارنى تۈرگە ئايرىپ چۈشەندۈرۈشكە توغرا كەلسە، تۆۋەندىكىلەر ئوتتۇرىغا چىقىدۇ:

- 1 - ئەللىرىنىڭ سۆزىنى ئاڭلىشى كېرەك.
- 2 - ئەللىرىنىڭ پىكىرلىرىگە زىت ھەرىكەت قىلماسلىقى كېرەك.
- 3 - ئېرى خۇشال بولغان چاغدا خۇشال بولۇشى، كۆڭلى يېرىم بولغان چاغدا كۆڭلى يېرىم بولۇشى لازىم.

4 - ئېرى ئۆيگە قايتىدىغان ۋاقتتا، ياسىنىپ تارىنىپ ئۇنىڭغا چىرايلىق كۆرۈنۈشكە تىرىشىشى كېرەك.

بۇ مەسىلە «تۆھفە تۇلئارۇس» ناملىق كىتابتا مۇنداق يېزىلغان: «ئاياللار ئەرلىرىنىڭ ئالدىدا كۆرۈمىسىز يۈرمەسلىكى لازىم. يۈزلىرىنى پاكىز ۋە گۈزەل كۆرسىتىشكە ئەھمىيەت بېرىشى، چىشلىرىنى چوتكىلاپ ئاقارتىشى، ئېرى ياخشى كۆرىدىغان كىيىملەرنى كىيىپ، خۇشبۇي نەرسىلەرنى سۈرتۈپ كۈتۈۋېلىشى لازىم».

دېمەك، ئاياللار ھەر كۈنى ئەتىگەندە ئەرلىرى ئىشقا ماڭغاندا ئۇلارنى خۇشچىراي ئۈزۈپ قويۇشى ۋە خەيرلىك دۇئا قىلىشى، شۇنداقلا، ئاخشىمى ئۆيگە قايتقاندىمۇ خۇشچىراي قارشى ئېلىشى ۋە ھال - ئەھۋال سورىشى لازىم.

خۇلاسە

ئاياللارنىڭ ئەرلىرىنىڭ ئالدىغا چىرايلىق كىيىنىپ ۋە ياسىنىپ چىقىشى كېرەكلىكى ئوچۇق كۆرسىتىلگەن. بىراق، بەزى تۈردىكى ياسىنىشقا دىنىمىز رۇخسەت قىلمايدۇ. ئۇلار تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەت:

1 - يالغان چاچ ئىشلىتىش جايىز ئەمەس. بۇ خىل چاچلار يا ئۆلگەن ئاياللارنىڭ چاچلىرى ياكى بولمىسا پىلاستىكتىن ياسالغان سۈنئىي نەرسىلەردۇر.

2 - پەقەت مودا بولغانلىقى ئۈچۈنلا ئېلىنغان قىممەت باھالىق ۋە ئەرزىمەس نەرسىلەرنى ئىشلىتىش ئىسراپچىلىقتۇر.

3 - ئاياللار يۈزىگە گىرىم قىلىپ سىرتقا چىقماستىنلا لازىم. ئەسلىدىمۇ گىرىم بويۇملىرىنىڭ تەركىبىدىكى خېمىيەلىك ماددىلار ئۇنى ئىشلەتكەنلەرنىڭ تېرىلىرىگە تەدرىجىي زىيان قىلىپ، ئەسلىدىكى مۇدەتتىن بۇرۇن قېرىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. شۇنداقلا، كەسلاتالىق ماددىلار يالغۇز يۈز تېرىسىگىلا ئەمەس، بەلكى بەدەننىڭ باشقا ئەزالىرىغىمۇ ئېغىر دەرىجىدە زىيان قىلىدۇ. سالامەتلىككە زىيانلىق نەرسىلەر دىنمىزدا چەكلىنىدۇ. قارايدىغان بولساق، گىرىم قىلغان ياۋرۇپالىق ئاياللارنىڭ يۈزلىرى قېرىغاندا قۇرۇق بېسىپ كەتكەنلىكتىن قارىغۇسىز ھالغا كېلىپ قالسا، گىرىمنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلمەي ياشىغان مۇسۇلمان مومايلارنىڭ يۈزلىرى شۇنچىلىك مېھرىلىك.

4 - ئاياللار ئەرلەرنىڭ كىيىملىرىنى كىيمەسلىكى لازىم. چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئاياللارنىڭ كىيىمىنى كىيگەن ئەرلەر ۋە ئەرلەرنىڭ كىيىمىنى كىيگەن ئاياللار اللەنىڭ رەھىمىتىدىن يىراق بولسۇن!» دەپ، بەتدۇئا قىلغان.

ئەرلەر ئاياللارنىڭ، ئاياللار ئەرلەرنىڭ كىيىمىنى كىيگەندە، جەمئىيەت قۇرۇلمىسىغا ئېغىر دەرىجىدە زىيان ئېلىپ كېلىدۇ. ئەر - ئاياللار جەمئىيەتتە ئۆزلىرىگە بېرىلگەن ئىلاھىي ۋەزىپىلىرىنى ئۆز لايىقىدا ئىپادىلىشى ئۈچۈن ئۆزلىرىگە

خاس بولغان سۈپەتلىرىنى ۋە كىملىكلىرىنى يوقتىتىپ قويماسلىقى لازىم. شۇ سەۋەبتىن، ئايال ئايالدىكى، ئەر ئەردەك بولۇشى ۋە كۆرۈنۈشى كېرەك.

5 - ئاياللار پەقەتلا ئەرلىرى ئۈچۈن زىننەتلىنىشى، ياسىنىپ تارىنىشى، زىبۇزىننەتلىرىنى نامەھرەم ئەرلەرگە كۆرسەتمەسلىكى لازىم.

دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك نۇقتىلار!

نۇرغۇنلىغان ئاياللار توي - تۆكۈن، نەزىر - چىراغ ۋە سەيلە - ساياھەتكە ئەڭ چىرايلىق كىيىملەرنى كىيىپ بېرىشقا ئۇقەدەر ئەھمىيەت بەرگىنى بىلەن، ئۆيلىرىدە ئۆزلىرىگە ھېچ پەرۋا قىلماستىن يۈرىدۇ. ئەڭ چىرايلىق كىيىملىرىنى بولسا، سىرتقا چىققاندا كىيدۇ. ئۆيگە كەلگەندە، ئۇ چىرايلىق كىيىملىرىنى دەرھال كىيىم ئىشكابتىغا ئېسىپ قويدۇ. ئۇنىڭ پۇرلىشىپ، كىر بولۇپ كېتىشىنى خالىمايدۇ.

بۇنداق ئاياللار شۇنى ئويلىشى كېرەككى، ئۇلارنىڭ ئەرلىرى ھەر كۈنى كوچىدا زىننەتلىنىپ قوچاقتەك ياسانغان نۇرغۇنلىغان ئاياللارنى كۆرگەندىن كېيىن ئۆيگە قايتىدۇ. ئۇلارنىڭ كۆزلىرى، كۆڭلى ۋە بەدىنى ھېرىپ چارچىغان بولىدۇ. ئايالنىڭ خۇش چىرايى، شېرىن سۆزلىرى ۋە تېخىمۇ نازاكتەلىك كۆرسىتىدىغان چىرايلىق كىيىملىرىنىڭ ئىچىدىكى قامىتى ئېرىنىڭ ھارغىنلىقىنى چىقىرىشىغا پايدىلىقتۇر. ئۆمەر

رەزىياللاھۇ ئەنھۇ: ”مەن ئايالمنى مېنىڭ كىر - قاتلىرىمنى يۇيۇپ، بالىلىرىمنى باقىدىغانلىقى ۋە گۇناھ بىلەن مېنىڭ ئارامدا پەردە بولىدىغانلىقى ئۈچۈن ياخشى كۆرىمەن. ئۇ مېنىڭ گۇناھ ئىشلىمەسلىكىمگە سەۋەبكار بولىدۇ“ دېگەندى. ئەرلەرنىڭ گۇناھلارغا يېقىنلىشىپ قالماسلىقىغا ئاياللارنىڭ ئۆي ئىچىدىكى يۈرۈش - تۇرۇش ۋە كىيىنىشلىرى سەۋەب بولۇشى مۇمكىن.

ئاياللار ئۆي ئىچىدىكى ياسىنىشى ۋە زىننەتلىنىشىدە ئېرىنىڭ مەيلىگە قارىتا ئىش تۇتۇشى كېرەك. ئېرىم ئۈچۈن ياسىنىمەن دەپ، ئېرى ياخشى كۆرمەيدىغان شەكىلدە ياسىنىشى ۋە مودا دەپ، قىممەت باھالىق نەرسىلەرنى تاللاش ئارقىلىق ئېرىنى ۋە ئائىلىنى ئىقتىسادىي زىيانغا ئۇچرىتىشى بەھۇدە ئاۋارچىلىق بولۇپ، بۇنداق قىلىش بىلەن ئېرىنىڭ كۆڭلىنى ئالمايلا قالماستىن، بەلكى ئۆزىنىمۇ بىئارام قىلىۋالىدۇ.

بۇنىڭدىن باشقا يەنە ئاياللار سىرتقا چىققاندا ئىنتايىن ئېھتىياتچان بولۇشى لازىم. يېرىم يالىڭاچ كىيىملەرنى كىيىپ سىرتلاردا ئايلىنىپ يۈرگەن ئاياللارنى ئەقلى - ھوشى جايىدا ھېچقانداق ئەر ياخشى كۆرمەيدۇ. اللەتن قورقمايدىغان بەزى نامەرت ئىنسانلار بۇنداق ئاياللار بىلەن ئانچە - مۇنچە كۆڭۈل ئېچىشى مۇمكىن. ئەمما ئۇلارمۇ ئۇنداق ئاياللارنى ئايالى سۈپىتىدە ئۆيلىرىگە ئېلىپ كېلەلمەيدۇ. شۇڭا، ئۆيىدە ھۇزۇرلۇق

ھايات كەچۈرۈشنى خالايدىغان ھەرقانداق ئايال قىممەتلىك ۋۇجۇدنى ھازام كۆزلەردىن ساقلاش ئۈچۈن ئۇ خىلدىكى كىيىملەرنى كىيىپ سىرتلارغا چىقىشتىن ساقلىنىشى لازىم.

نومۇسنى قوغداش ئۈچۈن ھەتتا جېنىنى ئاتاشقا تەييار تۇرىدىغان ئەر ئايالىنىڭ يېرىم يالىڭاچ كىيىملەرنى كىيىپ، سىرتلاردا باشقا ئەرلەرگە كۆرۈنۈشنى قانداقمۇ قوبۇل قىلالايدۇ. بۇنداق ئەھۋالدىكى ئائىلىدە ئۇرۇش - جېدەل ھەرگىز تۈگىمەيدۇ. ھەتتا ئۇنىڭدىنمۇ ئېغىر ئەھۋاللارنىڭ يۈز بېرىشى ئېنىق.

ئىسپانىيىلىكلەرنىڭ ئىشغالغا ئۇچرىغان ئەندۇلۇس ئاياللىرى ئىپپەت - نومۇسلىرىنى ئىسپانىيىلىكلەرنىڭ ئاياق - ئاستى قىلىشىغا ھەرگىز يول قويماسلىق ئۈچۈن كۈللىكتىپ ھالدا ئۆلۈمنى تاللىغان. ئۇلارنىڭ بۇ قىلمىشى زامانىمىزدىكى ئاياللار ئۈچۈن نېمىدېگەن جانلىق ئۈلگە - ھە!

ئۆزىنىڭ ئار - نومۇسنى قوغدىمايدىغان ئايال قانچىلىك گۈزەل بولسا بولسۇن، ئېرى يەنىلا ئۇنىڭغا نەپرەتلىنىدۇ. بۇنداق ئايالدىن ئايرىلىش ئەر ئۈچۈن بىردەملىك ئىشتۇر.

بىر ئايالنىڭ ئار - نومۇسنى ساقلىشى ھەرگىزمۇ ئېرىدىن قورققانلىقى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى اللەتنى قورققانلىقى ئۈچۈن بولۇشى كېرەك. ھايا قىلىش ۋە خىجىل بولۇش شۇنداق ئېسىل پەزىلەتكى، ئۇ، كەم ئۇچرايدىغان گۆھەرلەردىن ياسالغان،

ئاياللارنىڭ بېشىغا قويۇلغان تاجغا ئوخشايدۇ، بۇنداق ئايالغا ھەرقانداق ئادەم ھەيرانلىق ۋە ھۆرمەت بىلەن نەزەر سالىدۇ.

ئادەملەر ئارىستونىڭ قىزىدىن:

_ ئاياللاردا ئىنساننى جەلپ قىلىدىغان قايسى تەرەپلەر

بار؟ - دەپ سورىغاندا، قىز ئۇلارغا:

_ ھايا قىلغانلىقى سەۋەبىدىن يۈزىدە ئەكس ئەتكەن

قىزىللىق، - دەپ جاۋاب بەرگەنىكەن.

بىز يەنە ئەسلى مەقسىتىمىزگە كەلسەك، پاكىزلىق

ھەممە ئادەمگە مەلۇم بولغىنىدەك، پەقەتلا كىر - قات، قاچا -

قۇچىلارنى يۇيۇشلا ئەمەس، بەلكى پاكىزلانغان نەرسىلەرنى

پاكىز ساقلاشمۇ پاكىزلىقنىڭ مۇھىم ئاساسلىرىدىندۇر.

خۇددى ئۆردەكلەردەك، بىر پۇتى سۇدا، يەنە بىر پۇتى

لايدا بولۇشى ھەرگىزمۇ پاكىزلىقنىڭ ئالامىتى ئەمەس. بىر

ئۆينىڭ يۇيۇلغان كىر - قاتلىرى ۋە تازىلىقمۇ شۇنىڭغا ئوخشاپ

كېتىدۇ. يەنى يۇيۇلغان كىيىملەر ۋاقتىدا قاتلىنىپ يېرىگە

قويۇلماستىن، ئۇ يەر بۇ يەردە چېچىلىپ، دەسسىلىپ

كىيىلمەستىنلا مەينەت بولسا، تازىلانغان بىر ئۆينىڭ رەتلىك

پاكىز تۇرۇشىغا ئەھمىيەت بېرىلمىسە، كۈندە كىر - قات

يۇيۇلسىمۇ، ئۆي كۈندە تازىلانسىمۇ، ئەھمىيىتى بولمايدۇ. بۇ

يەردە ھەم ۋاقت ھەم كۈچ ئىسراپچىلىقى يۈز بېرىدۇ.

ئۇنداق بولغانىكەن، ھەقىقىي پاكىزلىق پاكىزلانغان

نەرسىنىڭ پاكىز پېتى ئۇزۇن ساقلىنىشىدىن ئىبارەتتۇر.

پاكىزلانغان نەرسە يېرىگە قويۇلغاندىن كېيىن، ۋاقتى كەلگەندە ئېھتىيات بىلەن ئىشلىتىلىشى لازىم. بىر ئۆيدە ھەربىر نەرسىنىڭ مۇئەييەن ئورنى بولۇشى ۋە ئۆز ئورنىدا ساقلىنىشى كېرەك. ئۆيىدىكى نەرسىلەر خۇددى كۆرگەزمىچىنىڭ بوخچىسىدەك، ئۇ يەر بۇ يەردە سۆرىلىپ تۇرسا، ئۇ ئۆينىڭ ئۆي دېگەن ھالى قالمايدۇ، شۇنداقلا، ئۇ ئۆيدىن بىر نەرسە ئىزدەپ تېپىشىمۇ تەس بولىدۇ. بۇنداق ئۆيدە ئېلىپ بېرىلغان تازىلىقنىڭ ئۈنۈمى بولمايدۇ.

يىغىپ ئېيتقاندا، ئاشخانىدا قازان - قۇمۇچ يەرلەردە يېيىلىپ تۇرماسلىقى، تاماق ئېتىلىپ بولغاندىن كېيىن ياكى يېيىلىپ بولغاندىن كېيىن، قاچا - قۇچىلار دەرھال يۇيۇلىشى ۋە ھەر نەرسە ئۆز ئورنىغا جايلاشتۇرۇلۇشى ۋە قازان - قۇمۇچلارنىڭ ئۈستىلىرى پاكىز نەرسىلەر بىلەن يېيىلىشى لازىم. ئاشخانا بىر ئايالنىڭ پاكىز ياكى مەينەتلىكىنى كۆرسىتىدىغان ئەڭ مۇھىم يەردۇر. نۇرغۇنلىغان ئاياللار كېلىپ - كەتكەنلەردىن خىجىل بولۇپ بولسىمۇ، ئۆيلىرىنى يىغىشتۇرۇپ رەتلەپ قويدۇ - يۇ، ”گىم قارايتى؟“ دېگەن خىيال بىلەن، ئاشخانىسىنى دائىم رەتسىز تاشلاپ قويدۇ. بۇنداق ئاياللار ھېچكىم كۆرمەيدىغۇ، دېگەن ئوي بىلەن، كىر بولۇپ كەتكەن ئىچ كىيىملىرىنىمۇ ئالماشتۇرۇشقا ئەھمىيەت بەرمەيدۇ. بۇرۇنقى زاماندا، كېلىن سوراپ كېلىدىغان ئاياللارنىڭ

ئالدى بىلەن قىزنىڭ ئاشخانىسىنى كۆزدىن كەچۈرۈش ئادىتى بار ئىدى.

ئاياللار پاكىزلىقنى ئادەتكە ئايلاندۇرۇشى لازىم. شۇنداق قىلغاندىلا، ھەر يەرنى ئوخشاش پاكىز تۇتۇشقا دىققەت قىلىدۇ. ئىنسان بەزىدە: _ بۇنىڭ نېمىگە زىنىنى بولاتتى، ھازىرچە مۇشۇنداق تۇرۇپ تۇرسۇن، - دەيدىغان بولسا، ئۇنىڭ ئۈچۈن رەتسىزلىك، قالايمىقانچىلىق ۋە مەينەتچىلىك ئادەتتىكىدەك كۆرۈنۈشكە باشلايدۇ. ئارىدىن بىر مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن، ئەتراپىنىڭ پاكىز بولۇش بولماسلىقى ئۇنىڭغا ھېچ تەسىر قىلماس بولۇپ قالىدۇ.

بۇنىڭ ئۈچۈن، ئۆي ئىچىنى ئىدارە قىلىشنى ئۈستىگە ئالغان ئايال ئۆيىنىڭ ھەممە يېرىگە دىققەت قىلىپ، ئۆيىدىكى نەرسىلەرنىڭ ئورنىنى، تەرتىپلىكلىكىنى، تازىلىقنى تەكشۈرۈپ تۇرۇشى، بوزۇلغانلارنى تۈزىتىشى لازىم. بالىلارغىمۇ ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىش كېرەك. چۈنكى ئۇلار كىچىكىدە قانداق ئۆگىتىلسە، شۇ ئادەت بويىچە چوڭ بولىدۇ. ئۇلار ئەتىگەنلىسى ئورنىدىن تۇرغاندا، ئورۇنلىرىنى رەتلەش، چىشلىرىنى چوتكىلاش، رەتلىك ۋە پاكىز كىيىنىشكە ئادەتلەندۈرۈش قاتارلىق ئىشلىرىغا ئاتا - ئانىلار ياردەم قىلىشى لازىم.

ئىمام غەززالى پەرزەنت تەربىيىسىگە ئائىت بىر ئەسىرىدە: ”پەرزەنتلەرنى تەربىيەلەش ئىنتايىن مۇھىم ئىشلاردىن بىرىدۇر. پەرزەنت ئاتا - ئانىنىڭ قولىدىكى

ئامانەت. ئۇنىڭ كۆڭلى پاك - پاكىز بولۇپ، پارقراق گۆھەرگە ئوخشايدۇ. نېمىنى قانداق ئۆگەتسەڭ، ئۇنى شۇ پېتى ئۆگىنىدۇ. ئۇنى قانداق خالىساڭ، شۇنداق يېتىشتۈرەلەيسەن. ئەگەر ياخشىلىققا، توغرىلىققا يۈزلەندۈرسەڭ، شۇ تەرەپكە ماڭىدۇ، دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە نىجاتلىققا ئېرىشىدۇ. ئۇنى مۇشۇنداق تەربىيلىگەنلەرمۇ، ئۇ ئېرىشكەن ساۋابقا ئورتاق بولىدۇ. ناۋادا پەرزەنتلەر يامانلىققا ئادەتلەندۈرۈلسە، ھايۋانلار دەك باشباشتاق قويۇپتەلسە، بوزۇق يوللارغا كېتىپ قالىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ گۇناھىنى بۇ يولغا مېڭىشقا سەۋەبچى بولغانلار تەڭ تارتىدۇ“ دەپ يازغان.

ئۇلۇغ الله بىر ئايەت كەرمىدە: ﴿ئى مۇئمىنلەر! ئۆزەڭلارنى ۋە بالا - چاقاڭلارنى دوزاختىن ساقلاڭلار!﴾ (سۈرە تەھرىم، 6 - ئايەتنىڭ بىر قىسمى) دەيدۇ.

بىر دادا ئائىلە رەئىسى بولۇش سۈپىتى بىلەن بالا - چاقىلىرىغا ۋە ئايالىغا ئىگە چىقمىسا، توغرا بىلەن خاتانى كۆرسىتىپ بەرمىسە، ئۇلارنىڭ ياخشى بەندە بولۇشى ئۈچۈن قولىدىن كېلىشىچە تەدبىر ئىشلەتمىسە، پەرۋەردىگارى اللهنىڭ يۇقىرىقى ئەمرىنى ئورۇنلىمىغان بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئىنسان ئائىلىسىگە توغرا بىلەن خاتانى، ياخشى بىلەن ياماننى ۋە گۈزەل ئەخلاقلارنى ئۆگىتىشى، ناچار ئىنسانلار بىلەن پاراڭلىشىشنىڭ ياخشى ئەمەسلىكىنى چۈشەندۈرۈپ، ئۇلار بىلەن دوستلۇق ئورنىتىشنىڭ ئالدىنى ئېلىشى لازىم.

پەرزەنتلەر چوڭ بولۇپ يېتىشكەنسەپى بەزى ئۆزگىرىشلەردىن خىجىللىق ھېس قىلىشقا باشلايدۇ. ئۇلاردىكى بۇ خىجىللىق ئۇنىڭدىكى ئەقلىنىڭ نۇرى بىلەن ھاسىل بولىدۇ. بۇ، بالىنىڭ ھەقىقەت ۋە تەربىيەدىن نېسىۋىسى بولغانلىقىنىڭ ئالامىتى، اللەنىڭ ئۇنىڭغا بەرگەن ئىنئامى ۋە نېمىتىدۇر، كەلگۈسىدە ئۇنىڭ قەلبىنىڭ پاك، ئەخلاقىنىڭ گۈزەل بولىدىغانلىقىغا دائىر خۇش بېشارەتتۇر. بۇنداق بالىلار بالاغەتكە يەتكەن چاغلىرىدا ئەقلى تولۇق توشقان بولىدۇ. بۇ خىل ئىشارەتلەر بىلەن كەلگۈسى ئۈچۈن ئۈمىد نۇرى بولغان پەرزەنتلەرنى ھەرگىزمۇ ئۆز مەيلىگە قويۇۋەتمەسلىك كېرەك.

بالىلارنىڭ ئەڭ دەسلەپ يېتىلىدىغان ئارزۇ ۋە تەلەپلىرى ئۇلارنىڭ يەپ - ئىچىشكە بېرىلىشى بولۇپ، ئۇلارنىڭ بۇ تەلەپلىرىنى ئورۇنلىغاندا تۆۋەندىكى نۇقتىلارغا ئالاھىدە دىققەت قىلىش كېرەك:

1. بالا يەيدىغان نەرسىنى ئوڭ قولىدا يېيىشى لازىم.
2. بىر نەرسە يەپ - ئىچىشتىن بۇرۇن: ”بىسمىللاھ“ دېيىشى لازىم.
3. يەپ - ئىچكەندە ئەتراپىدىكىلەرگە كۆز قىرى بىلەن بولسىمۇ قارىماسلىقىنى ئۆگىنىشى لازىم.
4. ئۆزىنىڭ ئالدىدىن يېيىشى لازىم.
5. تاماقنى ئالدىرماي، ياخشى چاپناپ يېيىشى لازىم.

6. يېگەندە ئاغزىدىن ئاۋاز چىققىدەك دەرىجىدە ماكاچلاپ يېمەسلىكى، بىرىنىڭ ئارقىدىن يەنە بىرىنى تىقىشتۇرۇپ يېمەسلىكى لازىم.

7. كىيىم - كىچەكلىرىگە تۆكمەستىن يېيىشى لازىم.

8. بالىلارغا يوقسۇلۇقنىڭ نېملىكىنى ھېس قىلدۇرۇش ئۈچۈن، بەزىدە قۇرۇق نان يېدۈرۈش لازىم.

9. ئاچ كۆزلۈكنىڭ ھايۋانلارغا خاس خۇسۇسىيەت ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرۈش ئارقىلىق، بالىلارنىڭ ھەددىدىن زىيادە يەپ ئىچىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش لازىم.

10. ئۇۋۇلۇپ چۈشكەن نان ئۇۋاقلارنى تېرىپ يېيىش ئادىتىنى يېتىلدۈرۈش لازىم.

11. قاچىنىڭ تېگىدە تاماق قويماسلىق، پاكىز يەپ تۈگىتىش ئادىتىنى ئۆگىتىش لازىم.

12. ئاددى - ساددا كىيىنىش ئادىتىنى يېتىلدۈرۈش لازىم.

يۇقىرىدا ساناپ ئۆتكەن ئەدەپ - ئەخلاقىلار بالىلارغا ئۆگىتىلمىگەندە، بالىلار بۇلارنىڭ ھېچبىرىنى بىلمەي چوڭ بولىدۇ. ئەگەر بۇلارنى ئاتا - ئانىلىرىدىن ئۆگەنمىسە، كىمدىن ئۆگىنىدۇ؟

ئۆسمۈر بالىلارغا يۇقىرىقىلاردىن باشقا يەنە يالغانچىلىق، ھەسسەتخورلۇق، غەيۋەتخورلۇق، تەرسالىق، تەربىيەسىزلىك، ئوسال مەجەزلىك ۋە گەپ ئاڭلىماسلىق قاتارلىقلاردەك ناچار

ئەخلاقلارنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ۋە بۇلاردىن قانداق ساقلىنىشنىڭ كېرەكلىكىنى ئەتراپلىق ھالدا چۈشەندۈرۈپ، ئۇنىڭ زىيانلىرىدىن قانداق يىراق تۇرۇشنىڭ يوللىرىنى كۆرسىتىپ بېرىش كېرەك.

بالا يەتتە ياشقا كىرگىچە چوقۇم ناماز ئوقۇشنى ئۆگىنىشى، تولۇق يەتتە ياشقا كىرگەندە بولسا، بەش ۋاخ ناماز ئوقۇشنى داۋام قىلىشى لازىم. پەرزەنتكە تەلىم - تەربىيە ئالدىغان ئورۇنلاردا ۋە ئىشلەيدىغان فابرىكا - زاۋۇتلاردا ئەخلاق قائىدىلىرىگە زىت نەرسىلەر ئۆگىتىلسە، ئۇنىڭ ئەخلاقىنى ئۆسۈپ يېتىلىشىگە سەۋەب بولۇپ قالماسلىقى ئۈچۈن، ئۇنى بۇنداق يەرلەردىن چىقىرىۋېلىش كېرەك. ناۋادا ئەۋەتىشكە مەجبۇر بولغان ئەھۋالدا، ئاتا - ئانا چوقۇم بالىسىنىڭ ئىش - ھەرىكەتلىرىنى يېقىندىن كۆزىتىپ، تىزگىنلەپ تۇرۇشى، ئاخشىمى ئۆيگە كەلگەندە، ئۇ كۈنى نېمە ئىشلارنى قىلغانلىقىنى سوراپ تۇرۇشى لازىم. بېشىدىن ئۆتكەن ھەممە نەرسىنى توغرا سۆزلەپ بەرگەندىن كېيىن، ئۆگەنگەن توغرا نەرسىلەرنى تەقدىرلەش، خاتا ۋە يامان نەرسىلەرنىڭ زىيانلىرىنى تەپسىلىي چۈشەندۈرۈش لازىم. ياخشى ۋە توغرا ئىشلارنى تاشلاپ، يامان ئىشلارنىڭ ئارقىسىغا كىرىپ كېتىشنىڭ ئىنسانغا قانداق يامان ئاقىۋەت ئېلىپ كېلىدىغانلىقىنى مىساللار بىلەن چۈشەندۈرۈش كېرەك.

ئاياللار ھەر كۈنى ئەتىگەندە چوقۇم ئېرىدىن بۇرۇن ئورنىدىن تۇرۇشى لازىم. بۇ، ھەربىر ئايال ئۈچۈن ئادەتكە ئايلىنىشى كېرەك. بامدات نامىزىنى ئۆتمەي ئىش باشلىغان ئايالنىڭ ئىشى يۈرۈشمەيدۇ. كۈن چىقىۋاتقاندا ئۇخلاش بەرىكەتنى قاچۇرۇپ، نامراتلىققا ئېلىپ بارىدۇ. شۇڭا، بۇ ۋاقىتلاردا بالىلارنىڭمۇ ئويغاق بولۇشىنى ئادەتلەندۈرۈش كېرەك.

بالا مەكتەپتە ئوقۇشنى باشلاپ، ئوقۇش ۋە يېزىشنى ئۆگەنگەندىن كېيىن، ئۇلۇغ زاتلارنىڭ قىممەتلىك پىكىرلىرى يىزىلغان كىتاب ۋە ھېكايىلەرنى ئوقۇشقا قىزىقتۇرۇش، مەناسىز ۋە بېھۋەدە نەرسىلەر بىلەن ھەپلىشىپ، ۋاقىت ئىسراپ قىلىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش، ئاشىق - مەشۇققا ئالاقىدار كىتاب ۋە شېئىرلاردىن يىراق تۇتۇش كېرەك. ئۇ چوڭ بولغانسېرى ياخشى ئەخلاقلارنى ئۆزلەشتۈرسە، تېخىمۇ ئىلھام بېرىش ۋە مۇكاپاتلاش لازىم. بىرەر يامان ئىش قىلىپ سالغىنىدا، دەسلەپ كۆرمەسكە سېلىش، ئاندىن ئۇ يامانلىقنىڭ زىيانلىرىنى مۇۋاپىق يوللار بىلەن چۈشەندۈرۈش كېرەك (ناۋادا ئۇنىڭ قىلغان يامان ئىشلىرى يۈزىگە سېلىنسا، كېيىن ئۇ يامان ئىشلارنى يوشۇرۇن قىلىشقا باشلايدۇ). ئەگەر ئۇ ئوخشاش خاتالىقنى تەكرار قىلسا، ئۇ چاغدا ئۇنى يالغۇز چاقىرىپ: ”ئاگاھ بولغىنكى، بۇ ئىشنى

قايتا تەكرارلىساڭ، چوڭلارنىڭ ۋە دوستلىرىڭنىڭ ئالدىدا يۈزىڭ تۆكۈلۈپ كېتىدۇ“ دېگەندەك سۆزلەر بىلەن نەسىھەت قىلىش لازىم.

بالىلار كۆپ ئازارلانماسلىقى لازىم. ئەگەر ئۇلار دائىم ئازارلانسا، بۇنىڭغا ئادەتلەنىپ قالدۇ - دە، كېيىنچە گەپ ئۆتمەس بولىۋالىدۇ. ناۋادا بىر دادا بالىلىرىنىڭ ئالدىدا گېپى ئۆتىدىغان بولۇشنى خالىسا، ئۇلارنى دائىم جازالماسلىقى، جازانى ئوچۇق - ئاشكارا گۇناھ ئىشلىگەندە بېرىشى كېرەك. ئانىلارمۇ بالىلارنى دادىلىرىدىن قورقۇتۇپ، كەپسىزلىك قىلىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىشى لازىم.

بالىلار كۈندۈزلىرى ئۇخلاشقا ئادەتلەندۈرۈلمەسلىكى، بەزى ۋاقىتلاردا ئۇلارنى قاتتىق تۆشەكلەرگە ياتقۇزۇش ئارقىلىق، ئۆزلىرى پايدىلىنىۋاتقان ياخشى نەرسىلەرنىڭ قىممىتىنى تونۇتۇش لازىم. ئۇلار نېمىلا ئىش قىلمىسۇن، يوشۇرۇن شەكىلدە ئىش قىلىشىغا يول قويماسلىق كېرەك. ئولتۇرغاندا پۇت - قوللىرىنى يىغىپ، ئەدەپلىك ئولتۇرۇشى، يول ماڭغاندا يۈگۈرمەستىن، سالماق قەدەم بىلەن مېڭىشى، قوللىرىنى ئارقىسىغا تۇتۇپ غادىيىپ ماڭماسلىقى قاتارلىقلارنى ئۆگىتىش لازىم.

بالىلارغا دوستلىرىنىڭ ئالدىدا ئاتا - ئانىسىنى ماختاش ئارقىلىق ئۆزلىرىنى كۆرسىتىدىغان ئىشلارنىڭ خاتا ئىكەنلىكىنى، دوستلىرى بىلەن سەممىي چىقىشىپ ئۆتۈشى

كېرەكلىكىنى، ھەممە كىشىگە قارىتا كەمتەر ۋە سەمىمىي بولۇشنىڭ پەزىلەتلىرىنى چۈشەندۈرۈش، باشقا بالىلاردىن ھېچ نەرسە ئالماسلىقىنى ئۆگىتىش كېرەك.

بالا تۇغۇش سۈننەت، ئۇنى ئىسلام ئېتىقادى ئۈستىدە يېتىشتۈرۈش پەرزىدۇر.

بالىلارنى مۇۋاپىق بولمايدىغان يەرلەرگە ساياھەت ۋە زىيارەتكە ئېلىپ بارماسلىق لازىم. باشقىلارنىڭ يېنىدا بۇرنىنى مەجبۇر بولۇپ قالمىغىچە تارتماسلىقىنى، ئارقىسىنى قىلماسلىقىنى، پۇتلىرىنى بىر - بىرىگە مىنگەشتۈرۈپ ئولتۇرماسلىقىنى، جەينىكىنى يۈزىگە تىرەپ تۇرماسلىقىنى ۋە بېشىنى قوللىرىنىڭ ئارىسىغا قويۇۋالماسلىقىنى ئۆگىتىش كېرەك. ئۇلارغا قانداق ئولتۇرۇپ قويىدىغانلىقى، قانداق سۆزلەيدىغانلىقى، مەيلى توغرا ياكى خاتا بولسۇن، ھەرگىزمۇ قەسەم قىلىشقا ئادەتلىنىپ قالماسلىقى لازىم.

بالىلارغا يەنە چوڭلارنى ھۆرمەتلەش، ئۇلارنىڭ سۆزىنى قۇلاق سېلىپ ئاڭلاش، يېنىغا چوڭلار كەلگەندە ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇلارنىڭ ھۆرمىتىنى قىلىش ۋە ئۇلارغا ئورۇن بېرىش قاتارلىقلارنىڭ ئېسىل ئەخلاق ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرۈش، شۇنداقلا ئۇلارنى يامان سۆزلەردىن ۋە يامان سۆزگە ئادەتلىنىپ

قالغان بالىلار بىلەن ئارىلىشىشتىن قەتئى تۈسۈش لازىم. دەرسلىرىنى تەييارلاپ بولغاندىن كېيىن، تەرلەپ - پىشىپ كەتمىگەن دەرىجىدە ئويۇن ئويناشقا روخسەت قىلىش كېرەك.

بالىلارغا يەنە ئاتا - ئانىسىغا، ئۇستازلىرىغا ۋە چوڭلارغا ئىتائەت قىلىش كېرەكلىكىنى ئۆگىتىش، كىچىكىدىن باشلاپلا رامزان ئېيىنىڭ بەزى كۈنلىرىدە روزا تۇتقۇزۇش، ئوغرىلىق، ھارام نەرسىلەر، خىيانەت ۋە باشقا ھەرقانداق يامانلىقلارنىڭ قەبىھلىكىنى چوقۇم چۈشەندۈرۈش لازىم. بالىلارنىڭ يېشى چوڭايغانسېرى ئۇلارغا قىلىنىدىغان نەسىھەتلەر ۋە بۇ نەسىھەتلەرنىڭ سەۋەبلىرى بىرلىكتە چۈشەندۈرۈلۈشى كېرەك. مەسىلەن، تاماق يېيىشتىكى مەقسەتنىڭ ئاللاھ تائاللاغا ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن بەدەن ئوزۇقلۇقىنى تەمىنلەش ئىكەنلىكىنى، دۇنيا ھاياتىنىڭ چوقۇم ئاخىرلىشىدىغانلىقىنى، قىيامەت ئىسمى بېرىلگەن بۇ كۈندە ھەممە جانلىقنىڭ ئۆلىدىغانلىقىنى، ئۇنىڭدىن كېيىن يېڭى بىر ھاياتنىڭ باشلىنىدىغانلىقىنى، ئۆلۈمدىن كېيىنكى ھاياتنىڭ بىرى قەبرە ھاياتى (يەنى بەرزەخ ئالىمى)، يەنە بىرى ئاخىرەت ھاياتى دەپ ئاتىلىدىغانلىقىنى، ئۆلۈمنىڭ ئىنسانغا ھەر ۋاقىت كېلىپ قېلىش ئېھتىمالى بارلىقىنى بالىلارغا چۈشەندۈرۈش لازىم.

ئۆسمۈر بالىلارغا بۇلارنى چۈشەندۈرۈش ئۇلارنىڭ زېھنىگە خۇددى تاشقا نەقىش ئويغاندەك مۇستەھكەم ئورناپ كېتىدۇ.

باللار مانا مۇشۇنداق يېتىشتۈرۈلسە، اللە خالسا، چوقۇم ئاتا - ئانىسى، دىنى، ۋەتىنى ۋە مىللىتىگە پايدىلىق ئادەم بولۇپ چىقىدۇ. مۇنداق كىشىلەردىن تەركىپ تاپقان جەمئىيەتلەر چوقۇم تەرەققىي قىلىدۇ ۋە ئالغا باسدۇ.

ناۋادا بالىنىڭ قەلبى تەربىيەسىزلىك، ئاچكۆزلۈك، ياسانچۇقلۇق ۋە ماختانچۇقلۇققا ئادەتلەندۈرۈلسە، ھەر زامان اللە تائالادىن يىراقلىشىش بىلەن بىرگە ئەتراپتىكى كىشىلەرنىمۇ كۆڭۈلسىز ۋە بىئارام قىلىدۇ.

بىر ئايالنىڭ ئۆيىنى ياخشى ئىدارە قىلىشى ئاياللىق سۈپىتىگە لايىق خانىملىقتۇر. ئۇ ھەرگىزمۇ ئەتىگەندىن كەچكىچە بىكار ئولتۇرۇش، قولۇم - قوشنىلار بىلەن قۇرۇق گەپ سېتىش، ئويۇن - تاماشا بىلەن بولۇش ۋە غەيۋەت - شىكايەت قىلىش ئەمەس. شۇڭا ھەقىقىي خانىمغا ئۆيىنى ياخشى ئىدارە قىلىش ۋە ئائىلىسىگە خىزمەت قىلىش يارىشىدۇ.

يىراقنى كۆرەلمەيدىغان بەزى ئەقلى قىسقا ئاياللار قوللىرىغا ئازراق پۇل كىرسە، تەبىئىتىدىكى مەۋجۇت كىبىر ۋە غۇرۇر ھەرىكەتكە ئۆتىدۇ - دە، خۇددى يوقىتىپ كۆرەڭلەپ كېتىدۇ. شۇنىڭ بىلەن، بۇرۇنقى دوستلىرىنى تۆۋەن كۆرۈشكە باشلايدۇ. ھەتتا خىزمەتچىلىرى بىلەنمۇ بىرقانچە كۈن چىقىشىپ ئۆتەلمەيدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئىلىم ئۆگىنىش ئارقىلىق، گۈزەل ئەخلاق ئاچچىقىنى يېڭىشكە تىرىشىش ئارقىلىق قولغا كېلىدۇ» دېگەن. ئەفلاتۇنمۇ: ”ياخشى مەجەزلىك ئىنسان ئەخلاقى ناچار ئىنسانلارنىڭ يامانلىقلىرىغا سەۋر قىلالغانلاردۇر“ دېگەن.

ئائىشە ئانىمىزنىڭ مەجەزى ناچار بىر خىزمەتچىسى بولۇپ، ئۇ ئۆلۈپ قالغاندا ئائىشە ئانىمىزنىڭ كۆڭلى ئىنتايىن يېرىم بولغان. ئۇنىڭ بۇنچىلىك دەرىجىدە كۆڭلى يېرىم بولغانلىقىنى كۆرگەنلەر:

— نېمىشقا بۇنچىۋالا كۆڭلىڭىزنى يېرىم قىلىسىز؟ - دەپ سورىغاندا، ئائىشە ئانىمىزنىڭ جاۋابى مۇنداق بولغان:

— رەھمەتلىك مەجەزى ناچار بىرى ئىدى. ئۇنىڭ مۇئامىلىسىگە سەۋر قىلىش ئارقىلىق ئالىدىغان ساۋابىدىن مەھرۇم قالغانلىقىم ئۈچۈن كۆڭلۈم بەكلا يېرىم.

سىلىق - سىپايە مەجەزلىك ئىنسان ئەۋلىيالارغا ۋە پەيغەمبەرلەرگە، ئاچچىقى يامان ئىنسان ۋەھشىي ۋە يىرتقۇچ ھايۋانلارغا ئوخشايدۇ. يەنى مەجەز - خۇلق ئۇلارنى ئەسلىتىدۇ. غەزەپلەنگەن ئىنساننىڭ ئاغزىدىن كۆپۈك قايناپ، كۆزلىرى قىزىرىپ، پۇت - قولى تىترەپ قولاشماي قالىدۇ. ئاغزىغا كېلىشىچە ھاقارەت قىلىدۇ. قولغا چىققان ھەممە نەرسىنى ئېتىپ چاقىدۇ. دەردىنى ئالالمىسا، يۈزلىرىگە كاجاتلاپ، ياقىلىرىنى يىرتىدۇ. ئۇ بۇ قىلىقلىرى بىلەن

ئىنسانلىق سۈپەتلىرىدىن چىقىپ كېتىدۇ. ناۋادا ئۇ شۇ تۇرقى بىلەن ئەينەككە قاراپ قالسا، ئۆزىنىڭ ھالىتىدىن ئۆزى قورقۇپ كېتىدۇ. ئاچچىق ئىنساننىڭ تاشقى كۆرۈنۈشىنى قانچىلىك دەرىجىدە بەت - بەشىرە كۆرسەتسە، ئەخلاقىنىمۇ شۇنداق بىئارام ھالغا كەلتۈرىدۇ. بۇنىڭ بىلەن، ئۇنىڭ كۆڭلى ھۇزۇر - ھالاۋەت تاپمايدۇ. قول ئاستىدىكى ئىنسانلارنى باشقۇرالمىدىغان ئەھۋالغا چۈشۈپ قالىدۇ. خۇشخۇيلۇق ۋە يۇمشاق سۆز بىلەن ھەل قىلغىلى بولىدىغان ئىشلارنىڭ يېرىمىنىمۇ قىلالمايدۇ.

ئىمام شافى: ”قىلچ ۋە سىياسەت بىلەن قىلدۇرغىلى بولمايدىغان بىرمۇنچە ئىشلارنى تاتلىق سۆز ۋە خۇشخۇي مۇئامىلە بىلەن قىلدۇرغىلى بولىدۇ“ دېگەن.

ھەددىدىن ئارتۇق غەزەپلىنىش شۇنچىلىك يامان ئاقىۋەتلەرنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇكى، ھەتتا بەزىدە ئىنسانلارنىڭ تويۇقسىز ئۆلۈپ كېتىشىگە بولۇپ قالىدۇ. شائىرە لەيلا خانىم مۇنداق بېيت ئوقۇغان:

ئاغرىتما دوست - يارەننى، رەنجىمگەي سەندىن،
پانىي دۇنيادىكى ياخشىلىق بۇدۇر بىلگىن.

ئۆي تازىلىقى، يېمەك - ئىچمەك ۋە ئۇخلاش سائەتلىرى

ئۇمامەنىڭ بەشىنچى ۋە ئالتىنچى نەسىھەتلىرى مۇنداق ئىدى: ”پاكىزلىققا، ئېرىڭنىڭ تاماق يەيدىغان ۋە ئۇخلايدىغان ۋاقتىغا ئالاھىدە ئېتىۋار بەرگىن!“

ئۇمامە قىزىغا ئۆيىدە قىلىنىشى كېرەك بولغان ھەممە ئىشنىڭ دەل ۋاقتىدا قىلىنىشىنى، تاماق يېيىش ۋاقتى بىلەن ئۇخلاش ۋاقتىنى ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇشنى ئۆگىتىش بىلەن بىرگە، ئەسلىدە ئۇنىڭغا ئېرى بىلەن ياخشى ئۆتۈشنىڭ ئاچقۇچىنى بەرگەندى.

ھەرقانداق ئىشنىڭ ھەقىقەتەن مۇئەييەن ۋاقتى بولۇشى كېرەك. ئەگەر ھەر ئىش مۇئەييەن ئىنتىزام بىلەن ئىجرا قىلىنسا، ئۆز ۋاقتىدا تاماملىنىدۇ. مۇنداق بولغاندا، ئائىلىدىمۇ ھۇزۇر ھاسىل بولىدۇ. ئەكسىچە بولغاندا، ئىش ۋاقتىدا تۈگىمەيدۇ. ئۆيىدىمۇ ھۇزۇر بولمايدۇ. مەسىلەن، تازىلىق ئىشلىرى تاماملانغاندىن كېيىن، ئۆيىنىڭ ئۇ يەر بۇ يەرلىرىدىن ئۆمۈچۈك تورلىرىنى ئېلىش، نەرسە كېرەكلەرنى يۆتكەستىنلا سۈرتۈش تازىلىقنىڭ قايسى دەرىجىدە قىلىنغانلىقىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ. بۇنداق تازىلىق قىلغاننىڭ ھېچ پايدىسى بولمايدۇ. كىر - قات يۇيۇشتىمۇ ئەھۋال شۇنداق. ناۋادا ئاق

كىيىملەر بىلەن رەڭلىك كىيىملەر ئارىلاشتۇرۇلۇپ يۇيۇلغان تەقدىردە، ئاق كىيىملەر رەڭ ئىچىۋالسا، قانداقمۇ كىيىم - كىچەك يۇغانلىق بولىدۇ؟...

ئائىلىدىكى خىزمەتمۇ دەل بۇنىڭغا ئوخشايدۇ. دىتى بار ئايال كەچلىك تاماق تەييارلاش ئۈچۈن ئاشخانىغا كىرگەندە ناھايىتى قىسقا مۇددەت ئىچىدە تامىقىنى تەييار قىلىپ ئېلىپ چىقىدۇ. چۈنكى ئۇ تاماق ئېتىشتىن بۇرۇن قازان - قۇمۇچلىرىنى يۇغان، ھەر نەرسىنى ئۆز يېرىگە قويغان، تاماققا كېتىدىغان نەرسىلەر تەييار ۋە قويۇلغان يەرلىرى ئېنىق بولغاچقا، ۋاقتى تېجەشلىك بولىدۇ.

ئەمما دىتى يوق پالاكەت بىر ئايالنى مىسالغا ئالساق، ئاشخانىغا ئەتىگەندە كىرىپ كەتسىمۇ، ئاخشامغىچە تامىقى پىشىپ بولالمايدۇ. قازان - قۇمۇچنى يۇيۇش ئۈچۈن سوپۇن ئىزدەش، پىياز ئاقلاش ئۈچۈن پىچاق ئىزدەش، سەي - كۆكتاتلارنى ئادالاش ئۈچۈن قاچا ئىزدەش بىلەن ھەپلىشىپ يۈرۈپ ۋاقىت ئىسراپ قىلىدۇ ۋە ئاخشامغىچە ئىككى قاچا تاماقنى ئاران تەييارلىيالايدۇ. ناۋادا بۇنداق ئايالنىڭ بىر - ئىككى بالىسى بولسىغۇ، ئىش ئوخشىدى دېگەن گەپ. تەمتىرەپ يۈرۈپ ئىشنى تاپالمايلا قالماستىن، بېشىنى تارىغىدەك پۇرسەتمۇ تاپالماي قالىدۇ.

بۇنداق پالاكەت ئاياللارغا ئەر بولۇپ قالغان ئەرلەرنىڭ ھالىغا ۋاي. كەچ كىرىپ ھېرىپ ئېچىپ ئۆيگە كەلسە،

خۇپتەنگە ئەزان چىقسىمۇ تامقى پىشمىغان. بەلكىم بىر كۈن بۇرۇن ئالغان كۆكتاتلار ئاشخاننىڭ ئىشىكى ئالدىدا شۇ پېتى تۇرماقتا. تاماق تەييار بولسا يەيلى! دېگىنىچە ساقلاپ ئولتۇرۇشتىن باشقا چارىسى يوق. قاچان يېتىپ ئوخلىيالايدۇ؟ بۇ پۈتۈنلەي ئايالنىڭ ئىنسابىغا باغلىق. ئاياللاردىن شۇنى سوراپ بېقىش كېرەككى، ئەر ئايالنى قانچىلىك دەرىجىدە ياخشى كۆرسە كۆرسۇن، ئۇنىڭ مۇنداق ئاياللارغا بولغان سۆيگۈ - مۇھەببىتى ئازلاپ قالماستۇ؟ ئۇ خاپا بولۇشقا ھەقىقەت ئەمەسمۇ؟ بولۇپمۇ رامزان ئايلىرىدا، بۇنداق ئاياللارنىڭ دىتسىزلىقىغا سەۋر قىلىشنى ئويلىساق، ئۇ ئۆيدە قانچىلىك دەرىجىدە ئىناقسىزلىقنىڭ يۈز بېرىشىنى تەسەۋۋۇر قىلىش ئانچە تەس ئەمەس. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇمامە قىزىغا: ”تاماق ۋە ئۇخلاش ۋاقتىنى ئۆتكۈزۈۋەتمە“ دەپ نەسەھەت قىلغان.

كۈنۈمۈزدە بىر ئايال ياكى قىزنىڭ ئېرى ياكى مەھرىمى بولماستىن ساياھەتكە چىقىشى توغرا ئەمەس. چۈنكى ئۇلار كىچىك ئاپتوبۇس، ئاپتوبۇس، پاراخوت ۋە باشقا يولۇچى ۋاسىتىلىرى بىلەن يولغا چىققاندا، ئۆزلىرىنى تەلەپكە لايىق قوغدىيالىشى مۇمكىن بولماي قالىدۇ.

زىنا كۆز بىلەن باشلايدۇ، پۇت - قول بىلەن تەرەققىي قىلىدۇ، پالاکەت بىلەن نەتىجىلىنىدۇ. تىل ۋە قۇلاقنىڭ زىناسىمۇ يامان سۆزلەرنى ۋە شەھۋانىي ھېكايىلەرنى سۆزلەش بىلەن بۇلىدۇ. بۇ شەكىلدە سۆزلىگەن قوشنا ياكى تونۇش ھەرقانداق كىشى بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى دەرھال ئۈزۈش لازىم. ئۇنداق بولمىغاندا، ھېچ ئويلاپ باقمىغان، كىشىنى بىئارام قىلىدىغان ھادىسىلەر ئوتتۇرىغا چىقىشى مۇمكىن.

مال - مۈلۈكنى ئاسراش

ئۇمامە قىزىغا قىلغان يەتتىنچى نەسىھەتتە: ”ئۆيىڭنىڭ مال - مۈلۈكىنى ۋە ئۆيىدىكى جابدۇقلارنى ئاسرا!“ دېگەن ئىدى.

دۇنيادا تۇرمۇش كەچۈرۈش ۋە بالا - چاقىلىرىنى باشقىلارغا موھتاج قىلىپ قويماسلىق ئۈچۈن ئەلۋەتتە تىرىشىپ ئىشلەش لازىم. ئىنسان ياشاش ئۈچۈن پۇل - مالغا موھتاج بولىدۇ. ھەتتا ئۆلگەندىمۇ قەبرىگە كىرىش ئۈچۈن كېپەنلىككە پۇل لازىم.

بايلىق مۇتلەق كۆپ پۇل تېپىش بىلەنلا بولمايدۇ. ئىقتىسادچان بولۇش ۋە پىلانلىق خىراجەت قىلىشنىڭ ئۆزىمۇ باي بولۇشنىڭ ئاساسلىرىنىڭ بىرىدۇر. ئاياللار ئائىلىنىڭ ئىچىدىكى ئىشلارنى ئىدارە قىلىدىغان كىشى بولۇش سۈپىتى بىلەن بۇ نوقتىغا تېخىمۇ كۆپرەك ئەھمىيەت بېرىشى لازىم.

ئالدىغا كەلگەننى بۇزۇپ - چاچقان، كېرەكسىز نەرسىلەرنى سېتىۋېلىش ئارقىلىق ئېرىنى ھەر تۈرلۈك مۈشكۈل ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويغان بەدخەج ئايالنىڭ ئۆيىدە ئىككى تىيىن پۇلنى بىرىنىڭ ئۈستىگە بىرىنى قويۇپ يىغىشمۇ، ئەلۋەتتە، مۇمكىن بولمايدىغان ئىشتۇر. ئەمما ئاياللارنىڭ ھەددىدىن زىيادە بېخىل بولۇشمۇ ياخشى ئىش ئەمەس.

ئاياللارنىڭ ۋەزىپىلىرى

بۇنداق ئاياللار بالا - چاقىلىرىدىن ھەممە نەرسىنى قىزغىنىدۇ. ئۇلارغا يا تۈزۈك يېگۈزمەي، يا ئۈستىگە تۈزۈك كىيىم كىيگۈزمەي ياشايدۇ.

بەزى ئاياللارنىڭ ئادەمنىڭ كۆڭلىنى يېرىم قىلىدىغان ناچار خۇيلىرى بار. بۇنداق ئاياللار ئۇنىڭغا - بۇنىڭغا خوشامەتچىلىك قىلىپ، يالغاندىن ھىجىيدۇ. ئەدەپ - ئەخلاقىتىن يوقسۇل ئاياللارنىڭ سۆزىگە ئالدىنىپ، ئېرىنىڭ پۇل - مېلىنى ۋە نەرسە - كېرەكلىرىنى زىيانغا ئۇچرىتىدۇ. قىلىنغان نەسىھەتلەرنىمۇ ئاڭلىمايدۇ. يىغىلىشلار، زىياپەتلەر دەپ يۈرۈپ، ھەتتا قىماردەك يامان ئىشلارغا ئادەتلىنىپ قالىدۇ - دە، ئائىلىنىڭ ئۇلغا دەز كەتكۈزىدۇ. ئاخىرىدا، چۆچۈرىدەك بالىلىرىنى كۈندە ئاران بىر - ئىككى سائەت كۆرىدىغان سۈنئىي ئانىلار مەيدانغا كېلىدۇ. تولىمۇ ئەپسۇسكى، زامانىمىزدا بۇ خىل ئانىلار بارغانسېرى كۆپەيمەكتە. ”دۇنيا ھەر كۈنى ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ“ دېگەن سۆزنى ئۇنۇتماسلىق كېرەك. جان ۋە پۇل - مال دۈشمىنى بولغان ئەخلاقسىز ئاياللارغا ئالدىنىپ، ھېسابسىز پۇل خەجلەشنىڭ نەتىجىسى چاكىرلىق بولىدۇ. ئىنسان بۇ ھالغا چۈشۈپ قالغاندا، بۇرۇن دوست بولۇپ كۆرۈنگەنلەر يوللاردا ئۇچرىشىپ قالسىمۇ، كۆرمەسكە سېلىپ ئۆتۈپ كېتىدۇ.

قانچىلىغان ئائىلە مۇشۇنداق ۋەيران بولغان. ئۆز ئۆيىدە ئاياللىق بۇرچىنى قاملاشتۇرالمىغان ئاياللارمۇ ئاخىرى بېرىپ

ئۇنىڭ - بۇنىڭ ئىشىكىدە خىزمەتچىلىك قىلىشقا مەجبۇر بولۇپ قالدىغان ئەھۋاللار كۆپ ئۇچرايدۇ.

ياخشى ئىنسان بىلەن ئارىلىشىش ئۇنىڭ ياخشى ئەخلاقىنى يۇقتۇرۇشقا، ناچار ئادەم بىلەن ئارىلىشىش ئۇنىڭ يامان ئەخلاقىنى يۇقتۇرۇشقا سەۋەب بولىدۇ. ئىنسان نەپسىنىڭ ۋە شەيتاننىڭ ۋەسۋەسىسى بىلەن قىسقا مۇددەت ئىچىدە ئادىمىلىكتىن ئايرىلىپ، ئېلىس بولۇپ چىقىدۇ.

شۇنىڭ ئۈچۈن، بىر ئايال ھەرگىزمۇ ئوسال مەجەزلىك ئاياللار بىلەن ئارىلاشماستىكى، ھەتتا ئىشىكتىن ئۆيىنىڭ ئىچىگە قاراشقا رۇخسەت قىلماسلىقى كېرەك.

يامان دوست يىلانغا ئوخشايدۇ. ”يىلاننىڭ زەھىرى بار“ دېگەن سۆز نەقەدەر توغرا ئېيتىلغان - ھە! يىلان بىلەن دوست بولۇش مۇمكىنمۇ؟ ئۇنىڭغا يېقىنلاشقاندا كىشىنى زەھەرلىمەسمۇ؟ ئۇنىڭ ئۈستىگە، ئاياللارنىڭ تەبىئىتىدە بىر - بىرىنى كۆرەلمەيدىغان خۇيىنىڭ بارلىقى بىر ھەقىقەتتۇر.

شامال سېسىق پۇرايدىغان يەردىن ئۆتكىنىدە، ئۇ يەرنىڭ سېسىق پۇرىقىنى بىللە ئېلىپ ماڭىدۇ. ئاندىن، ئۇ شامال كەلگەن يەرلەر سېسىق پۇراشقا باشلايدۇ. ئەسلىدە، سېسىق پۇرىغان شامال ئەمەس، ئۇ يەردىن ئېلىپ كەلگەن ھېلىقى سېسىق پۇراقنىڭ ئۆزىدۇر.

ياخشى ئەخلاقلىق بىر ئايالنىڭ ئەخلاقى ناچار بولغانلار بىلەن ئارىلىشىشى ۋە سۆھبەتلىشىشى ئۇنىڭغا تەسىر قىلماس،

ئاياللارنىڭ ۋەزىپىلىرى

دەپ قاراش ئىنتايىن خاتا چۈشەنچىدۇر. بىر ئادەمنىڭ ياخشى ياكى يامانلىقىنى بىلىش ئۈچۈن ئۇنىڭ دوستىغا قاراش يېتەرلىك ئەمەسمۇ؟! چۈنكى، قازانغا يولۇقساڭ قارىسى، يامانغا يولۇقساڭ يارىسى يۇقار، دەيدىغان گەپ بار. شۇڭا، غاز غاز بىلەن، تاز تاز بىلەن دېگەندەك، ھەركىم ئۆزىنىڭ خىلى بىلەن ئارىلىشىدۇ.

مۇسۇلمان ئائىلىلەر بىر - بىرىنىڭ ئۆيىگە مېھمان بولۇپ بارغاندا، ئەر - ئايال ئارىلاش ئولتۇرماسلىقى كېرەك. ئەرلەرنىڭ ئەرلەر بىلەن، ئاياللارنىڭ ئاياللار بىلەن ئولتۇرۇشى دىنىمىزنىڭ تەلەپلىرىدىندۇر.

ھېكايە

بىر ئادەمنىڭ ئۈچ ئوغلى بار ئىكەن. ۋاقتى كەلگەندە ھەممىسىنى نۆۋىتى بويىچە ئۆيلەپ قويۇپتۇ. ئاندىن ئۈچلىسىگە ئايرىم - ئايرىم ئۆي تۇتۇپ بېرىپتۇ. بىر ھېيتتا، ئۇلارنىڭ ھەممىسى دادىسىنىڭ ئۆيىگە ھېيتلاپ كەپتۇ. ھال - ئەھۋال سوراشقاندىن كېيىن، سۆھبەتلىشىپ ئولتۇرۇشۇپتۇ. دادا ئوغۇللىرىنىڭ بىرىدىن:

__ ئوغلىم! ئايالنىڭ قانداقراق؟ سەن ئۇنىڭدىن

رازمۇسەن؟ - دەپ سوراپتۇ. ئوغلى:

— ناھايىتى ياخشى، مەن ئۇنىڭدىن رازىمەن. ئەمما بىرئاز ھورۇن، - دەپ جاۋاب بېرىپتۇ. دادىسى:

— ئۇنداق بولسا، ئۇنى پالانچىنىڭ ئۆيىگە ئېلىپ بارغىن، ئۇ ئائىلىنىڭ ئاياللىرى ھەم دىتى بار ھەم بەك ئىشچان. بەلكىم ئايالنىڭ ئۇلاردىن ئۆگىنىپ، چاققان بولۇپ قالار، - دەپتۇ. ئاندىن ئىككىنچى ئوغلىغا قاراپ: — خوش، سېنىڭ ئايالىڭدىن نارازى بولىدىغان تەرىپىڭ بارمۇ؟ - دەپ سورايدۇ. ئوغلى:

— ئى دادا! مېنىڭ ئايالىم ئوچۇق - يورۇق، ياخشى، ئەمما ئۆزىنى ياتلاردىن ئانچە تارتىپ كەتمەيدۇ، - دەپتۇ. دادىسى ئۇنىڭغا:

— سەنمۇ ئايالىڭنى پۇلانچىلارنىڭ ئۆيىگە پات - پات ئېلىپ بارغىن، ئۇ ئائىلىدىكىلەر ئىنتايىن نومۇسچان، دۇرۇس ئىنسانلار. ئايالنىڭ ئۇلاردىن ئۆزىنى يات كىشىلەردىن قانداق تارتىشنى ياخشى ئۆگىنىپ قالدۇ، - دەپتۇ.

دادىسى بىلەن قېرىنداشلىرىنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغان ئۈچىنچى ئوغلى دادىسىنىڭ سورىشىنى كۈتمەستىنلا، كۆڭلى ناھايىتى يېرىم ھالدا:

— ئى دادا! تولىمۇ ئەپسۇسكى، مېنىڭ ئايالىم ناھايىتى ئەخلاقسىز بىرى. ئۇنىڭغا گېپىمنى ئاڭلىتالمايمەن. ئۇنىڭغا قانداق تەربىيە قىلىشىم كېرەكلىكىنى ئېيتىپ بەرسەڭ، مەن راستىنلا نېمە قىلىشىمنى بىلەلمەيۋاتىمەن، ماڭا يول كۆرسەتسەڭ، - دەپتۇ. دادىسى:

— شۇنداقمۇ ئوغلۇم! ئۇنىڭ تالىقىنى بېرىشتىن باشقا چارە يوق، - دەپتۇ.

خۇلاسە

ئەخلاقى، خۇبىي ۋە مۇئامىلىسى ھەممە كىشى تەرىپىدىن ياخشى كۆرۈلگەن، ئۆيىنىڭ ئىشلىرىنى ياخشى ئىدارە قىلالايدىغان، تەربىيە كۆرگەن، ئار - نومۇسۇلۇق ئاياللار بىلەن يېقىنلىشىپ، ئۇلارنىڭ سۆھبىتىدە بولۇشنىڭ ساناپ تۆگەتكۈسىز پايدىلىرى بار. بۇنداق ئاياللار بىلەن ئارىلىشىش ئاياللاردىكى نۇرغۇن يامان خۇلقلىرىنى تۈگىتىشكە سەۋەب بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاياللار دوستلىرىنى ياخشى تاللىشى، ناچار ئاياللاردىن يىراق تۇرۇشى لازىم. چوڭ ئائىلىلەرگە ئېلىنىدىغان خىزمەتچىلەرنىمۇ تېگى - تەكتى ۋە ئەخلاقىغا قاراپ، دىققەت قىلىپ بىلەن قوبۇل قىلىش كېرەك.

ھېكايە

بىر قىز بۇرۇنقى ئىستانبۇلنىڭ كاتتا سارايلىرىنىڭ بىرىدە خىزمەتچىلىك قىلىدىكەن. بۇ قىزنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكى ۋە كىم ئىكەنلىكى ئېنىق ئەمەسكەن. ھېچكىم ئۇنىڭ بۇ تەرەپلىرىگە كۆڭۈل بۆلمەپتۇ. ئائىلىنىڭ ئايال خوجايىنى ئۆي ئىشلىرىغا ئارتۇقچە ئارىلىشىۋالمايدىكەن. شۇڭا بۇ قىز ئۆيدە

ئۆزى خالىغانچە ھەرىكەت قىلىدىكەن. بىر كۈنى ئۇ قىز خوجايىن ئايالدىن رۇخسەت سوراپ:

— ئەگەر رۇخسەت قىلىشىڭىز مېنىڭ بىر ئاغرىق ئاچام بار، ئۇنىڭغا ئاشخانىڭىزدىن بىر تاۋۇز ئاپىرىپ بەرسەم، - دەپتۇ. خوجايىنمۇ ئويلاپ ئولتۇرماستىنلا رۇخسەت قىپتۇ. قىز خوجايىننىڭ يېنىدىن چىقىپ كەتكەندىن كېيىن، خوجايىن ئايال دېرىزىدىن سىرتقا قاراپ ئولتۇرۇپتۇ. بىردىنلا ئۆز كۆزىگە ئىشەنمەي ھاڭۋېقىپ تۇرۇپ قاپتۇ. چۈنكى خىزمەتچى قىز ئىشىكتىن چىقىۋېتىپ بىر نەرسىگە پۇتلىشىپ سەتتۈرۈلۈپ كەتكەن، قولىدىكى تاۋۇز يەرگە چۈشۈپ پارچە - پارچە بولۇپ، ئىچىدىن بىرمۇنچە ئالتۇن - كۈمۈشلەر ھەر تەرەپكە چېچىلغان ئىكەن. دېمەك، بۇ ۋاقىتقا قەدەر ئۆيدە ئىشلەتكەن خىزمەتچى قىز ئوغرى بولۇپ، ئۆيدە بار پۇل - مالنىڭ ھەممىسىنى ئېلىپ قاچماقچى بولغانىكەن.

ئەگەر ئۆينىڭ ئىدارىچىسى بولغان ئايال ئائىلە ئىشلىرىنى ئۆزى كۆزەتمەستىن، باشقىلارغا ھاۋالە قىلسا، بېشىغا ھەر تۈرلۈك بالا كېلىدۇ. يۈتكەن، ئوغرىلانغان نەرسىنىڭ سانى بولمايدۇ، ئەلۋەتتە.

فرانسىيىنىڭ پادىشاھى شارلماننىڭ ئايالى بىر پادىشاھنىڭ ئايالى بولۇشىغا قارىماي، ئاشخاننىڭ ئىشلىرىدىن باشلاپ ھەر ئىشنى ئۆزى ئىدارە قىلىدىكەن. بىر كۈنى ئۇ ئاشخانىدا ئىككى توخۇنىڭ ئوغۇرلانغانلىقىنى سېزىپ قاپتۇ.

ئەھۋالنى دەرھال ئېرىگە خەۋەر قىلىپ، خىزمەتچىلەرنى جازالاشنى تەلەپ قىپتۇ. ياۋرۇپالىق يازغۇچىلار ھەر دەۋردە يازغان كىتابلىرىدا شارلماننىڭ ئايالنى ئائىلە ئىشلىرىنى ياخشى ئىدارە قىلىدىغان ئاياللار ئۈچۈن ئۈلگە كۆرسىتىپ كەلمەكتەن.

ھەممىگە ئېنىقكى، باشقىلارنىڭ پۇل - مېلىنى ئوغرىلاش ئاسان. ئەمما ئۇ مال - دۇنيانى تېپىشنىڭ قانچىلىك تەسلىكىنى ئۇنى مىڭ جاپادا ئىشلەپ تاپقان ئادەملا بىلىدۇ.

ھېكايە

سەھرادا ياشايدىغان بىر ئايال ئېرىنىڭ تاغدىن ئىنتايىن تەستە ئېلىپ كېلىدىغان ئوتۇنلىرىنى قولۇم - قوشنىلىرىغا تارقىتىپ تېزلا تۈگىتىۋېتىدىكەن. ئاخىرى ئېرى بۇنىڭغا چىداپ تۇرالماپتۇ ۋە بىر كۈنى ئايالىنىمۇ تاغقا ئوتۇن كەسكىلى بىرگە ئېلىپ چىقىپتۇ. ئىككى باغلام ئوتۇن ھازىرلاپ، بىرىنى ئايالىغا كۆتەرتىپ قويۇپتۇ. ئايالى ئۆيگە قايتىمىچە تەرلەپ پىشىپ ھارغىنلىقتىن جېنى ئاز قاپتۇ. ئۇ تاغدىن ئوتۇن ئېلىپ كېلىشنىڭ قانچىلىك تەسلىكىنى شۇ چاغدىلا ھېس قىلىپ يېتىپتۇ. ئوتۇنلارنىڭ كەلگەنلىكىنى كۆرگەن قوشنىلىرى ئەتسىدىن باشلاپ ئۇنىڭدىن ئوتۇن سوراپ كېلىشىپتۇ. بۇ قېتىم ئايالى:

— ۋاي قوشنىلار! ھەرگىز خاپا بولماڭلار، ئۆزۈم ئېلىپ كەلگەن ئوتۇنلاردىن بىر تالنىمۇ بېرەلمەيمەن، ئېرىم ئېلىپ كەلگەن ئوتۇنلارغا مەن ئارىلاشمايمەن، ئۇنىڭدىن ئۆزەڭلار سوراڭلار، - دەپتۇ.

ھېكايە

نەسىردىن ئەپەندى بىر كۈنى باي بولۇش نىيىتىگە كېلىپتۇ ۋە بۇ ئەھۋالنى ئايالىغا دەپتۇ. ئۇ ئىككىسى بىرگە ئولتۇرۇپ، قانداق قىلغاندا باي بولغىلى بولىدىغانلىقى ھەققىدە باش قاتۇرۇشۇپتۇ. نەسىردىن ئەپەندى ئۇيان ئويلاپ، بۇيان ئويلاپ، ئاخىرى ئېغلىدىكى ئېشىكىنىڭ لازىمى يوق ئىكەنلىكىنى قارار قىپتۇ - دە، ئەتىسى ئېشىكىنى سېتىش ئۈچۈن بازارغا ئېلىپ بېرىپ، باھا قويدۇرۇشقا باشلاپتۇ. ھەر ئادەم ئۆزى ئۇيغۇن كۆرگەن باھانى قويدۇپتۇ. لېكىن نەسىردىن ئەپەندى ئېشىكىگە قويۇلغان باھالارنى تۆۋەن كۆرۈپ، ئۆزى يۇقىرى باھا قويۇشقا باشلاپتۇ. ئاخىرى ئېشەك ئۆزىگە قاپتۇ. نەسىردىن ئەپەندى خۇشال ھالدا ئۆيىگە قايتىپ كېلىپ، ئېشىكىنى ئېغىلغا باغلاپتۇ. ئايالى:

— ۋاي بېگىم! ئېشەكنى نېمىشقا قايتۇرۇپ كەلدىلە!

ساتالمىدىلمۇ يا؟ - دەپ سوراپتۇ. نەسىردىن ئەپەندى:

— سېتىۋاتتىم، قارىسام بەكلا ئەرزان سېتىلىپ

كەتكىدەك. شۇڭا، باھاسىنى يۇقىرىلاتتىم، ئاخىرىدا ماڭا

قالدى. مەن ئۇنى قايتۇرۇپ كېلىپ، ئېغلىغا باغلىدىم.

قانداقراق؟ پايىلىق ئىش قىپتىمەنمۇ؟ - دەپتۇ. ئايالى:

— ۋاي بېگىم! سىلە ياخشى ئىش قىلىشىڭىزغا قايلا، مېنىڭكىنى بىر ئاڭلىسىلا. مەن شۇنداق ياخشى بىر ئىش قىلدىمكى، سورمايلا قويسىلا. ئىشك ئالدىدىن بىر قېتىقچى ئۆتۈپ كېتىۋېتىپتەن. قېتىق ئېلىش ئۈچۈن بىر قاچا بەردىم. قارىسام ئۇ ئادەم كەمچىسىنى ئالمايلا قېتىقنى قويۋەردى. مەنمۇ چاندۇرماستىن قولۇمدىكى بىلەيزۈكۈمنى چىقىرىپ، تارازنىڭ يەنە بىر بېشىغا قويدۇم. ئۇ بۇنى سەزمىدى. گەرچە بىلەيزۈكۈم قېتىقچى بىلەن كەتتى. ئەمما مەن ئۇنىڭ قېتىقنى كەم بېرىشىنىڭ ئالدىنى ئالدىم، - دەپتۇ. بۇنى ئاڭلىغان نەسرەدىن ئەپەندى كۈلۈپ كېتىپ:

— ياخشى، ياخشى ئىش قىپسەن خېنىم! قارىغاندا سەن ئىچىدىن، مەن تېشىدىن بۇ ئۆينى تازا ياخشى كۆكلىتىدىغان ئوخشايىمىز، - دەپتۇ.

نەتىجە

“ئۇۋۇنى چىشى قوش ياسايدۇ” دېگەن سۆز يۇقىرىدا ئېيتقانلىرىمىزنىڭ ھەممىسىنى ناھايىتى ياخشى خۇلاسەلەپ بېرىدۇ ۋە ئۇ بىر ئەمەلىيەتتۇر. ئاياللار تەدبىرلىك بولۇپ، ئۆزلىرىگە تاپشۇرۇلغان نەرسىلەرنى دەل جايىدا ۋە ۋاقتىدا ئىشلەتسە، شۇنداقلا، ئىسراپچىلىقتىن ساقلىنسا، ئائىلىنىڭ

ھۇزۇرنى تېخىمۇ ئاشۇرىدۇ. بولۇپمۇ، قىزلىرى بولغان ئانىلار كەلگۈسىدە ئائىلە ئىگىسى بولىدىغان ئەتىنىڭ ئانىلىرىنى تەدبىرلىك، ئىقتىساداتچان قىلىپ تەربىيىلىشى، ئىسراپخورلۇقنىڭ يامان ئاقىۋەتلىرىنى چوقۇم ئۈگىتىشى، بالىلارنىڭ گۈزەل ئەخلاقلىق بولۇپ يېتىشىشى ئۈچۈن ئالاھىدە غەيرەت قىلىشى كېرەك. ھەممە تەرەپتىن مەلۇماتلىق بىر ئايالنىڭ باشقۇرۇشى ئاستىدىكى ئۆي جەننەتتەك بولىدۇ. نادان، مەنپەئەتپەرەس، پايدا بىلەن زىياننى بىلمەيدىغان ۋە ناچار مەجەزلىك ئاياللارنىڭ ئۆيى بولسا، دوزاخنىڭ ئۆزىگە ئوخشايدۇ.

بۇرۇنقى زامانلاردا پادىشاھلار بىرەر ئالىمغا جازا بەرمەكچى بولسا، ئۇنى جاھىل، ئاق - قارىنى پەرق ئەتمەيدىغان بىرنىڭ يېنىغا سولاپ قوياتتىكەن. بىرى كالنوستىن:

__ ئىنساننىڭ قايسى ۋاقىتتا ئۆلۈشى ئەڭ توغرا بولىدۇ؟ -

دەپ سوراپتىكەن، ئۇ مۇنداق جاۋاب بېرىپتۇ:

__ ئىنسان جاھىل بولۇپ، ئۆزى ئۈچۈن پايدىسى ياكى

زىيىنى تېگىدىغان نەرسىلەرنى بىلمىگەن چاغدا، ئۇ ئىنساننىڭ شۇ زامان ئۆلۈشى ئۇنىڭ ئۈچۈن ئەڭ ياخشىدۇر.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالى ئائىشە ئانىمىز (اللە

ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) ئىلىم ساھاسىدە ئۆز زامانىنىڭ

ساناقلىق چوڭ ئالىملىرىنىڭ ئىچىدىن بىرى ھېسابلىناتتى.

بۈيۈك مۇجتەھىد ئالىم ئەھمەد ئىبنى ھەنبەل ئۆيلىنىدىغان چېغىدا، يېقىنلىرى ئۇنىڭغا:

— پالانى ئادەمنىڭ ئىككى قىزى بار، قايسىسى بىلەن ئۆيلىنىشىنى خالساڭ، ئۇنى ساڭا ئېلىپ بېرەلەيمىز. ئەمما شۇنىڭدىن خەۋىرىڭ بولۇپ قالسۇنكى، قىزلارنىڭ بىرىنىڭ كۆزى ئالغاي، - دەپتۇ. ئىمام ئەھمەد:

— قايسىسى بەكرەك ئەقىللىق؟ - دەپ سوراپتۇ. يېقىنلىرى ئۇنىڭغا:

— كۆزى ئالغاي بولغىنى، - دەپ جاۋاب بېرىپتىكەن، ئىمام ئەقىللىق بولغىنى بىلەن ئۆيلىنىشكە قارار قىپتۇ. شۇنداق قىلىپ، ئەقىلگە بېرىلگەن بىباھا قىممەت قاراش ئېڭى ئوتتۇرىغا قويۇلۇپتۇ.

ھېكايە

ئىنتايىن چېچەن بىر ئادەم ئۆيلىنىش نىيىتىگە كېلىپتۇ. ئەمما كۆڭلىدىكىدەك قىز تاپالماپتۇ. ئۇ، ئۆيلەنمەكچى بولغان قىزلارنى سىناپ باقىدىكەن. كۆڭلىدىكىدەك چىقىمغانلىقى ئۈچۈن ئۆيلىنىشتىن يالتىيىپ قالىدىكەن. ئاخىرى بىر قىز ئۇنىڭ قانداق قىز بىلەن ئۆيلىنىشىنى خالايدىغانلىقىنى بىلىپ قاپتۇ. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ يۇشۇرۇن ھالدا ئۇ ئادەمنىڭ پۈتۈن مىجەز - خۇلقلىرىنى سۈرۈشتە قىلىپ بىلىۋاپتۇ - دە، ئۇ ئادەمنىڭ سىنىقىدىن ئۆتۈپ، ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىپتۇ. تويىنىڭ

ئەتسى كۈنى، ئۇ ئادەم يىپ بىلەن باغلانغان بىر بولاق قەھۋە ئېلىپ كېلىپتۇ. ئايالى ئېرىنىڭ قولىدىكى قەھۋەنى ئېلىپ، ئېھتىيات بىلەن ئېچىپتۇ. بولاقنىڭ قەغزى ئەتراپىدا قالغان قەھۋەنى قېقىشتۇرۇپ ئېلىۋېلىپ، قەغەزنى پەم بىلەن قاتلاپ بىر تەرەپكە قويۇپتۇ. ئارقىدىن قەھۋە بولقىنى تاڭغان يىپنى چىرايلىق يۈگەپ باشقا بىر يەرگە قويۇپتۇ. بىر چەتتە تۇرۇپ، ئايالنىڭ ئىشىغا دىققەت بىلەن قاراپ تۇرغان ئېرى ئۆزىنى تۇتۇۋالماستىن:

— ۋاي خېنىم! ئۇ كىچىككىنە يىپ بىلەن بىر پارچە قەغەزنى شۇنچىلىك رەتلەپ تىزىپ ساقلىغىدەك نېمىگە ئەسقاتتى؟ - دەپتۇ. ئايالى:

— بېگىم! بۇ دېگەن بىر ئۆي، بىر نېمە دېمەك تەس. شۇنداق ۋاقىتلارمۇ كېلىپ قالىدۇكى، ئۇ ئازغىنە يىپ بىلەن بىرەر يىرتىقنى تىكىپ قېلىشىمىز، قەغەزمۇ ئىشىمىزغا ياراپ قېلىشى مۇمكىن. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئارتۇق مال زىيان قىلمايدۇ ئەمەسمۇ؟ - دەپتۇ. بۇنى ئاڭلىغان ئېرى ئىچىدە: ”مانا ئەمدى ئىزدىگىنىمنى تېپىپتەن” دەپتۇ. شۇنداق قىلىپ، ئەر - ئايال ئىككىسى ئۆمرىنىڭ ئاخىرىغىچە ئىناق ۋە خۇشال - خۇرام ياشاپ ئۆتۈپتۇ.

بۇ ھېكايىدىكى ئادەمنىڭ قىللىقلىرى قارىماققا بېخىللىقتەك كۆرۈنىسىمۇ، مەسىلىگە ئىنچىكىلىك بىلەن قاراپ، ئادىل يەكۈن چىقىرىش كېرەك. شۇڭا، كىچىككىنە نەرسە

بولسىمۇ، ئۇنى مەنستەستىن تاشلايدىغان ئىشنى قىلماسلىق لازىم. قەھۋەنى ئورنىغان كىچىك بىر پارچە قەغەز ۋە ئازراق يېنى ساقلاپ قويۇشنىڭ، بىر قاراشتا ئانچە ئەھمىيىتى يوق. بىراق، ئۇ بىر ئايالنىڭ ئۆي باشقۇرۇشتىكى ئىقتىسادچانلىقىغا ۋە قائىدە - نىزامغا باھا بېرىش نۇقتىسىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا ناھايىتى مۇھىم رول ئوينايدۇ.

تۆۋەندىكى ھېكايە بولسا، ھەقىقىي بېخلىقنىڭ مىساللىرىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ:

ھېكايە

بۇرۇنقى زاماندا ئىنتايىن بېخلىق بىر ئادەم ئۆتكەن بولۇپ، ئۇ شۇنچىلىك بېخلىقى، ئۆزىنىڭ يەپ - ئىچشىگىمۇ كۆزى قىيماي، يېرىم ئاچ، يېرىم توق، بىچارە ھالەتتە ئايلىنىپ يۈرىدىكەن. بىر كۈنى بىرى ئۇنى زىياپەتكە چاقىرىپتۇ. ئۇ، زىياپەتتە ئۆمرىدە كۆرۈپ باقمىغان لەززەتلىك تاماقلارنى كۆرۈپ، بولۇشىغا يەپتۇ. ئەمما ئۇنىڭ ئاشقىزىنى بۇنداق تاماقلارغا ۋە بۇ قەدەر جىق تاماققا كۆنۈك بولمىغاچقا، تاماقنى ھەزىم قىلالماي قاتتىق ئاغرىپ قاپتۇ. كېسىلى بارغانسېرى ئېغىرلىشىپ كەتكەچكە، يېقىنلىرى تېۋىپ چاقىرىپتۇ. تېۋىپ ئۇنىڭ كېسىلىنى كۆرۈپ بولغاندىن كېيىن:

— يېگەن نەرسىلىرىڭنى تېزدىن چىقىرىۋەتمىسەك ئۆلۈپ كېتىشىڭ مۇمكىن، - دەپتۇ. بۇنى ئاڭلىغان بېخىل:
— ئۆتۈنۈپ قالاي دوختۇر! ئۆلسەممۇ يېگەنلىرىم بىلەن ئۆلەي. مەن ئۇنچىۋالا ئېسىل تاماقلارنى قانداقمۇ چىقىرىۋېتەي، - دەپ تۇرۇۋاپتۇ. تېۋىپ ئۇنى مىڭ تەستە ئۆلۈمدىن قۇتۇلدۇرۇپ قاپتۇ.

باشقا بىر بېخىل ئادەم كېسەل بولۇپ قالغاندا، دوختۇر ئۇنىڭ كېسىلىدىن ساقىيىشى ئۈچۈن كېپەك يېيىشنى بۇيرۇپتۇ. كېپەك يېگەندىن كېيىن ساقايغانلىقىنى كۆرگەن بۇ بېخىل شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ئائىلىسىنىڭ پۈتۈن ئەزالىرىنى كېپەك يېيىشكە مەجبۇرلاپ:

— قاراڭلار! كېپەك ھەم ئەرزان ھەم شىپالىق. شۇڭا، سىلەرمۇ ناننىڭ ئورنىغا ماڭا ئوخشاش كېپەك يەڭلاركى، بارلىق كېسەللىرىڭلاردىن ساقىيىپ كېتىسىلەر، - دەپ تۇرۇۋاپتۇ.

خۇلاسە

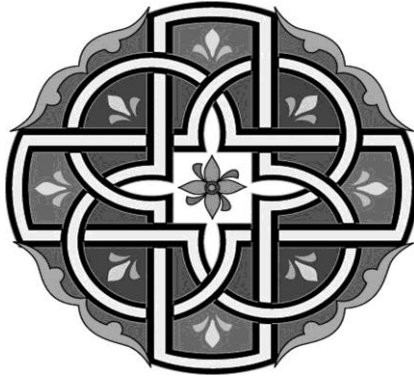
ئىقتىسادچان ۋە ئۆي ئىچىنى ياخشى باشقۇرۇشنى بىلىدىغان بىر ئايال بىلەن توي قىلىشنى خالايدىغان ھەرقانداق ئەر جاھىل، ھەتتا ئىخلاس سۈرىسىنىمۇ بىلمەيدىغان، ئەتىدىن كەچكىچە غەيۋەت - شىكايەت بىلەن ۋاقىت ئۆتكۈزۈدىغان، كىچىككىنە يىرتىقىمۇ تىكەلمەيدىغان، پولو بىلەن شوپىلنى، شوپىلا بىلەن پولونى پەرقلەندۈرۈپ

ئېتەلمەيدىغان، ئىككى خىل تاماقنى قاملاشتۇرۇپ ئېتىشنى ئۈگەنمىگەن، قىسقىسى، قولىدىن ھېچ ئىش كەلمەيدىغان بىرىنى ئېلىشنى ئەسلا خالىمايدۇ. بۇنداق بىر قىزنى، پەقەت باي بولغان تەقدىردە، ئۇنىڭ بايلىقىنى كۆزدە تۇتۇپ ئالدىغانلاردىن باشقا ھېچكىم ئالمايدۇ.

پۇل قولىنىڭ كىرىدۇر. ئىنسان ھەر ۋاقىت پۇلىنى بىرەر ئېھتىياجى ئۈچۈن خەجلەيدۇ. ئەسقاتمىغان نەرسە يوق نەرسە بىلەن ئوخشاشتۇر. بۇنداق نەرسە قانچىلىك ئاز بولسىمۇ، يەنىلا ئىنساننى بىزار قىلىدۇ. بەزى ئەرلەر ئۆي ئىچىدە قىلنى قىرىققا يارغاندەك ئىش قىلىدۇ. نۇرغۇن نەرسىلەردە تېجەشلىك ۋە ئىقتىساتچان بولۇش بۇنداق ئەرلەرگە تولمىۇ يېقىپ قالىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، بىر نەرسىنىڭ ئاز ياكى كۆپ بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇنى تىجەپ ئىشلىتىش، ئىسراپخورلۇق قىلماسلىق مۇسۇلمان ئاياللارنىڭ باش تارتىپ بولمايدىغان ۋەزىپىسىدۇر. ئائىلىنى ياخشى ئىدارە قىلالايدىغان ئايال بولۇش ئۈچۈن، تۆۋەندىكى نۇقتىلارغا ئالاھىدە دىققەت قىلىش كېرەك:

1. كۆكتاتلارنى سېستىۋەتمەستىن تاماققا ئىشلىتىش.
2. ئېتىلگەن تاماقلارنىڭ بۇزۇلۇپ قالماسلىقى ئۈچۈن تەدبىر ئېلىش.
3. داستىخاندا ئالدى بىلەن قېتىپ قېلىشقا باشلىغان ۋە قېتىپ قالغان نانلارنى يەپ تۈگىتىشكە تىرىشىش.

4. قېتىپ قالغان نانلارنى ئەخلەتكە تاشلىۋەتمەسلىك.
5. كونا كىيىملەرنى مودىسى ئۆتۈپ كەتتى دەپ، ئورۇنسز ھالدا يېڭى كىيىملەرنى ئېلىشقا چىڭ تۇرۇۋالماسلىق.
- مۇشۇ سەۋەبتىن، ئوماممۇ قىزىغا ئېرىنىڭ پۇل - مېلىنى ياخشى ئاسراشنىڭ لازىملىقىنى چۈشەندۈرگەندى.

ئۇرۇغ - تۇغقانلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىش

ئۇمامەننىڭ قىزىغا قىلغان نەسىھەتلىرىنىڭ سەككىزىنچىسى مۇنداق ئىدى: ”ئېرىڭنىڭ يېقىنلىرىغا ياخشى مۇئامىلە قىلغىن“. ياخشى مۇئامىلە قىلىش پەقەتلا ئەر - خوتۇن ئارىسىدىكى ئىش ئەمەس. ئۇ، پۈتۈن ئىنسانلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئىنسان ئۆزى تونۇيدىغان ۋە ياخشى كۆرىدىغان دوستىنىڭ، ئاغىنىلىرىنىڭ ياكى چوڭلىرىنىڭ يېقىنلىرىنىمۇ چوقۇم ياخشى كۆرىدۇ. ئۇلارنىڭ دۈشمەنلىرىگە نەپرەتلىنىدۇ. بۇنىڭ بىلەن بۇ ئىككى كىشى ئوتتۇرىسىدىكى مۇھەببەت ۋە ھۆرمەت تېخىمۇ كۈچىيىدۇ.

ئىمام غەزالى بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ”دوست تۇتۇلغان بىرىنىڭ قانچىلىك كۆپ دوستلىرى، ئۇرۇغ - تۇغقانلىرى ياكى يېقىنلىرى بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇلارنىڭ ھەقىرىگە رىئايە قىلىش ۋاپادارلىقتۇر. ئۇلارغا كۆڭۈل بۆلۈش دوستىنى ئۆزىگە كۆڭۈل بۆلگەندىن بەكرەك خۇش قىلىۋېتىدۇ“.

ئىككى دوست ئوتتۇرىسىدىكى ئەھۋال بۇنداق بولغان يەردە، ئېرىنىڭ ئۆزىدىن رازى بولۇشىنى خالىغان ئايال ئەلۋەتتە ئېرىنىڭ ئۇرۇغ - تۇغقانلىرىغا قارىتا ئىنتايىن ھۆرمەت بىلەن مۇئامىلە قىلىشى لازىم. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇ مۇنداق دېگەن: ”مېنىڭ بىر ئايالىم بار ئىدى، مەن ئۇنى ياخشى

كۆرەتتىم، ئەمما دادامنىڭ ئۇنىڭ بىلەن خۇشى يوق ئىدى. ھەتتا مېنىڭ ئۇنى قويۇۋېتىشىمنى تەلەپ قىلدى. مەن بۇ ئەھۋالنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا: «ئى ئىبنى ئۆمەر! ئۇنى قويۇۋەتكىن!» دېدى.

ئىمام غەزالى بۇ ھەدىسنى بىر ئەسىرىدە بايان قىلغاندىن كېيىن مۇنداق دەيدۇ: ”بىر ئايال قاچانكى ئېرىگە ياكى ئېرىنىڭ ئۇرۇغ - تۇغقانلىرىغا يامانلىق قىلسا ۋە ئەزىيەت بەرسە، گۇناھكار بولىدۇ“.

دېمەك، بىر ئادەمنىڭ ئايالنى دەپ ئۇرۇغ - تۇغقانلىرىغا، بولۇپمۇ ئاتا - ئانىسىغا خاپا بولۇشى ناھايىتى چوڭ گۇناھتۇر. ھەسەن بەسىرى (الله ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن!) بۇ ھەقتە توختىلىپ مۇنداق دېگەن: ”بىر ئىنساننىڭ ئانىسى ياكى ئاتىسى ھايات بولۇپ، ناۋادا ئۆيلەنسە ئۇلارغا ھۆرمەتسىزلىك قىلىپ قويۇشىدىن ئەنسىرەپ توي قىلمىسا، بۇ ئۇنىڭ ئەقىل - ئىدراكلىق ئىكەنلىكىنىڭ ئالامىتىدۇر“.

ئاتا - ئانىنىڭ ھەققىنىڭ چوڭلۇقىنى تىل بىلەن تەسۋىرلەپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ. ئانىنىڭ ھەققى دادىنىڭ ھەققىدىن تېخىمۇ چوڭدۇر. ئانىنىڭ پەرزەنتلىرىگە بولغان مېھرى - مۇھەببىتىمۇ دادىنىڭكىگە قارىغاندا ئىككى ھەسسە ئارتۇق. بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ، ئۈچ قېتىم: كىمگە ياخشىلىق قىلاي؟ - دەپ سورىغاندا،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۈچلى قېتىم: «ئاناڭغا» دەپ جاۋاب بەرگەن.

ساھابىلەردىن بىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن:

— ئى اللەنىڭ ئەلچىسى! ئانام بەكلا ياشىنىپ قالدى. ئەقلى - ھوشىمۇ بۇرۇنقىدەك ئەمەس. مەن ئۆز قولۇم بىلەن تامىقىنى يېگۈزۈپ قويىمەن، سۈيىنى ئىچۈرىمەن، تاھارىتىنى ئالدۇرۇپ قويىمەن، بارىدىغان يېرىگە ھاپاش قىلىپ ئاپىرىمەن. مەن ئۇنىڭ ھەققىنى ئۆتگەن بولمەنمۇ؟ - دەپ سورىغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

— ياق! يۈزدە بىرىنىمۇ ئۆتتۈلمىدىڭ. چۈنكى سەن ناھايىتى ئاجىز چېغىڭدا ئاناڭ سېنىڭ ئۈچۈن ھېرىپ چارچىدى. سېنى ئۆلۈپ كەتمىسۇن دەپ خىزمىتىڭنى قىلدى. سەن بولساڭ، ئۇنىڭ ئۆلۈمىنى تىلىگەن ھالدا خىزمىتىنى قىلىسەن. ئۇنى رازى قىلىپ بولۇشۇڭ مۇمكىن ئەمەس. سەن پەقەت ئۇنىڭغا ياخشىلىق قىلىۋاتىسەن. بۇ ياخشىلىقىڭنى داۋام قىلدۇرغىن، - دەپ جاۋاب بەرگەن ئىدى. ئۇلۇغ اللە ئىنساننى ئاتا - ئانىسىغا “ئوھوش” دېيىشكىمۇ يول قويىمىغان. ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: ناۋادا “ئوھوش” دېيىشتىنمۇ تۆۋەنرەك كەلىمە بولسا ئىدى، ئەلۋەتتە، اللە تائالا ئۇنىمۇ توسقان بولاتتى، - دېگەن.

بەزىدە ئىنساننىڭ ئەقلىگە: ئەجەبا، ئاتا - ئانا پەرزەنتلىرىنى يامان يولغا بۇيرۇسا، ئۇنىڭغىمۇ مېڭىشقا

بولامدۇ؟ - دېگەن سوئال كېلىدۇ. بۇنىڭغا مۇنداق جاۋاب بېرىلىدۇ: قىلىشقا بۇيرۇلغان ئىش قەتئىي ھالدا ھارام ئىش بولسا، ئۇلارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاش ۋە ئىتائەت قىلىش توغرا ئەمەس. ئەمما ئۇلار مۇسۇلمان بولمىغان تەقدىردىمۇ، ئۇلارنى يېمەك - ئىچمەك بىلەن تەمىنلىش، خىزمىتىنى قىلىش، پات - پات يوقلاپ، ھال - ئەھۋال سوراش لازىم.

ئۆي تۇتقان ئانىغا پەرزەنتلىرىنى قوغداش ۋەزىپىسى يۈكلىنىدۇ. شۇڭا ئۇ ئۇلارنى ئۇزاق مۇددەت كۆزدىن يىراق تۇتماسلىقى، ئۆزىدىن چوڭ بالىلار بىلەن دوستلۇق ئورنىتىشىغا يول قويماسلىقى كېرەك.

ئۆيدە بويىغا يېتىپ قالغان قىزلىرى بار ئانىلار ھەر خىل باھانىلار بىلەن ئۆيگە كىرىشكە ئورۇنغان قوشنا ياكى تۇغقان ئوغۇللارغا دىققەت قىلىشى لازىم.

شۇنىڭدەك، دىيانەتلىك ۋە تەقۋا بولمىغان قۇدا - باجا، ئۇرۇغ - تۇغقانلاردىن يىراق تۇرۇش ئۇلار بىلەن قويۇق بادى - كەلدى قىلىشتىن ياخشىدۇر. اللەنى تونمىغان تۇغقانلاردىن اللەنى تونىدىغان ياتلارنى ئەلا بىلىش كېرەك.

ئاتا - ئانىسى مۇسۇلمان بولمىغان بىرىنىڭ: مەن ئۇلار بىلەن قويۇق مۇناسىۋەتتە بولسام، مېنى ئۆزلىرىنىڭ دىنىغا

تارتىپ كېتىشى مۇمكىن، دەيدىغان ئەندىشىسى بولسا، ئۇلارنى يوقلاپ بارمىسىمۇ بولىدۇ. شۇنداقلا، ئۇلارنىڭ گۇناھقا ئېلىپ بارىدىغان خىزمىتىنىمۇ قىلماسلىقى لازىم. مەسىلەن، ئاتا - ئانىسىنى ياكى ئۇرۇغ - تۇغقانلىرىنى چېركاۋغا ئوخشاش ئالەتتىن باشقىغا ئىبادەت قىلىدىغان باتىل يەرلەرگە ئېلىپ بارماسلىق كېرەك. ئەمما ئۇلار چېركاۋدىن قايتىپ كېلىۋاتقان بولسا، ياردەمگە موھتاج بولغان تەقدىردە، ئۇلارنى ئۆيىگىچە ئاپىرىپ قويسا بولىدۇ.

ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئەڭ چوڭ گۇناھلاردىن بىرى ئاتا - ئانىغا لەنەت ئېيتىشتۇر» دېگەن. بۇنى ئاڭلىغان ساھابىلەر:

— ئى اللەنىڭ پەيغەمبىرى! كىشى ئاتا - ئانىسىغا قانداقمۇ لەنەت ئېيتسۇن؟ - دەپ سورىغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

— بىر كىشى يەنە بىر كىشىنىڭ ئاتا - ئانىسىنى تىللايدۇ. شۇنىڭ بىلەن، ئۇمۇ ئۇنىڭ ئاتا - ئانىسىنى تىللايدۇ. نەتىجىدە، ھەر ئىككىسى ئۆزىنىڭ ئاتا - ئانىسىغا لەنەت ئېيتقان بولىدۇ، - دەپ جاۋاب بەرگەن.

يۇقىرىدا ئاتا - ئانىغا ھۆرمەت قىلىشنىڭ لازىملىقى ناھايىتى ياخشى چۈشەندۈرۈلدى. شۇڭا بۇنى ياخشى ئويلاش كېرەككى، قايسىبىر ئەر ئاتىسى ياكى ئانىسىغا ئايالىنىڭ زۇلۇم

قىلىشىغا رازى بولىدۇ؟ بۇنداق ئايالنىڭ ئەسكىلىكىگە زادى قانچىلىك ئادەم سەۋر قىلالايدۇ؟ ئاياللار ھەرگىزمۇ: بېشەملىكىگە سەۋر قىلغان ئېرىم ئەۋلىيا بولىدۇ، دەپ ئويلاپ قالمىسۇن. بۇ ئىشتا زىيان تارتىدىغىنى يەنىلا ئاياللارنىڭ ئۆزى بولىدۇ. ئۇلارنىڭ ئەسكىلىكلىرى ۋە ئېرىنىڭ نەپرىتى دۇنيادا ئۇلارنى بەختسىز قىلسا، ئاخىرەتتە مەڭگۈلۈك ئازابقا دۇچار بولىدۇ.

شۇنىمۇ ئەسكەرتىپ ئۆتۈش كېرەككى، ئاياللارنىڭ ئەرلەرگە ئىتائەت قىلىشى بىر ۋەزىپىدۇر. ئەمما ئەرنىڭ مەجەزى ئوسال ئايالغا سەۋر قىلىشى ئۇنىڭ مەجبۇرىيىتى ئەمەس، بەلكى ئېسىل پەزىلىتىدۇر. يەنى ئەرلەر خوتۇنلىرىنىڭ ئەسكىلىكلىرىگە سەۋر قىلىشقا مەجبۇر ئەمەس. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاياللار: قانداق قىلساق بولاتتى، ئەرلەرمۇ بىزگە سەۋر قىلىپ باقسۇن، چىدىسۇن، دېيەلمەيدۇ.

ئىنسان ئۆزىنى گۈزەل ئەخلاقى بىلەن ھەممە ئادەمگە ياخشى كۆرسىتىشى لازىم. ئىنسانلارنىڭ ئارزۇ قىلىدىغىنى دەل مۇشۇ. بۇنداق قىلىشنىڭ ئورنىغا، ئىنسانلارنى گۇناھقا ئېلىپ بارىدىغان ئىشنى قىلىش ھەرگىزمۇ ئۈستىلىق ياكى دۇرۇسلۇق ئەمەس، بەلكى شەيتاننىڭ ئارقىغا كىرگەنلىكتۇر.

ئەرنى ئەر قىلىش ئايالىنىڭ قولىدا

بىر ئادەم بىرقانچە خوتۇن ئالغان بولسىمۇ، ھېچبىرى بىلەن ئەپ ئۆتەلمەپتۇ. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ ئەڭ ئاخىرىدا ئالغان خوتۇنغا تۇنجى ئاخشامدىن باشلاپ ئۆزىنىڭ قانچىلىك ناچار مەجەزلىك ئادەم ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرۈپ قويۇشنى قارار قىلىپتۇ. بىراق ئۇ گېپىنى تۈگەتمەستىنلا، خوتۇنى:

— ۋاي بېگىم! خۇي - پەيلى سېنىڭدىنمۇ ئەسكى بولمىغان بىرى سېنى ئەسكىلىك قىلدۇرالمىدۇ. بۇرۇنقى خوتۇنلىرىڭنىڭ ئۆزلىرى ناچار بولغانلىقىلىرى ئۈچۈن سەندىن يامانلىق كۆرگەن گەپ، - دەپتۇ. شۇنداق قىلىپ، ئۇ ئەر ئاخىرقى ئايالى بىلەن ئۆمرىنىڭ ئاخىرىغىچە ئىناق ۋە بەختلىك ھايات كەچۈرۈپتۇ. شۇڭا، بىر ئائىلىدە بەخت - سائادەتنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن، تۆۋەندىكىلەرگە ئەھمىيەت بېرىش كېرەك:

1 - ھەر ئىككى تەرەپ ئۆزلىرىنىڭ ۋەزىپىلىرىنى ياخشى بىلىشى لازىم.

2 - ھەر ئىككى تەرەپ گۈزەل ئەخلاقنى ئۆزلەشتۈرۈشكە تىرىشىشى لازىم.

3 - ئەدەپ - ئەخلاقلىرىنى قوغدىشى لازىم.

4 - خاتالىق ئۆتكۈزۈپ قويغاندا، ئۇنى تۈزىتىشكە

تىرىشىش ۋە قارشى تەرەپنىڭ كۆڭلىنى ئېلىش لازىم.

5 - ناۋادا ئەر كىشى قوپال، مەجەزى چۇس بىرى بولغان تەقدىردىمۇ، ئۇنى يۇمشىتىشقا تىرىشىش لازىم.

6 - ئېرى بىئارام، كۆڭلى يېرىم، قايغۇلۇق، غەمكىن، دەرتلىك ۋاقتلىرىدا، ئايالى ئېچىلىپ - يېيىلىپ يۈرمەسلىكى، ئەكسىچە ئۇنىڭغا غەمگۈزار بولۇشى ۋە دەردىگە يېتىشى لازىم.

7 - ئېرى خۇشال - خۇرام بولغان چاغلاردا، ئايالى ئۆزىنى غەمكىن كۆرسەتمەسلىكى لازىم.

ئۇمامە قىزىغا قىلغان نەسىھىتىدە: "قىزىم! سەن ئېرىڭگە قانچىلىك ھۆرمەت كۆرسەتسەڭ، ئۆزەڭنى ئۇنىڭغا شۇنچىلىك ياخشى كۆرسەتەلەيسەن. ئۇنىڭ دېگەن يېرىدىن قانچىلىك چىقالساڭ، شۇنچىلىك ياخشىلىقنى قولغا كەلتۈرەلەيسەن. مۇشۇنداق ھەرىكەت قىلالساڭ، ئېرىڭگە خالىغاننى قىلدۇرالايسەن" دېگەن.

ئائىلىدە ياخشى ئۆتۈش ئۈچۈن، ئەرلەرنىڭمۇ دىققەت قىلىشىغا تېگىشلىك بەزى ئىشلار بار. ئۇلار تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەت:

1. ھەرقانداق ئەر ئايالنى دىنىمىز بۇيرۇغان ۋە توسقان ئىشلارنىڭ سىرتىدىكى ئىشنى قىلىشقا مەجبۇرلىماسلىقى لازىم.

2. دۇنيادا كەمچىلكى يوق ئادەمنىڭ يوقلۇقىنى ئەقىلدىن چىقارماسلىقى لازىم.

3. سىرتتىن قارىماققا، كۆزنىڭ يېغىنى يېگىدەك چىرايلىق قىز - ئاياللارنىڭمۇ ناھايىتى ناچار خۇيلىرىنىڭ بارلىقىنى ئويلاش لازىم.

4. ئايالى الله بەرگەن ئامانەت بولغانلىقى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا ھەر ۋاقىت ئوچۇق - يورۇق ۋە يۇمشاق مۇئامىلە قىلىشى، چىرايلىق سۆز قىلىشى لازىم.

5. ئايالنىڭ ھەربىر خاتالىقىنى ئۇنىڭ يۈزىگە سالماسلىقى لازىم.

6. ئاياللارنىڭ يۈزىنىڭ گۈزەللىكى ۋاقىتلىق بولغانلىقى ئۈچۈن، ئۆيلەنگەندە ھەمىشە ئەخلاقى ياخشى قىزلارنى تاللىشى لازىم.

ئاتا - ئانىلار ھەم ئائىلىدىكى خاتىرجەملىكنىڭ داۋام قىلىشى ھەم بالىلارنىڭ ياخشى تەربىيىلىنىشى ئۈچۈن، ئۇلارغا ناچار مۇئامىلە قىلىش ۋە ئەزىيەت بېرىشكە ئوخشاش ئىشلاردىن ساقلىنىپ، باشباش تاق چوڭ بولۇپ قېلىشنىڭ ئالدىنى ئېلىشى، اللهنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشىدىغان ئىشلاردا ئۇلارغا ياردەم بېرىشى لازىم. مۇشۇنداق قىلىش ھەربىر ئاتا - ئانىغا ۋاجىپتۇر. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «الله تائالا پەرزەنتلىرىنىڭ ياخشى ئىش قىلىشى ۋە ياردەمدە بولۇشىغا شارائىت ھازىرلاپ بەرگەن ئاتىلارغا رەھمەت ۋە مەغپىرەت قىلسۇن!» دېگەن.

ئۇلۇغلاردىن بىرى: ”بىر ئوغلۇم بار. 30 يىلدىن بېرى، ناۋادا ئۇ دېگىنىمنى قىلماي قالسا، گۇناھكار بولۇپ ئازابقا لايىق بولۇپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ، بىرەر قېتىممۇ: ئۇنى قىل، بۇنى قىلما! دەپ بۇيرۇق بېرىپ باقمىدىم“ دېگەن. بۇ زاتتەك بولۇش ھەممە ئادەم قىلالايدىغان ئىش ئەمەس. ئەمما ئىنسان شۇنچىۋالا جاپا - مۇشەققەتتە چوڭ قىلغان پەرزەنتلىرىنىڭ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە بەختكە ئېرىشىشى ئۈچۈن، ھەر جەھەتتىن ياردەم قىلىشى كېرەك. بۇنداق قىلىشمۇ ھەربىر ئاتا - ئانىغا ۋاجىپتۇر.

بىر كىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ:

— ئى اللەنىڭ پەيغەمبىرى! كىمگە ياخشىلىق قىلاي؟ -

دەپ سورىغان ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

— ئاناڭغا ۋە داداڭغا ياخشىلىق قىلغىن، - دەپ جاۋاب

بەردى. ئۇ كىشى:

— ئاتا - ئانىم يوق، - دېگەن ئىدى، پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالام:

— ئۇنداق بولسا، بالىلىرىڭغا ياخشىلىق قىلغىن. ئاتا -

ئاناڭنىڭ سېنىڭ ئۈستىڭدە ھەققى بولغىنىدەك، بالىلىرىڭنىڭمۇ

سېنىڭ ئۈستىڭدە ھەققى بار، - دېدى.

ھېكايە

بۇرۇننىڭ بۇرۇنسىدا، بىر ئادەمنىڭ ئىككى ئوغلى باركەن. بىر ئاخشىمى ئۇلار پاراڭلىشىپ ئولتۇرۇپتۇ. دادىسى كىچىك ئوغلىغا:

— ئوغلۇم! ماڭا بىر قاچا سۇ ئەكىلىپ بەرگىنە! - دەپتۇ. ئوغلى:

— ئۆزەڭ بېرىپ ئىچ! - دەپتۇ. بىر ياندا ئولتۇرغان چوڭ ئوغلى:

— ۋاي دادا! كىچىك ئوغلۇڭنىڭ ۋاپاسىزلىقىنى بىلمەمسەن؟ قوپقىنە، ئۆزەڭ بېرىپ ئىچ، ماڭمۇ بىر قاچا سۇ ئېلىپ كەلگىن، - دەپتۇ.

الله تائالانىڭ: «ئاتا - ئانىلارغا "ئوھوش" چاغلىق سۆزىنىمۇ قىلماڭلار» دېگەن بۇيرۇقى نەدە قالدى؟ بۈگۈنكى دەۋردە، پەرزەنتلەر ئاتا - ئانىلار بىلەن تەڭ تۇرۇپ غەلۋە قىلدۇ. ھەتتا بەزى پەرزەنتلەر ئاتا - ئانىسىغا دېۋەيلەپ، قول كۆتۈرۈشتىن، ھەتتا ئۇرۇشتىن يانمايدۇ. بۇ نېمىدېگەن ئېچىنىشلىق ئەھۋال - ھە!؟ بۇنىڭدىنمۇ ئارتۇق جىنايەت بارمۇ!؟

بۇنىڭغا ئوخشاش ئىسيانكار ئەمەللەردە قاباھەتنىڭ ھەممىسىنى بالىلارغىلا دۆڭگەپ قويۇش تازا ئادىللىق ئەمەس. ئۇلارنىڭ بۇنداق ھالغا چۈشۈپ قېلىشىدا ئاتا - ئانىلارنىڭ ناھايىتى چوڭ ھەسسىسى بار، ئەلۋەتتە. بولۇپمۇ، بەزى ئاتا -

ئانىلارنىڭ: بالامغا تەربىيە قىلىمەن، تۈزىتىمەن، دەپ ھە دېسىلا ئۇرۇپ، ئۇنى تاياققا ئادەتلەندۈرۈپ قويۇشى تېخىمۇ توغرا ئەمەس. ھېيىقمايدىغان بالا چوڭ بولغانسېرى ھېچ گەپ ئاڭلىمايدىغان بولىدۇ. بۇمۇ يەتمىگەندەك، بالىلارغا دۇئايىبەت قىلىش ئۇ بالىنىڭ تېخىمۇ ئەسكىلىشىپ كېتىشىگە سەۋەب بولۇپ قالىدۇ.

بىر كىشى ئابدۇللاھ ئىبنى مۇبارەكنىڭ ئالدىغا كېلىپ، پەرزەنتىنىڭ ئۆزىگە بويسۇنمايۋاتقانلىقىنى، ئۇنىڭغا ھېچ گەپ ئۆتكۈزۈلمىگەنلىكىنى ئېيتىپ قاقشاپ بەرگەندە، ئابدۇللاھ ئىبنى مۇبارەك:

— سەن پەرزەنتىڭگە دۇئايىبەت قىلغانىدىڭ؟ - دەپ سوراپتۇ. ئۇ ئادەم:

— شۇنداق، ئۇنىڭغا پات - پات بەتدۇئا قىلاتتىم، - دەپ جاۋاب بېرىپتىكەن، ئابدۇللاھ ئىبنى مۇبارەك:

— ئۇنداق بولسا، نېمە ئۈچۈن قاباھەتنى بالاڭدىن ئىزدەيسەن؟ سەن ئىشنىڭ بېشىدىلا ئۇنى بۇزۇپ بولۇپسەن ۋە گۇناھكار بولۇشى ئۈچۈن شارائىت يارىتىپ بېرىپسەن، - دەپتۇ.

شۇنداق بولغانىكەن، ئاتا - ئانىنىڭ ۋەزىپىسى پەرزەنتلىرىنى ياخشى تەربىيەلەش، قاتتىق ئاچچىقلانغان ۋاقىتلاردىمۇ ئۇلار ئۈچۈن خەيرلىك دۇئالارنى قىلىشتىن ئىبارەت. بۇنىڭدىن باشقا يەنە، بالىلارغا تۆۋەندىكىلەرنى ئۆگىتىش لازىم:

1 - كىچىكلەرنى ئىززەتلەش، چوڭلارنى ھۆرمەتلەش ئەخلاقىنى ئۆگىتىش لازىم.

2 - توي قىلىش پېشىغا يېتىپ قالغان قىزلارغا ئېرىگە ئىتائەت قىلىش ۋە ئېرىنىڭ ئۇرۇغ - تۇغقان، يېقىنلىرىغا ياخشى مۇئامىلە قىلىشنى ئۆگىتىش لازىم.

3 - قىزلارنىڭ يېنىدا قېيناتا ۋە قېينانا ئەيىبلەنمەسلىكى لازىم. چۈنكى قىز ئاتا - ئانىسىنىڭ ئۆيىدە بۇلارنى ئاڭلىسا، ياتلىق بولماي تۇرۇپلا، تېخى كۆرمىگەن، تونمىغان، بىلمىگەن قېيناتا ۋە قېينانىسىغا قارىتا خاتا چۈشەنچىدە بولۇپ قالىدۇ، ئېرىنىڭ ئۆيىگە ئاشۇ چۈشەنچە بىلەن بارىدۇ. نەتىجىدە، چىقىشالمايدىغان ئەھۋاللار كۆرۈلۈشكە باشلايدۇ. ھېچقانداق ئەر ئاتا - ئانىسىنى؛ ئايالىمنىڭ مېجەزىگە ماسلىشالمىدى، دەپ تاشلاپ كېتەلمەيدۇ.

ھەممىدىن مۇھىمى شۇكى، بىر ئايال توي قىلغاندا، ئېرىنىڭ ئۆزىدىن بۇرۇنقى ئايالىدىن قالغان بالىلىرى بولسا، ئۇنىڭ ئۇلارغا قىلىدىغان مۇئامىلىسىدۇر. مۇنداق ۋەزىيەتتە، ئۇنىڭدىن كۈتۈلىدىغىنى شۇكى، ئۇنىڭ ئۇلارنى باغرىغا بېسىشى، ئۆزىنىڭ بالىسىدەك كۆرۈپ، ھالىدىن خەۋەر ئېلىشىدىن ئىبارەت. بالىنىڭ دادىسى ئۇنى تەربىيەلەش، ئەدەپلەش ئۈچۈن ئاچچىقلىنىشى، ھەتتا نۆرتى كەلگەندە ئۇرۇشى مۇمكىن. ئەمما باشقا بىرىنىڭ ئۇنى ئۇرۇشىغا ۋە ئازارلاپ خورلىشىغا رازى بولمايدۇ.

تولمۇ ئەپسۇسكى، بەزى ئاياللار ئۆگەي بالىلىرىنى قوشنىلىرىنىڭ بالىلىرىچىلىكىمۇ كۆرمەيدۇ. ئۇلارغا كۆلۈمسىرەپ قاراش ئۇياقتا تۇرسۇن، تاياق ۋە دەشنام بىلەن مۇئامىلە قىلىدۇ. ھېچقانداق دادا بالىسىنىڭ بۇنداق مۇئامىلە ۋە خورلاشقا ئۇچرىشىغا رازى بولمايدۇ. دادىنىڭ بۇنداق ئەھۋاللارنى كۆرۈپ تۇرۇپمۇ ئىنكاس قايتۇرماسلىقى، يا ئائىلىدە خاتىرجەمسىزلىك يۈز بەرمەسلىكى، يا ئۆزى ئۆيدە يوق چاغدا بالىسىنىڭ بۇنىڭدىنمۇ بەتتەر مۇئامىلىگە قالماسلىقى ئۈچۈندۇر.

مۇنداق دادىنىڭ ئايالىغا بولغان سۆيگۈ - مۇھەببىتى ئۆگەي ئانىنىڭ ئۆگەي بالىغا بولغان مۇئامىلىسىگە مۇناسىۋەتلىكتۇر. شۇڭا ئۇ ئۆگەي بالىسىنى قانچىلىك ياخشى باقسا، ئېرى ئۇنى شۇنچىلىك ياخشى كۆرىدۇ. ئەكسىچە بولغاندا، ئايالى دۇنيادىكى ئەڭ گۈزەل ئاياللاردىن بولغان تەقدىردىمۇ، ئۇزۇنغا بارماي ئېرى ئۇنىڭغا نەپرەتلىنىدۇ.

ئۆگەي ئانىلار يۇقىرىدىكى سۆزلىرىمىزدىن ئاغرىنمىسۇن. چۈنكى بىز بۇلارنى دۇنيا ھاياتىدا مېڭىلارچە مىسال بولغانلىقى، ھەتتا ئۆگەي ئانىلارنىڭ قىلمىشلىرى تىللارغا داستان بولغانلىقى ئۈچۈن يازدۇق. بىر ئانا ئۆز بالىسىغا بىرەر كىشىنىڭ كۆز ئالايىتىپ قويۇشىنىمۇ قوبۇل قىلالمايدۇ. بۇنداق بولۇشى ناھايىتى نورمال ئەھۋالدىر. ئەمما شۇنىمۇ ئۇنۇتماسلىق لازىمكى، دادىمۇ ئانا بىلەن ئوخشاش ھېس - تۇيغۇغا

ساھىبتۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئانا ئۆگەي بالىلىرىغا ياخشى مۇئامىلە قىلىشى لازىم.

گەرچە ئەمەلىيەتتە يىراق بولسىمۇ، ھەر ئېھتىمالغا قارشى شۇنىمۇ تىلغا ئېلىپ ئۆتۈش كېرەككى، ناۋادا بالىسىنى ئۆگەي ئانىنىڭ خارلىغانلىقىنى ۋە خورلىغانلىقىنى كۆرگەن بىر دادا ئۈنىنى چىقارمىغان، ئانچە كۈچەپمۇ كەتمىگەن، ھەتتا بىئاراممۇ بولمىغان تەقدىردە، ئاشۇ ئۆگەي ئانا ئاخىرەتتە يېتىم - يېسىر، كۆڭلى سۇنۇق بالىلار ھەققىدە ئونلارچە ئايەت نازىل قىلغان جانابى اللەقا نېمىدەپ جاۋاب بېرەر!؟

ئۇلۇغ اللە يېتىم - يېسىر، كۆڭلى سۇنۇق، ئانىسى يوق بالىلارنىڭ ئازارلىنىشىغا، خورلىنىشىغا، زۇلۇم قىلىنىشىغا ھەرگىزمۇ رازى بولمايدۇ. بۇنى يالغۇز ئۆگەي ئانىلارلا ئەمەس، بەلكى، ئۆگەي دادا ياكى يېتىم بالىلارنى باققان ھەرقانداق ئادەم ياخشى بىلىشى لازىم. ئاتا - ئانىسىدىن يېتىم قالغان بالىلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىش ھەققىدە نۇرغۇن ئايەت ۋە ھەدىس بايان قىلىنغان.

بىر ھەدىس شەرىپتە: «كىمكى بىر يېتىمنىڭ بېشىنى سىلىسا، ئۇنىڭغا شۇ يېتىمنىڭ چېچىنىڭ سانچىلىك ئەجرى ۋە ساۋاب بېرىلىدۇ» دېيىلگەن. يەنە بىر ھەدىستە: «اللە تائالا ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان ئۆي، ياخشى مۇئامىلە قىلىنغان يېتىم بار ئۆيدۇر» دېيىلگەن.

ئاياللارنىڭ ۋەزىپىلىرى

يېتىم بالا بار يەردە باشقا بالىلارنى سۆيۈپ، بېشىنى سىلايدىغان ئىشنى قىلماسلىق لازىم. يېتىم بالىنى ھەقسىز ئىشلىتىش ھارامدۇر.

ئۇلۇغ دىنىمىز يېتىم - يېسىر ۋە ئانىسىز بالىلارنىڭ ھەقىرىگە ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىدۇكى، ئۇلارنى يېشىغا ماس كەلمەيدىغان چوڭ ياكى ئېغىر ئىشلارغا سېلىش، ئېغىر نەرسىلەرنى كۆتۈرتۈش، قىلالمايدىغان ئىشلارنى قىلىشقا زورلاش ئۆتۈپ كەتكەن ئىنساپسىزلىقتۇر. بۇنداق كىشىلەرنىڭ ئاخىرەتتە دۇچار بولىدىغان ئازابىنى ئويلاپ، ئۇلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىشقا ھەرىكەت قىلىشى ئۆزلىرى ئۈچۈن پايدىلىقتۇر.

جانابى الله يېتىم - يېسىرلارغا ۋە ئانىسىز بالىلارغا كۆز يېشى تۆكتۈرۈگەنلەرنى بۇ دۇنيا خۇشاللىققا ئېرىشتۈرمەيدۇ. ئۇلارغا يەتكۈزگەن ئەزىيەتلىرى ۋە چاچلىرىنىڭ جازاسىنى ھەمىسىلەپ تارتىدۇ.

ئەر ئەتىگەنلىسى ئىشقا ماڭغاندا، ئايالى ئۇنى ئىشكىتىن خۇشاللىق بىلەن ئۆزىتىپ قويۇشى ۋە ياخشى دۇئا قىلىشى، ئاخشىمى ئۆيگە كەلگەن چاغدا، ئۇنى يەنە ئىشكىتىن خۇشاللىق بىلەن كۈتۈۋېلىشى ۋە ھال - ئەھۋالىنى سورىشى لازىم.

خۇلاسە

ئانىسىز قالغانلارغا، يېتىملەرگە قانچىلىك مېھرى - شەپقەت كۆرسىتىلسە، شۇنچىلىك ياخشى ئىش قىلىنغان بولىدۇ. ئۆگەي دادىلارمۇ يېتىم بالىلىرىغا خۇددى ئۆزىنىڭ پەرزەنتىدەك، ھەتتا ئۇنىڭدىنمۇ بەكرەك مېھرى - شەپقەت كۆرسىتىشى، ئۇلارنىڭ ئىلىم - پەن، ھۈنەر - سەنئەت، تېخنىكا ۋە كەسپ ئۆگىنىشى ئۈچۈن ياردەم قىلىشى لازىم.

ئۆگەي ئانىلار، خۇددى بۆرىلەر ئانىلىرىدىن ئايرىلىپ قالغان قوزىلارنى ئوۋلىغىنىدەك، ئانىسىز قالغان بالىلارنى بۆزەك قىلماسلىقى، ئۇلارنى ئۆز بالىسىدەك باغرىغا بېسىشى، چىرايلىق ئۇسۇلدا تەربىيەلەپ، ياخشى يېتىشتۈرۈشى لازىم. ئۇلارنى ئىتتىرىپ، دۈشكەلەيدىغان ئىشنى ئۆزى قىلماسلىق بىلەن بىرگە، دادىسى ئۇرماقچى بولغاندا، ئۇنى توسۇۋېلىپ، بالىلارنىڭ كۆڭلى يېرىم بولۇپ قېلىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىشى لازىم. ئانىسىدىن ئايرىلىپ قالغان بالىسى بار ئەرگە ئۆزىنى ياخشى كۆرسىتىشىنىڭ ئەڭ توغرا يولى ئاشۇ ئانىسىز بالغا خۇددى ئۆز ئانىسىدەك كۆيىنىشتىن ئىبارەت.

ئاياللار ئاشۇنداق يېقىنلىق ۋە ياخشىلىقنى ئەينى ۋاقىتتا ئېرىنىڭ ئاتا - ئانىسى ۋە قېرىنداشلىرىغىمۇ كۆرسىتىشى كېرەك. شۇنداق قىلغاندىلا، ئېرىنىڭ ياخشى كۆرۈشىگە ئېرىشەلەيدۇ. شۇ سەۋەبتىن، ئۇمامە قىزىغا قىلغان نەسىھەتلىرىدە: ”ئېرىڭنىڭ يېقىنلىرىغا ياخشى مۇئامىلە

قىلىشىڭ، سېنىڭ تەدبىرلىك ۋە ئىشلارنى ياخشى ئىدارە قىلالايدىغان بىرى ئىكەنلىكىڭنىڭ ئالامىتىدۇر“ دېگەن.

كىشىنىڭ ئۈستىدە قولۇم - قوشنىلارنىڭمۇ ھەققى بار. بۇ ھەققە ئىگە بولۇشنىڭ سەۋەبى ئۇلارنىڭ ئۆيلىرىنىڭ بىر - بىرىگە يېقىن بولۇشى، يەنى قارىماققا يېقىن كۆرۈنۈشىدۇر.

كۆرۈنۈشتىكى يېقىنلىق بىرمۇنچە ھەقىقىي ۋاجىپ قىلغان يەردە، ئېرىگە ئوخشاش ھەم ئىتائەت قىلىشى بۇيرۇلغان ھەم ماددىي ۋە مەنىۋىي جەھەتتىن ئەڭ يېقىنى بولغان بىرىنىڭ ھەقىقىي تەسەۋۋۇر قىلغاندىن كۆپ بولىدۇ، ئەلۋەتتە. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاياللار ئېرىنىڭ كۆڭلىنى ئۆتۈشى ۋە ئۇنىڭ مۇھەببىتىنى قولغا كەلتۈرۈشى لازىم.

قولۇم - قوشنا ھەقىقىي ھەققىدە توختالغان ئىكەنمىز، بۇنى بىر ئاز كېڭەيتىشكە توغرا كېلىدۇ. خېلى كۆپ ساندىكى كىشىلەر قوشنىلارنىڭ ھەققىگە تېگىشلىك شەكىلدە رىئايە قىلىپ كېتەلمەيۋاتىدۇ. بەزى يەرلەردە بولسا، پۈتۈنلەي ئەھمىيەت بېرىلمەيۋاتىدۇ. بولۇپمۇ، قوشنىلارنىڭ ئاياللىرى ئۆزئارا چىقىشىپ ئۆتۈشنىڭ ئورنىغا، كېچە - كۈندۈز بىر - بىرىنىڭ غەيۋىتىنى قىلىشىپ ياشايدۇ. ”بۇرمىۇ قوشنىسىغا يامانلىق قىلمايدۇ“ دېگەن سۆز خەلق ئارىسىدا تىلدىن تىلغا تارقىلىپ يۈرىمۇ، ئۇلار يەنىلا بىر - بىرىنى كۆرەلمەي، كىشىنى بىئارام قىلىدىغان سۆز - ھەرىكەتلەرنى قىلماقتا.

ھېكايە

ھال - ئەھۋالى يامان ئەمەس بىر ئادەمنىڭ بىر تۇپاق ئىنكى بار ئىكەن. ئۇ ھەر كۈنى ئەتگەندە ئىنكىنى سېغىپ، سۈتنىڭ بىر قىسمىنى يېقىن قوشنىسى بولغان ياشانغان بىر تۇل ئايالغا ئەكىرىپ بېرىدىكەن. ئۇ ئادەم بىر ئاخشىمى قوشنىسىنىڭ ئىشىكىنىڭ ئالدىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، قوشنىسىنىڭ يېلىنىپ يالۋۇرۇپ دۇئا قىلىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ قاپتۇ. ئىچىدە: ”ماشائاللاھ! ئايال نامىزىنى ئوقۇپ بولۇپ، اللەقا يالۋۇرۇپ دۇئا قىلىۋاتقان ئوخشايدۇ“ دەپ ئويلاپتۇ. شۇ ئارىدا ئىچىگە: قانداق دۇئا قىلىۋاتقاندۇ؟ دېگەن ئوي كىرىۋاپتۇ ۋە ئۇ ئايالنىڭ دۇئاسىغا قۇلاق ساپتۇ. بىراق، نېمە ئاڭلاپتۇ دېمەمسىلەر؟ ئۇ ئايال:

— ئى اللە! شۇ تام قوشنامنىڭ ئىنكىنىڭ جېنىنى ئالغىن!
- دەپ دۇئا قىلىۋاتقىدەك. ئۇ ئادەم قۇلاقلارغا ئىشىنەلمەي، قۇلاقلارنى تېخىمۇ يېقىن ئەكىلىپ تىڭشسا، ئايال يەنە ئاشۇ دۇئانى تەكرارلاۋاتقىدەك. ئۇ ھەيرانلىق ئىچىدە قاپتۇ ۋە: بۇ ئايال ئىنەكتىن نېمە زىيان كۆرگەندۇ؟ مەن بىلمىگەن بىرەر سەۋەب بارمىدۇ - يا؟ ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەر كۈنى ئەتگەنلىسى ئىنەكنىڭ سۈتىنى ئىچىۋاتقان تۇرسا؟ دېگەنلەرنى ئويلاپتۇ. ئەمما سەۋەبىنى ھېچ ئويلاپ يېتەلمەپتۇ.

ئەتسى تاڭ ئاتقاندىن كېيىن، ئۇ ئادەم ئادىتى بويىچە ئىنكىنى سېغىپ، سۈتتىڭ بىر قىسمىنى ئۇ ئايالغا ئېلىپ كىرىپتۇ ۋە ئۇنىڭغا:

— ھۆرمەتلىك ھەدە! ئويلىشىمچە، ھازىرغىچە بىزنىڭ ئىنكىمىزنىڭ سىزگە ھېچقانداق زىيىنى بولمىدى. ئەكسىچە، ئۇنىڭ پايدىسى بولسۇن دەپ، قولىمىزدىن كەلگەننى قىلىۋاتىمىز. سىز نېمە ئۈچۈن ئاخشام ئۇنىڭغا يىغلاپ تۇرۇپ بەددۇئا قىلغانىڭىز؟ مەن بۇنى ئۆز قۇلقىم بىلەن ئاڭلىدىم، - دەپتۇ. بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغاندىن كېيىن، ئۇنى ئىنكار قىلىشنىڭ مۇمكىن ئەمەسلىكىنى ھېس قىلغان ئايال:

— ھۆرمەتلىك قوشنام! اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، مەن راست گەپنى قىلسام، سېنىڭ ئىنكىڭدىن ھېچقانداق زىيان كۆرمىدىم. پەقەت ھەر كۈنى ئەتىگەنلىسى ئۇنىڭ جىرت - جىرت قىلىپ سېغىلىشىغا چىدىيالمىدىم. مەن ئۇنىڭ سۈتىنىمۇ ئىچمەي، سۈتنىڭ سېغىلغان ئاۋازىنىمۇ ئاڭلىماي، - دەپتۇ. كىشى مۇنداق قوشنىلاردىن اللەقا سېغىنىپ پاناھ تىلىشى لازىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «ئۆي ئېلىشتىن بۇرۇن قوشنىڭنى سۈرۈشتە قىلغىن!» دېگەن ھەدىسى ۋە بۇ ھەدىستىن ئېلىنغان: «ئۆي ئالما، قوشنا ئال» دېگەن ماقال - تەسىل قوشنا تاللاشنىڭ قانچىلىك مۇھىم ئىكەنلىكىنى،

بۇنىڭغا قاتتىق دىققەت قىلىشنىڭ كېرەكلىكىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ.

قوشنىغا ياخشىلىق قىلىش ئىسلام ئەخلاقىدىندۇر. قوشنىلارنىڭ بالىلىرى ئۇچرىغاندا، ئۇلارنىڭ دۈمبىلىرىنى سىلاش، چىرايلىق ۋە تاتلىق سۆزلەر بىلەن ھال - ئەھۋال سوراش، قوشنىغا خۇشچىراي مۇئامىلە قىلىش لازىم.

قوشنىغا بىر نەرسە سوراپ كىرگەندە، مۇمكىن بولسا بېرىش، ئاغرىپ قالغاندا ھال - ئەھۋال سوراش، بېشىغا بىرەر مۇسبەت كەلسە، كۆڭلىگە تەسەللى بېرىش ئۈچۈن يوقلاپ كىرىش، خۇشاللىق كۈنلىرىدە ئۇنى قىزغىن تەبىرىكلەپ، خۇشاللىقىغا ھەممەنەپەس بولۇش لازىم.

قوشنىنىڭ ئۆيىنىڭ ھەممە يەرلىرىگە ۋە بالىلىرىنىڭ كىيىم - كېچەكلىرىگە دىققەت قىلىپ قارايدىغان ئىشنى قىلماسلىق، دۇنيا ۋە ئاخىرەتكە ئالاقىدار بىلىملەرنى قوشنىلاردىن ئۆگىنىشكە توغرا كەلسە، ھېچ ئىككىلەنمەي ئۆگىنىش، شۇنداقلا، ئۇلاردىن خاتالىق ئۆتۈلگەندە ئۇنى كەچۈرۈۋېتىش لازىم.

قوشنىلارنىڭ ئازار ۋە جاپالىرىغا چىداشنىڭ ئۆزىمۇ قوشنىدارچىلىق ھەقىلىرىنىڭ بىرىدۇر. قوشنىلارنى بىئارام قىلىدىغان ئىشلاردىن، ۋاقىراپ - جاقىراش ۋە تاراق - تۇرۇق ئاۋازلاردىن قاتتىق ساقلىنىش لازىم. ھەممە ئادەم ئوخشاش گۈزەل ئەخلاقلىق بولۇپ كېتەلمەيدۇ. ئەھۋال شۇنداق

ئاياللارنىڭ ۋەزىپىلىرى

بولغانىكەن، بەزى قوشنىلارنىڭ مەجەز - خاراكتېرلىرىنى توغرا چۈشىنىش كېرەك. قوشنىلارنىڭ ئار - نومۇسىغا قەتئىي كۆز سالماسلىق لازىم.

خۇلاسە قىلىپ ئېيتقاندا، بىر ئايال ئۈچۈن ھەم ئېرىنىڭ يېقىنلىرىغا ھەم قوشنىلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىش ۋە ئۇلار بىلەن ياخشى ئۆتۈش ئۇنىڭ ئاياللىق ۋەزىپىلىرىدىن بىرىدۇر.

ھەسسە تخورلۇق ۋە خاتىرجەمسىزلىك پەقەت اللەنى كۆپ زىكىر قىلىش بىلەن تۈگەيدۇ. ھاراق ئىچىش، تاماكا چىكىش ۋە ئويۇن - تاماشا بىلەن بولۇش كىشىنى قىيىنچىلىقتىن قۇتۇلدۇرالمىدۇ. بۇ پەقەت شەيتاننىڭ ئىشىدۇر. ئەسلىدە، بۇلارغا بېرىلىش خاتىرجەملىكىنى ۋە راھەت - پاراغەتنى پۈتۈنلەي يوق قىلىدۇ.

سىر ساقلاش

ئۇمامەنىڭ قىزىغا قىلغان نەسىھەتلىرىنىڭ توققۇزىنچىسى: ”ئېرىڭنىڭ سىرلىرىنى ھېچكىمگە دېمە!“ دېگەندىن ئىبارەت ئىدى. سىرلىرى باشقىلار تەرىپىدىن بىلىۋېلىنغان ئىنسانلار ساناقسىز زىيانلارغا ئۇچرايدۇ ۋە ساناقسىز مەنپەئەتتىن مەھرۇم قالىدۇ. ھەدىس شەرىپتە: «كىمكى سىرىنى ھېچكىمگە دېمەستىن ساقلىيالىسا، ئىشنى ئۆز ھەققى بىلەن ئادا قىلغان بولىدۇ» دېيىلگەن.

ئىنساننىڭ قەلبى سىر ساقلايدىغان ساندۇق، ئېغىز ئۇ ساندۇقنىڭ قۇلۇپىسى، تىل ئاچقۇچىدۇر. ناۋادا ئۇ، ئاچقۇچنى ياخشى تۇتالمىسا، يەنى تىلنى ياخشى تېزگىنلىمەي، سىرلارنى ئاشكارىلىۋەتسە، ئەقىل ۋە زېرەكلىكنىڭ ھەقىقىي ماھىيىتىدىن مەھرۇم قالغان غاپىل ئىنسان بولۇپ قالىدۇ.

ئىنسان سىرلىرىنى ئاشكارىلاش بىلەن ساناقسىز بالالارغا دۇچار بولىدۇ. بۇ سەۋەبتىن ئېرىنىڭ سىرلىرىدىن خەۋەردار بولغان ئايال ئۇنى ياخشى ساقلىشى، ئۇنىڭغا، بۇنىڭغا سۆزلەپ يۈرمەسلىكى لازىم. ناۋادا ئۇ دېگۈسى كېلىپ تۇرالماي دەپ سالىسا، ئىشنىڭ ئاقىۋىتى يامان ئەھۋالغا قالىدۇ. بۇنىڭدىن خەۋەردار بولغان ئېرىمۇ، ئايالدىن نەپەرتلىنىدۇ.

ئەمەلىيەتتە سىر ساقلاش ئاسان ئەمەس. سىر ساقلاش مال - دۇنيا ساقلاشتىنمۇ تەستۇر. سىرنىڭ ئېغىرلىقى مالنىڭ ئېغىرلىقىدىن تېخىمۇ زىيادە. چۈنكى، باشقا يۈكلەر قەلبىگە ئېغىرنى سالىمايدۇ. ئەمما سىرنىڭ يۈكى قەلبىگە ئېغىرنى سالىدۇ. ئەھۋال شۇنداق بولسىمۇ، يەنىلا سىرنى باشقىلارغا دېمەسلىك لازىم. ناۋادا سىرنى ھېچكىمگە دېمەسلىك شەرتى بىلەن بىر كىشىگەلا ئېيتىپ بەرگەن تەقدىردە، ئۇ بىر كىشىمۇ ئوخشاش شەرت بىلەن يەنە بىر كىشىگە ئېيتىپ بېرىدۇ - دە، شۇنداق قىلىپ، بىر ئېغىزدىن چىققان بۇ سىر مىڭ ئېغىزغا تارقىدۇ. نەتىجىدە، سىر سىر بولماي قالىدۇ.

سىر مال - دۇنيا ياكى نەرسە - كېرەككە ئوخشىمايدۇ. مال - دۇنيا ۋە نەرسە - كېرەكنى ساقلايدىغان ئادەم قانچىلىك جىق بولسا، ئۇنى شۇنچىلىك ياخشى ساقلىيالايدۇ. ئەمما، سىرنى ساقلايدىغان ئادەم كۆپەيگەنچە، ئۇنىڭ سىر ھالىتىدىن چىقىپ كېتىش ئېھتىمالى كۆپتۇر. سىرغا كەلگەندە: ”ھېچكىمگە دېمە جۈمۈ!“ دېگەن ئاگاھلاندۇرۇش ھېچ نەرسىگە ئەسقاتمايدۇ.

كىشى ئۆزىنىڭ مەنپەئەتىگە مۇناسىۋەتلىك سىرنى ئۆزى ساقلىيالمىسا، باشقىسى ئۇنى باغاق بىرىنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن قانداقمۇ ساقلىسۇن! ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: ”مەن ھېچكىمگە دەسلەپ سىرىمنى سۆزلەپ بېرىپ، كېيىن: _ نېمە ئۈچۈن سىرىمنى ئاشكارىلاپ قويدۇڭ؟ - دەپ ئازار

بىرىپ باقمىدىم“ دېگەن. سىر ساقلىيالماسلىقتا ھېچكىم ئاياللارنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ كېتەلمەيدۇ.

ھېكايە

ئىككى ئادەم بىر يېزىنىڭ چايخانىسىدا ئولتۇرۇپ پاراڭلىشىپتۇ. ئۇلارنىڭ سۆھبىتى ئايلىنىپ كېلىپ، ئاياللارنىڭ سىر تۇتالمايدىغانلىقى ھەققىدە توختاپتۇ. ئىككىسىدىن بىرى دەرھال قارشى چىققىپ:

— مەن ئايالمىغا ئىشىنىمەن، ئۇ مېنىڭ سىرىمنى ھەرگىزمۇ باشقىلارغا دەپ قويمايدۇ، - دەپتۇ. ھەمراھى ئۇنىڭغا:

— بۇ مۇمكىن ئەمەس، - دەپتۇ. شۇنداق قىلىپ، ئۇلار بۇ ھەقتە خېلى ئۇزۇنغىچە تالاش - تارتىش قىلىشىپتۇ. ئاخىرى ھەمراھى سۆزىنى داۋام قىلىپ: — بويۇ ئەمىسە، سەن ئايالىڭغا ئۇ قەدەر ئىشىنىدىكەن سەن. شۇنداق بولغان ئىكەن، بىر سىناپ باقايلى. مەسىلەن، سەن بۈگۈن بىر تال تۇخۇم ئېلىپ ئۆيىڭگە بارغىن. ئاخشىمى ياتقاندا، ئۇنى مەخپىي ھالدا كۆرىپەننىڭ ئاستىغا تىقىپ قويغىن. ئەتىگەنلىسى ناھايىتى جىددىيلەشكەن قىياپەتكە كىرىۋېلىپ، كېچىدە تۇخۇم تۇغقانلىقىنى، ئەمما بۇنى ھېچكىمگە دېمەسلىك كېرەكلىكىنى ئايالىڭغا تاپىلا. قېنى شۇ چاغدا گېپىڭنىڭ قانچىلىك ئۆتىدىغانلىقىنى كۆرىمىز، - دەپتۇ.

ئۇ ئادەم ھەمراھىنىڭ دېگەنلىرىنى ئەينەن ئىجرا قىلىپتۇ. ئەتسى كۈن چۈش بولغاندا: _ چايخانغا بىر بېرىپ كېلەيچۇ، - دېگىنىچە، چايخانغا بېرىپتۇ. ئاخىرى نېمە بوپتۇ؟ - دېمەيسىز. ئۇ، چايخانغا بارا - بارماي، ھەممە ئادەم ئۇنىڭغا قاراپ كۆلۈشكە ۋە: _ قانداقراق، سەن تۇغقان تۇخۇم چوڭمىتى ياكى كىچىكىمىتى، - دەپ مەسخىرە قىلىشقا باشلاپتۇ. ئەسلىدە ئايالى ئەتكەنلىسى بۇلاققا سۇ ئالغىلى بارغاندا، بىرىنچى بولۇپ ئۇچرىغان ئايالىنى كۆرۈپ ئۆزىنى تۇتالماستىن، ئۇنىڭغا:

_ ۋاي جېنىم قوشنام! ھېچكىمگە دېمە جۇمۇ، كېچە بارغۇ، مېنىڭ ئېرىم تۇخۇم تۇغدى، تۇخۇمنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم، - دەپتۇ. شۇنىڭ بىلەن، بۇ خەۋەر يېرىم كۈن ئىچىدە پۈتۈن يېزىغا پۇر كەتكەن ۋە ئاڭلىمىغان ھېچكىم قالمىغانكەن. مەن بۇ ھېكايىنى بايان قىلىپ: _ ھېچبىر ئايال سىر ساقلىيالمىدۇ، - دېمەكچى ئەمەسمەن. شۇنداق ئاياللارمۇ باركى، نۇرغۇن ئەرلەردىن ياخشى سىر ساقلايدۇ. ئاياللاردىن بىرى يەنە بىرىدىن:

_ سەن قانداق سىر ساقلايسەن؟ - دەپ سوراپتىكەن، ئۇ: ئېيتىلغان سۆزلەرنى ۋە سۆزلىگۈچىنى شۇ يەرنىڭ ئۆزىدىلا ئۇنتۇپ كېتىش ئارقىلىق، - دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

شۇنداق ئىكەن، ئاڭلىغان ياكى تىڭشىغان ھەرقانداق نەرسىنى ھەم ئاڭلىمىغان ھەم تىڭشىمىغاندەكلا، شۇ ۋاقىتنىڭ

ئۆزىدە ئۇنتۇپ كېتىشمۇ سىر ساقلاشنىڭ بىر تۈرىدۇر. ئېسىل پەزىلەتلىك ۋە گۈزەل ئەخلاقلىق بۈيۈك ئىنسانلارنىڭ دىللىرى سان - ساناقسىز سىرلار كۆمۈلۈپ ياتقان مازارلىققا ئوخشايدۇ.

سىر ساقلاش ياكى ئۇنى ئېچىۋېتىش شۇ كىشىنىڭ قەدىر - قىممىتىنى ئوتتۇرىغا قويدۇ. سىر بىر ئامانەتتۇر. ئامانەتكە خىيانەت قىلىش نىپاقلىقنىڭ ئالامىتىدۇر. شۇڭا، سىر ساقلىيالمىدىغان بىرنى تەرىپلەش ئۈچۈن: ”ئىچىدە گەپ ياتمايدىغان“ دېگەن ئىبارە ئىشلىتىلگەن.

سىر ساقلاشنىڭ شۇنچىلىك مۇھىم بولۇشى بىلەن بىرگە، ئۇنى ئاشكارىلاشنىڭ خىزمەت ۋە ۋىزىپە بولىدىغان يەرلىرىمۇ بار. بۇلارنى ياخشى ئايرىۋېلىش پەقەت ئەقلى - ھۈشى جايىدا ۋە زېرەك كىشىلەرنىڭ ئىشىدۇر.

ساقلاشقا تېگىشلىك سىرلارنىڭ ئەڭ مۇھىملىرىدىن بىرى، ئېرنىڭ سىرىنى ئايالنىڭ ساقلىشىدۇر. ئاياللار ئېرى تەرىپىدىن بېرىلگەن بۇ ئامانەتنى جېنىنى قوغدىغاندەك قوغدىشى، ھەرقانداق ئەھۋال ئاستىدا ئۇنى باشقا بىرىگە ئۆتۈنۈپ بەرمەسلىكى لازىم. ئەكسىچە قىلىش ئەقلى - ھۈشى جايىدا بىر ئايالنىڭ قىلىدىغان ئىشى ئەمەس. نۇرغۇن ئاياللار ئېرنىڭ سىرلىرىنى باشقىلارغا سۆزلەپ سالغانلىقى ئۈچۈن يۈزلىگەن، مىڭلىغان ئائىلىدە ئىتتىپاقسىزلىق كېلىپ چىققان ۋە نۇرغۇنلىرى تىرىپىرەن بولۇپ كەتكەن.

”سەن پەرزەنتلەرنىڭ تەلىم – تەربىيىسىنى ئۆزەڭ بىلگەن سەۋىيەدە تاشلاپ قويماستىن، ئۇلارغا باشقا ئىلىملەرنىمۇ ئۆگىنىش پۇرسىتى يارىتىپ بەرگىن. چۈنكى ئۇلار سەن ياشىغان دەۋر ئۈچۈن ئەمەس، سېنىڭدىن كېيىنكى دەۋر ئۈچۈن تۇغۇلغان.“

ئەلى رەزىيەللاھ ئەنھۇنىڭ ھېكمەتلىرىدىن

ھۆرمەت قىلىش ۋە ئېھتىرام بىلدۈرۈش

ئۇمامەنىڭ قىزىغا قىلغان ئونىنچى نەسەھىتى، يەنى ئەڭ ئاخىرقى نەسەھىتى: ”ئېرىڭنى ھۆرمەتلىگىن، بۇيرۇغانلىرىنى ئورۇنلا!“ دېگەندىن ئىبارەت ئىدى.

ئاياللار دىنىمىزغا زىت بولمايدىغان ھەرقانداق ئىشتا ئېرىگە ئىتائەت قىلىشى لازىم. ئەمەلىيەتتەمۇ، ئىرادىسى ئاجىز بولغانلارنىڭ ئىرادىسى كۈچلۈك بولغانلارغا بېقىندى بۇلۇپ، نېمە دېسە قارشى چىقماستىن ئورۇنلىشىشنىڭ لازىملىقى ئىلمىي ھەقىقەتتۇر. ئىسلام دىنى ئەرگە ئىتائەت قىلىشنىڭ پۈتۈن چەك - چېگرىلىرىنى ئوچۇق بايان قىلغان بولۇپ، ھەتتا ئانىسى ياكى دادىسى ئاغرىپ قالغان بىر ئايال ئۇلارنى يوقلاپ بېرىش ئۈچۈن ئېرىنىڭ رۇخسىتىنى ئېلىشى لازىم.

چوڭلار قايتا - قايتا تەكىتلەپ: ”ھەرگىز ئالمىغىن، ئۇنىڭ بىلەن ئۆيلەنمىگىن!“ دېگەن ئاياللار بولسا، گەپ ئاڭلىمايدىغان ۋە بۇيرۇلغان ئىشلارنى ئورۇنلىمايدىغان ئاياللاردۇر. چۈنكى، مۇنداق ئاياللار بىلەن تۇرمۇش قۇرۇپ چىقىشىپ ئۆتۈش ئىنتايىن تەس. مەشھۇر بىر ماقالدا: ”گەپ ئاڭلىمايدىغان خوتۇن ئېرىنىڭ چېچىنى بالدۇر ئاقارتۇپتۇدۇ“ دېيىلگەن. لوقمان ھېككىمىمۇ بۇ ماقالىنى ئوغلغا قالدۇرغان ۋەسىيەتلىرىدە بايان قىلغان.

ئۇلۇغ ئالىملاردىن بىرى كەبىنى تاۋاپ قىلىۋېتىپ، ياشانغان بىر ئادەمنى ھاپاش قىلىۋاتقان بىر ئادەمنى كۆرۈپتۇ. ئۇ ئادەم بىر تەرەپتىن ھاپاش قىلىۋالغان ئادەمنى تاۋاپ قىلدۇرسا، يەنە بىر تەرەپتىن: ”بالىلىق چېغىڭدا سالغان جاپالىرىڭ يەتمىگەندەك، قېرىغىڭدىمۇ يەنە ماڭا يۈك بولدۇڭ“ دەپ غۇدۇراۋاتقىدەك. بۇنى ئاڭلىغان ئالىم ھەيران بولۇپ:

_ قارا سېنى بىر تەرەپتىن ياخشىلىق قىلىپ، يەنە بىر تەرەپتىن قىلغان ياخشىلىقنى مىننەت قىلىپ ساۋابىڭنى يوق قىلىۋاتسەن. ئۇ سېنىڭ داداڭ ئەمەسمۇ؟ ئەينى زاماندا ئۇمۇ ساڭا ياخشىلىق قىلغان ئەمەسمۇ؟ - دەپ سوراپتىكەن، ئۇ:

_ ۋاي ئۇستازىم! نېمە دەيدىغانسەن؟ دۈمبەمدىكى بۇ ئادەم مېنىڭ دادام ئەمەس، ئەكسىچە ئۆز ئوغلۇم. خۇي - پەيلى ئەسكى بىر ئايال بىلەن تۇرمۇش قۇرغاندى. شۇنىڭ بىلەن، مانا مۇشۇنداق ۋاقىتتىن بۇرۇن قېرىپ تۈگىشىپ كەتتى، - دەپ جاۋاب بېرىتۇ.

سىز ياخشى ئويلاپ بېقىڭ! ئادەمنىڭ قېرىپ كېتىشىگە سەۋەب بولغۇدەك ئەسكى ئايال بىلەن بىرگە ياشاش قانداقمۇ مۇمكىن بولسۇن؟ مەجەزى ئەسكى ۋە ئىتائەت قىلمايدىغان ئايال ئېرىنىڭ غەزەپلىنىشىگە، ئاخىرىدا ئاجرىشىپ كېتىشىگە سەۋەبچى بولمامدۇ!

شۇنداق، ئايالنىڭ ئازارلىشىغا ۋە جاپا سېلىشىغا سەۋر قىلغان، چىداپ ئۆتكەن ئەرلەرمۇ بار. مەسىلەن، شەقق ئىبنى

ئىبراھىمنىڭ ئايالىنىڭ مەجەزى ئىنتايىن ئوسال بولۇپ، ئېرى ئۇنىڭ ھەر تۈرلۈك ئازارلىرىغا ۋە جەبىر - جاپالىرىغا چىشىنى چىشلەپ ئۆتىدىكەن. كىشىلەر بۇنىڭدىن ھەيران بولۇپ:

__ ئايالىڭنىڭ مەجەزى ئىنتايىن ناچار، ساڭا دائىم ئازار بېرىدۇ. نېمىشقا ئۇنىڭ تاللىقىنى بەرمىدىڭ؟ - دەپ سورىغاندا، ئۇ:

__ ئايالىمنىڭ مەجەزى ئوسال بولسا، مېنىڭ مەجەزىم ياخشىدۇر. مەن ئۇنىڭدىن ئايرىلسام، ئۇنىڭ بىلەن ھېچكىم توي قىلمايدۇ. ئۇنداقتا، ئۇ بىچارە بولۇپ قالمادۇ؟ - دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

نەقىشەبەندى جامائىتىنىڭ چوڭلىرىدىن ئەبۇ ھەسەن ھاركانانى ئايالىدىن ئىنتايىن كۆپ ئازار يەيدىكەن ۋە جەبىر - جاپاسىغا يولۇقىدىكەن. بىر كۈنى ئۇنىڭ ئىككى شاگىرتى ئۇنى يوقلاپ ئۆيىگە كەپتۇ. بىراق ئۇ ئۆيىدە يوق ئىكەن. ئىشىكى ئايالى ئېچىپتۇ ۋە ئۇلارغا:

__ ئەتگەندىن كەچكىچە: ”شەيخ، شەيخ“ دەپ تۈردىكەنسىلەر، ئۇنىڭدىن نېمە ياخشىلىق كۆردىڭلاركى، ئۇنى دائىم يوقلاپ كېلىسىلەر؟ بولدى قىلىپ، يولۇڭلارغا مېڭىڭلار! ئەۋلىيالىق كىم، ئەبۇ ھەسەن كىم؟ - دېگىنىچە ئۇلارغا بىرمۇنچە ئازار بېرىپتۇ ۋە ئىشىكىنى جالاقىدە يىپىپ كىرىپ كېتىپتۇ.

شاگىرتلار كۆڭلى يېرىم بولغان ھالدا شەھەر سىرتىغا چىقىپتۇ. ئۇلار ئېغىر - ئېغىر قەدەم بېسىپ كېتىۋاتقاندا، كىمنى كۆرۈپتۇ دېمەمسىز؟! شەيخ بىر شىرغا مىنىپ كېلىۋاتقىدەك. ئۇ ئۇلارغا يېقىنلاشقاندىن كېيىن:

— قانداق قىلىمىز بالىلىرىم! ئۆيدىكىلەرگە سەۋر قىلغاچقا، بۇ يەردىكىلەر بىزنى ئۆزلىرىگە مىندۈرىدىكەن، - دەپتۇ.

ئايالنىڭ جەبىر - جاپالىرىغا سەۋر قىلغانلاردىن يەنە بىرى بولسا، ئوسمانىي خەلىپىلىكىنىڭ ئەڭ چوڭ ئۆلىمالىرىدىن زەنبىللىك ئەلى ئەپەندى بولۇپ، ئۇنىڭ سەزگۈزەشتىسىمۇ ئىنتايىن ئىبرەتلىكتۇر. زەنبىللىك ئەلى ئەپەندىمۇ ئايالدىن ھېچ رازى ئەمەسكەن. ئۇ، ئايالنىڭ ھەر تۈرلۈك ناچار مۇئامىلىلىرىگە ئۇزۇن مەزگىل چىدىغاندىن كېيىن، ئاخىرى سەۋرىسى تېشىپتۇ. ئۆيدىن بىر مۇددەت بولسىمۇ يىراقراق تۇرۇش ئۈچۈن ئىستانبۇلدىن چاتالچا ناھىيىسىگە قاراپ يولغا چىقىپتۇ. يولدا ئىككى دەرۋىش بىلەن ئۇچرىشىپ قاپتۇ. ئۇلار سەپەرداش بولۇپ، يوللىرىنى بىرلىكتە داۋام قىلىپتۇ.

ئۇلار قورسىقى ئاچقاندا مۇناسىپ بىر يەرنى تېپىپ ئولتۇرۇشۇپتۇ. دەرۋىشلەردىن بىرى دۇئا قىلغانىكەن، ئالدىغا بىر داستىخان تاماق كېلىپتۇ. ئۇلار تاماقنى يەپ بولۇپ، يولنى داۋام قىلىپتۇ. يەنە قورسىقى ئاچقاندا، ئىككىنچى دەرۋىش دۇئا قىلغانىكەن، ئۇلارنىڭ ئالدىغا يەنە بىر داستىخان تاماق كېلىپتۇ.

ئۇلار ئۇنىمۇ يەپ بولۇپ، سەپىرىنى داۋام قىلىپتۇ. ئۈچىنچى قېتىم قورسىقى ئاچقاندا بولسا، دۇئا قىلىش نۆۋىتى زەمبىللىك ئەلى ئەپەندىگە كېلىپتۇ. رەھمەتلىك نېمە قىلىشنى بىلمەي، گاڭگىراپ تۇرۇپ قاپتۇ. چۈنكى ئۇ ھاياتىدا تۇنجى قېتىم دۇئا بىلەن داستىخان كەلگەنلىكىنى كۆرۈپ تۇراتتى. ئاخىرى ئۇ ئامالسىز ھالدا قوللىرىنى ئىگىز كۆتۈرۈپ:

– ئى رەببىم! بۇ دەرۋىشلەر كىمنىڭ يۈز - خاتىرىسى ئۈچۈن سەندىن يەيدىغان نەرسە سورىغان بولسا، ئۇنىڭ ھۆرمىتى ئۈچۈن مېنىڭمۇ دۇئايمنى قوبۇل قىلىپ، بىزگە يەيدىغان نەرسە بەرگىن، - دەپ دۇئا قىلىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلارنىڭ ئالدىغا بىرلا ۋاقىتتا ئىككى داستىخان تاماق كەپتۇ. دەرۋىشلەر ھەيران بولۇپ:

– بۇ قانداق ئىش ئەپەندىم! سەن قانداق دۇئا قىلغان بولغىيتىڭ - دە، ئىككى داستىخان تاماق بىرلا ۋاقىتتا كەلدى؟ - دەپ سوراپتۇ. زەنبىللىك ئەلى ئەپەندىمۇ ئۇلاردىن:

– ئالدى بىلەن سىلەر دەپ بېقىڭلارچۇ، سىلەر قانداق دۇئا قىلاتتىڭلار؟ - دەپتۇ. دەرۋىشلەر:

– بىز دۇئايمىزدا: ”ئى اللھ! بىزگە ئايالنىڭ جەبىر - زۇلمىغا سەۋر قىلىپ، يۈكسەك ماقاملارغا ئېرىشكەنلەرنىڭ سېپىغا قېتىلغان زەنبىللىك ئەلى ئەپەندىنىڭ ھۆرمىتى ئۈچۈن يېمەك - ئىچمەك ئەۋەتكىن“ دەيتۇق، - دەپتۇ. بۇ سۆزنى

ئاڭلىغان زەنبىللىك ئەلى ئەپەندى ئىشنىڭ ھەقىقىي ماھىتىنى تونۇپ يېتىپ، دەرۋىشلەرگە:

— دوستلار! مېنىڭ سەپىرىم بۇ يەرگىچە. دەرھال ئىستانبۇلدىكى ئۆيۈمگە قايتىشىم كېرەك، - دەپتۇ ۋە ئۆيىگە قايتىپ كېتىپتۇ. ئۇ بۇ مەرتىۋىگە ئايالنىڭ ئەزىيەتلىرىگە چىدىغانلىقى ۋە سەۋر قىلغانلىقى ئۈچۈن ئېرىشكەنلىكىنى چۈشىنىپ يېتىپتۇ.

يۇقىرىقىلاردىن شۇنى كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، مەجەزى ئەسكى ئاياللارغا سەۋر قىلىش ئىنتايىن تەس. شۇنداق بولغاچقا، بۇنىڭغا سەۋر قىلالىغان كىشىلەرنى جانابى اللە ئەۋلىيالىق بىلەن مۇكاپاتلىغان. شۈبھىسىزكى، ھېچقانداق ئايال بۇنچىلىك دەرىجىدە ئەسكى بولۇشنى ھەرگىز خالىمايدۇ. ئەمما بۇ يەردە شۇنىمۇ ئەسكەرتىپ ئۆتۈش كېرەككى، ئاياللار بۇ ئەسەرنى ئوقۇپ چىقىپ: مەنمۇ شۇنداق ئەسكىلىك قىلايچۇ، نەتىجىدە ئېرىم ئەۋلىيا بولسۇن، دەيدىغان خىيالى قىلىپ سالمىسۇن. مۇنداق ئاياللار ئۆزلىرىنىڭ مەسئۇلىيىتىدىن نە بۇ دۇنيادا، نە ئاخىرەتتە قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ.

مۇسۇلمان ئاياللارنىڭ بىلىشى لازىم بولغان

بەزى بىلىملەر

• ھەربىر مۇسۇلمان الله تائالاغا مۇنداق ئىمان ئېيتىدۇ:
الله بار ۋە بىردۇر. ئۇنىڭ باشلانغۇچى ۋە نىھايىتى يوقتۇر. ئۇ يارىتىلغان ھېچقانداق نەرسىگە ئوخشىمايدۇ. ئۇنىڭ ياراتقۇچىسى يوقتۇر. ھەممە نەرسىنى ئۇ ياراتقاندا. ئۇ ھەمىشە تىرىكتۇر، يوشۇرۇن ۋە ئاشكارا ھەممە نەرسىنى بىلىپ تۇرىدۇ، ھەرقانداق ئاۋاز ۋە ھەرقانداق سۆزنى ئاڭلاپ تۇرىدۇ، ھەممە نەرسىنى كۆرۈپ تۇرىدۇ، ھەممە نەرسىگە كۈچى يېتىدۇ. ئۇ ئۆزىگە خاس رەۋىشتە سۆز قىلىدۇ. ھەرقانداق نەرسە ئۇنىڭ خالىشى بىلەن بولىدۇ. الله ھېچكىمگە زەرىچىلىك ھەقسىزلىق قىلمايدۇ.

• بىز الله تائالانى كۆرەلمەيمىز. چۈنكى، كۆزلىرىمىز ئۇنى كۆرەلەيدىغان ئىقتىداردا يارىتىلمىغان.

• پەيغەمبەرنىڭ قىلغان ھەربىر سۆزى ۋە ئىش - ھەرىكىتى توغرىدۇر. ئۇلار گۇناھ قىلمايدۇ. شۇ سەۋەبتىن، ھەرقانداق مۇسۇلمان بىرەر پەيغەمبەرنى تەنقىتلىسە، ئىماندىن چىقىدۇ.

• اللہ تائالا قەتئىي تەكىتلىگەن بۇيرۇقلار: ”پەرز“ دەپ ئاتىلىدۇ. ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش، ھەج قىلىش، روزا تۇتۇش اللہ پەرز قىلغان ئىشلارنىڭ بەزىلىرىدۇر.

• اللہ تائالا قەتئىي چەكلىگەن ئىشلار: ”ھارام“ دېيىلىدۇ. ھاراق ئىچىش، قمار ئويناش، زىنا قىلىش قاتارلىقلار ھارام ئىشلاردىندۇر.

• بۇيرۇلغان، ئەمما ئادا قىلىنشى پەرزدەك قەتئىي بولمىغان ئىشلار: ”ۋاجىپ“ دەپ ئاتىلىدۇ. ۋىتىر نامىزى ۋە ھېيت نامىزى قاتارلىقلارغا ئوخشاش.

• چەكلەنگەن، ئەمما ھارام دەرىجىسىدە قەتئىي بولمىغان ئىشلار: ”مەكرۇھ“ دېيىلىدۇ.

• پەيغەمبىرىمىزنىڭ سۆزى، ئىش - ھەرىكىتى ۋە كۆز ئالدىدا باشقىلار تەرىپىدىن قىلىنغان، ئەمما توسماستىن ماقۇل كۆرگەن ئىشلار: ”سۈننەت“ دەپ ئاتىلىدۇ. شۇنىڭدەك، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قىلغان بەزى ئىشلار: ”مۇستەھەب“ دەپ ئاتىلىدۇ.

• قىلسا ساۋاب، قىلمىسا گۇناھ بولمايدىغان ئىشلار: ”مۇباھ (يەنى رۇخسەت ئىشلار)“ دەپ ئاتىلىدۇ.

• قۇرئان كەرىمنى ۋە پەيغەمبىرىمىزنىڭ سۆزلىرى (ھەدىس شەرىپلىرى) نى خاتا چۈشەندۈرۈش ئارقىلىق دىنىمىزنى بۇزۇشقا تىرىشقانلارغا قارشى كۈرەش قىلغان دىننىي ئۆلىمالىرىمىز بار. ئۇلار پەيغەمبىرىمىزنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن،

ئاياللارنىڭ ۋەزىپىلىرى

تەخمىنەن 50 يىلدىن 100 يىلغىچە بولغان ئارىلىقتا دىنىمىزنىڭ ئاساسلىرىنى بەلگىلەپ بولغان. بۇ مۇبارەك زاتلار بىكىتكەن ئاساسلارنىڭ يىغىندىسى: ”مەزھەب“ دەپ ئاتىلىدۇ.

• ئېتىقادىي جەھەتتە ئىككى توغرا مەزھەب بار. بىرى، ماتۇرىدىيە مەزھىبى. يەنە بىرى، ئەشئەرىيە مەزھىبى.

• ئەمەل - ئىبادەت جەھەتتە تۆت توغرا مەزھەب بار. ئۇلار: ھەنەفىي، مالىكى، شافىئى ۋە ھەنبەلى مەزھەبلىرىدىن ئىبارەت.

• بىزنىڭ ئېتىقادىي جەھەتتىكى مەزھىبىمىز ماتۇرىدىيە، ئەمەل - ئىبادەت جەھەتتىكى مەزھىبىمىز ھەنەفىي مەزھىبىدۇر.

• ئەمەل - ئىبادەت جەھەتتىكى مەزھىبىمىزنىڭ ئىمامى ئىمام ئەزەم ئەبۇ ھەنفەدۇر.

• **ئىمان ئاساسلىرى ئالتۇدۇر.** بۇ ئالتە ئاساسنى ئۆز

ئىچىگە ئالغان: ”ئامەنتۇ“ كەلىمىسىنىڭ مەنىسى: مەن اللەقا، ئۇنىڭ پەرىشتىلىرىگە، كىتابلىرىغا، پەيغەمبەرلىرىگە، ئاخىرەت كۈنىگە ۋە تەقدىرگە يەنى ياخشىلىق ۋە يامانلىقنىڭ اللە تائالا تەرىپىدىن ئىكەنلىكىگە، ئۆلگەندىن كېيىن قايتا تىرىلىشنىڭ ھەق ئىكەنلىكىگە ئىشەندىم، دېگەنلىك بولىدۇ. ھەربىر مۇسۇلمان بۇلارنىڭ ھەممىسىگە تولۇق ئىشىنىشى لازىم.

ئەمەل – ئىبادىتىڭنى خۇددى الله كۆرۈپ تۇرغاندەك قىلغىن. گەرچە سەن ئۇنى ھېچ كۆرمىسەڭمۇ، ئۇ سېنى كۆرۈپ تۇرىدۇ.

• **ئىسلام ئاساسلىرى بەشتۇر:** بىرىنچى، كەلىمە شاھادەت ئېيتىش (يەنى ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىلالالاھ ۋە ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن ئابدۇھۇ ۋە رەسۇلۇھۇ) دېيىش. ئىككىنچى، ناماز ئوقۇش. ئۈچىنچى، زاكات بېرىش. تۆتىنچى، روزا تۇتۇش. بەشىنچى، ھەج قىلىش.

• تاھارەت مۇنداق ئېلىنىدۇ:

تاھارەت ئالغۇچى ئالدى بىلەن تاھارەت ئېلىشنى نىيەت قىلدۇ. ئاندىن بىسىمىلاھ دېيىش بىلەن قولىنى يۇيىدۇ. ئاندىن ئېغىزغا ئۈچ قېتىم سۇ ئېلىپ غار – غار قىلدۇ. ئاندىن بۇرۇنغا ئۈچ قېتىم سۇ ئېلىپ مىش – مىش قىلدۇ. ئاندىن يۈزنى چاچ ئۈنگەن يەرگىچە ئۈچ قېتىم يۇيىدۇ. ئاندىن ئالدى بىلەن ئوڭ قولىنى، كېيىن سول قولىنى جەينەك بىلەن قوشۇپ ئۈچ قېتىمدىن يۇيىدۇ. ئاندىن قولىنى ھۆل قىلىپ، باشنىڭ تۆتتىن بىر قىسمىغا مەسھى قىلدۇ. سىمچىلاق بارمىقى بىلەن قۇلاقنىڭ ئىچ قىسمىنى، باش بارمىقى بىلەن قۇلاقنىڭ ئارقى قىسمىنى مەسھى قىلدۇ. ئاندىن ئالدى بىلەن ئوڭ پۇتىنى،

كېيىن سول پۇتنى ئوشۇق بىلەن قوشۇپ يۇيىدۇ. يۇيىدىغان ئەزالارنىڭ ھەربىرىنى بىر قېتىمدىن يۇيۇش پەرز، ئۈچ قېتىمدىن يۇيۇش سۈننەت. ئۈچ قېتىمدىن ئارتۇق يۇيۇش بولسا مەكرۇھتۇر.

• غۇسۇل – تاھارەت مۇنداق ئېلىنىدۇ:

غۇسۇل – تاھارەت ئالغۇچى ئالدى بىلەن غۇسۇل – تاھارەت ئېلىشنى نىيەت قىلىدۇ ۋە بىسىملاھ دەپىش بىلەن بىرگە قوللىرىنى يۇيىدۇ. ئاندىن ئەۋرەتلىرىنى يۇيىدۇ. ئاندىن نامازغا تاھارەت ئالغاندەك تاھارەت ئالىدۇ. تاھارەت ئالغاندا ئېغىز ۋە بۇرۇنغا ھېچ قۇرۇق يەر قالمىغىدەك دەرىجىدە سۇ ئېلىش، بولۇپمۇ بۇرۇن ئىچىدە قېتىپ قالغان كىرلەرنى تازىلاپ چىقىرىپ، ئورنىغا سۇ يەتكۈزۈش لازىم. ئۇنىڭدىن كېيىن، باش ۋە مۇرىدىن باشلاپ ئاياققىچە ئالدى بىلەن ئوڭ، ئاندىن سول تەرەپكە ئۈچ قېتىمدىن سۇ قويۇپ ئۇۋىلاپ يۇيىدۇ. بەدەننىڭ ھېچقانداق يېرىدە قۇرۇق يەر قالمىغىدەك دەرىجىدە دىققەت بىلەن يۇيۇنۇش كېرەك.

• تەيەممۇم قىلىش:

سۇ تېپىلمىغان، شۇنداقلا سۇ بولغان تەقدىردىمۇ، سالامەتلىك ياكى باشقا سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن سۇ ئىشلىتىش زىيانلىق بولغان ئەھۋاللاردا تاھارەتنىڭ ئورنىغا تەيەممۇم

قىلىنىدۇ. تەيەممۇم پاك تۇپراق ياكى تۇپراق تۈرىدىكى پاك نەرسە بىلەن قىلىنىدۇ. تەيەممۇم قىلغۇچى تەيەممۇم قىلغاندا، قوللىرىنى ئىبادەت نىيىتى بىلەن پاك تۇپراققا ئۇرىدۇ. ئاندىن يۈزىنىڭ ھەممە يېرىنى مەسھى قىلىدۇ. ئاندىن قوللىرىنى پاك تۇپراققا يەنە ئۇرۇپ، قولىنىڭ دۈمبىسىنىمۇ قوشقان ھالدا تاكى جەينىكىگىچە مەسھى قىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن، تەيەممۇم قىلىش تاماملانغان بولىدۇ ۋە خالىغان ئىبادەتنى قىلالايدۇ.

• نامازنى باشلاشتىن بۇرۇن تۆۋەندىكى ئالتە

پەرزنى ئورۇنلاش لازىم:

- 1 - تاھارەت ئېلىش (كېرەك بولغاندا غۇسۇل - تاھارەت ئېلىش).
- 2 - بەدەن، كىيىم - كېچەك ۋە ناماز ئوقۇيدىغان جايىنى دىنىي جەھەتتىن نجاسەت دەپ قارالغان ھەرقانداق مەيىنەت نەرسىدىن تازىلاش.
- 3 - ئەۋرەت سانلىدىغان يەرلەرنى يېپىش.
- 4 - قىبلىگە يۈز كەلتۈرۈش.
- 5 - نامازنى ۋاقتىدا ئوقۇش.
- 6 - ناماز ئوقۇشنى قەلبىدە نىيەت قىلىش.

• نامازنىڭ ئىچىدىكى ئالتە پەرز:

- 1 - باشلاش تەكبىرى (يەنى نامازنى اللە ئەكبەر دەپ باشلاش).
- 2 - قىيامدا تۇرۇش.
- 3 - قىرئەت قىلىش (يەنى قۇرئاندىن ئايەت ئوقۇش).
- 4 - رۇكۇ قىلىش.
- 5 - سەجدە

قىلىش. 6 - ئاخىرقى تەشەھۇدتا ئولتۇرۇش (يەنى ئەتتەھىياتۇنى ئوقۇش مىقدارى ئولتۇرۇش).

• نامازنىڭ ئوقۇلۇشى:

ناماز ئۆتىگۈچى ئايال ئالدى بىلەن ناماز ئوقۇشنى نىيەت قىلىدۇ. ئاندىن: ”اللە ئەكبەر“ دەپ، قولىنى مۇرىسىنىڭ باراۋىرىدە (ئەرلەر قۇلقىنىڭ يۇمشىقىغىچە) كۆتۈرىدۇ. ئاندىن ئوڭ قولىنى سول قولىنىڭ دۈمبىسىگە قوشتۇرۇپ، قوللىرىنى كۆكسى ئۈستىگە (ئەرلەر خالسا كۆكسى ئۈستىگە، خالسا كىندىكى ئۈستىگە) قويدۇ. ئاندىن سۈبھانەكەللاھۇممەنى ئوقۇغاندىن كېيىن، ئەئۇزۇ ۋە بىسمىللاھنى ئوقۇيدۇ. ئاندىن سۈرە فاتىھەنى ۋە ئۇنىڭغا بىر سۈرە قوشۇپ ئوقۇيدۇ. ئاندىن: ”اللە ئەكبەر“ دەپ رۇكۇغا بارىدۇ. رۇكۇدا ئەڭ ئاز ئۈچ قېتىم: ”سۈبھانە رەببىيەل ئەزىم“ دەيدۇ. ئاندىن: ”سەمئەللاھۇ لىمەن ھەمدەھ“ دېگەچ رۇكۇدىن باش كۆتۈرىدۇ ۋە قەددىنى رۇسلاپ تۈز تۇرۇپ: ”رەببەنا لەكەل ھەمد“ دەيدۇ. ئاندىن: ”اللە ئەكبەر“ دېگەچ سەجدىگە بارىدۇ. سەجدىدە ئەڭ ئاز ئۈچ قېتىم: ”سۈبھانە رەببىيەل ئەئلا“ دەيدۇ. ئاندىن يەنە: ”اللە ئەكبەر“ دەپ سەجدىدىن باش كۆتۈرىدۇ ۋە رۇس ئولتۇرىدۇ. ئاندىن يەنە: ”اللە ئەكبەر“ دەپ سەجدىگە بارىدۇ. ئىككىنچى سەجدىنى ئالدىنقى سەجدە بىلەن ئوخشاش

شەكىلدە تاماملىغاندىن كېيىن: ”اللە ئەكبەر“ دەپ ئىككىنچى رەكئەتكە ئورنىدىن تۇرىدۇ. ئىككىنچى رەكئەتنىمۇ بىرىنچى رەكئەتكە ئوخشاش ئوقۇيدۇ. پەقەت ئىككىنچى رەكئەتنىڭ بېشىدا سۇبھانەكەللاھۇممەنى ئوقۇمايدۇ. ئىككىنچى رەكئەتنى تاماملىغاندىن كېيىن تەشەھھۇدتا ئولتۇرىدۇ ۋە ئەتتەھىياتۇنى ئوقۇيدۇ. ئەگەر ناماز ئىككى رەكئەتلىك بولسا (مەسىلەن، بامدات نامىزغا ئوخشاش)، ئەتتەھىياتۇدىن كېيىن ئاللاھۇمە سەللى ئەلا، ئاللاھۇمە بارىك ئەلا دۇرۇتلىرىنى ۋە رەببەنا ئاتىنا دۇئاسىنى ئوقۇپ بولۇپ، ئالدى بىلەن ئوڭ تەرەپكە، ئاندىن سول تەرەپكە سالام بېرىدۇ. ناۋادا ناماز ئىككى رەكئەتتىن ئارتۇق بولسا (مەسىلەن، شام ۋە دېگەر نامىزغا ئوخشاش)، ئەتتەھىياتۇدىن كېيىن: ”اللە ئەكبەر“ دەپ ئورنىدىن تۇرۇپ، قالغان رەكئەتنى ئالدىنقى رەكئەتكە ئوخشاش تاماملايدۇ. لېكىن ئىككى رەكئەتتىن ئارتۇق پەرز نامازلاردا ئالدىنقى ئىككى رەكئەتتىن باشقا رەكئەتتە پەقەت سۈرە فاتىھەنى ئوقۇيدۇ، باشقا سۈرە قوشمايدۇ. سۈننەت نامازلاردا بولسا، ھەممە رەكئەتكە سۈرە قوشىدۇ. ئاندىن ئاخىرقى تەشەھھۇدتا ئولتۇرىدۇ. ئەتتەھىياتۇدىن كېيىن ئاللاھۇمە سەللى ئەلا، ئاللاھۇمە بارىك ئەلا دۇرۇتلىرىنى ۋە رەببەنا ئاتىنا دۇئاسىنى ئوقۇپ بولۇپ سالام بېرىدۇ.

بەش ۋاخ ناماز

ھەرقانداق مۇسۇلمان چوقۇم ئادا قىلىشقا تېگىشلىك بەش ۋاخ پەرز ناماز بار. ئۇلار تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەت:

- 1 - بامدات نامىزى ئىككى رەكئەت (پەرزىدىن ئىلگىرى ئىككى رەكئەت سۈننىتى بار)؛ 2 - پېشىن نامىزى تۆت رەكئەت (پەرزىدىن ئىلگىرى تۆت رەكئەت، پەرزىدىن كېيىن ئىككى رەكئەت سۈننىتى بار)؛ 3 - ئەسىر نامىزى تۆت رەكئەت؛ 4 - شام نامىزى ئۈچ رەكئەت (پەرزىدىن كېيىن ئىككى رەكئەت سۈننىتى بار)؛ 5 - خۇپتەن نامىزى تۆت رەكئەت (پەرزىدىن كېيىن ئىككى رەكئەت سۈننىتى ۋە ئۈچ رەكئەت ۋىتىر ۋاجىپ بار).

بۇنىڭدىن باشقا يەنە چاشكا ۋاقتىدا ئوقۇلىدىغان چاشكا نامىزى، ئەسىر نامىزىنىڭ پەرزىدىن ئىلگىرى ئوقۇلىدىغان تۆت رەكئەت ناماز، شامنىڭ ئىككى رەكئەت سۈننىتىدىن كېيىن ئوقۇلىدىغان ئىككى رەكئەت ناماز، خۇپتەن نامىزىنىڭ پەرزىدىن ئىلگىرى ئوقۇلىدىغان تۆت رەكئەت ناماز ۋە كېچىدە ئوقۇلىدىغان تەھەججۇد نامىزى قاتارلىق ئىختىيارى ئوقۇلىدىغان نەپلە نامازلار بار.

تەراۋىھ نامىزى:

رامىزان ئېيىدا خۇپتەن نامىزىدىن كېيىن، ۋىتىر نامىزىدىن ئىلگىرى ئوقۇلىدىغان 20 رەكئەت ناماز بولۇپ، ئۇ: ”تەراۋىھ نامىزى“ دېيىلىدۇ. تەراۋىھ نامىزى ھەر ئىككى رەكئەتتە بىر سالام بېرىپ، ھەر تۆت رەكئەتتە بىر ئاز ئارام ئېلىپ ئوقۇلىدۇ.

ئاياللارنىڭ نامىزى ۋە روزىسى ھەققىدە

ساۋات

ئاياللار رامىزان ئېيىدا ھەيزدار بولۇپ قالسا تاكى ھەيزدىن پاكىزلانغىچە روزا تۇتمايدۇ. تۇتمىغان كۈنلىرىنىڭ قازاسىنى رامىزاندىن كېيىن تولۇقلايدۇ. قىزلارغا ئەقلى - ھوشىنى قولغا ئالغان ۋە بالاغەتكە يەتكەن، يەنى ھەيز كۆرۈشكە باشلىغان ھامان ناماز ئوقۇش ۋە روزا تۇتۇش پەرز بولىدۇ. ھەيز كۆرمىگەن، لېكىن 15 ياشقا كىرگەن قىزلارغىمۇ ناماز ئوقۇش ۋە روزا تۇتۇش پەرز بولىدۇ.

ئاياللار نامازنىڭ تەكبىر ۋە قىرائەتلىرىنى ئەرلەرگە ئوخشاش (ئۈنلۈك ئوقۇلىدىغان نامازلاردا) ئۈنلۈك ئوقۇمايدۇ. يەنى ئۇلار ھەممە نامازنى ئۈن چىقارماستىن ئوقۇيدۇ. نامازنى باشلاش تەكبىرىنى ئوقۇغاندا، قوللىرىنىڭ ئۈچىنى مۇرىسىنىڭ باراۋىرىدە كۆتۈرىدۇ. ئاندىن قوللىرىنى (ئوڭ قولىنى سول قولىنىڭ ئۈستىگە قويۇپ) كۆكسىنىڭ ئۈستىگە قويدۇ. رۇكۇغا بارغاندا ئەرلەردەك بەك ئىگىلىپ تۇرمايدۇ. سەجدە قىلغاندا جەينەكلىرىنى بېقىنغا، يوتىلىرىنى قورسىقىغا چىپسىلاپ تۇرىدۇ. پۇتلىرىنى ئوڭ تەرەپكە يانتو ھالەتتە تۇتىدۇ.

تەشەھەۋداتا ئولتۇرغاندا ئىككى پۇتنى ئوڭ تەرەپكە چىقىرىپ، سول كاسسىنى يەرگە قويۇپ ئولتۇرىدۇ.

ئاياللار ھەيزدار ياكى نىفاسلىق كۈنلىرىدە ناماز ئوقۇمايدۇ. ھەيز ياكى نىفاستىن پاكلانغاندىن كېيىن غۇسۇل - تاھارەت ئېلىپ، ئاندىن نامازنى باشلايدۇ. ھەيز كۈنلىرىدە ئوقۇيالمىغان نامازلىرىنىڭ قازاسىنىمۇ ئوقۇمايدۇ.

سۈرە فاتىھە بىلەن سۈرە ئىخلاسىنى ياد بىلگەن ھەربىر مۇكەللەپ (ئىبادەت يېشىغا توشقان) مۇسۇلمان نامازنى دەرھال باشلىشى، ئەگەر ئۇ بۇ سۈرىلەرنى ياد بىلمىسە، چوقۇم ياد ئېلىشى كېرەك.

ناماز ئوقۇشنى يېڭى باشلىغان ھەربىر مۇسۇلمان: ”اللە ئەكبەر“ دېيىشنى ئۆگىنىشى، ”سۇبھانەكەللاھۇممە“ ساناسىنى ياد ئېلىشى، ”ئەنۇزۇ بىللاھى منەششەيتانررەجم“ دېيىشنى ۋە: ”بىسىمىللاھىررەھمانررەھىم“ دېيىشنى ئۆگىنىشى، سۈرە فاتىھەنى ۋە سۈرە ئىخلاس، سۈرە كەۋسەرگە ئوخشاش قىسقا سۈرىلەرنى ياد ئاللىغانچە ياد ئېلىشى، ”سۇبھانە رەببىيەل ئەزىم، سەمئەللاھۇ لىمەن ھەمدەھ ۋە سۇبھانە رەببىيەل ئەئلا“ دېيىشنى ئۆگىنىشى، ئەتتەھىياتۇ، ئاللاھۇممە سەللى ئەلا ۋە ئاللاھۇممە بارىكئەلا دۇرۇتلىرىنى ياد ئېلىشى، رەببەنا ئاتىنا دۇئاسىنى ۋە ۋىتىر ۋاجىپ دۇئاسىنى دەرىجىمۇدەررەجە ياد ئېلىشى كېرەك.

بۇ كەلىمە، سۈرە، دۇرۇت ۋە دۇئالارنى توغرا تەلەپپۇز بىلەن ئوقۇش ئۈچۈن چوقۇم بۇلارنى ياخشى بىلىدىغان بىرىدىن

ئۆگىنىشى ۋە ئۆگەنگەنلىرىنى ئۇنىڭغا تىڭشىتىشى كېرەك. ئۇنداق قىلمىغاندا، تەلەپپۇزنى خاتا ئۆگىنىپ ياكى خاتا ياد ئېلىپ قالدۇ.

مۇسۇلمانلار دائىم: ”لائىلاھە ئىللاھ، مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ“ دېيىشى لازىم. بۇ كەلىمە تەيىبە (پاك سۆز) نى دائىم تەكرارلاپ تۇرۇش كىشىنى نۇرغۇن ساۋابقا ئىگە قىلىدۇ. شۇنىڭدەك، ئۇلار يەنە بەش ۋاخ نامازنى تولۇق ئوقۇشى، رامزان روزىسىنى تولۇق تۇتۇشى لازىم.

بەزى ئادەملەرنىڭ: ”پالانى ئادەم ياكى پۇستانى خانىم ناماز ئوقۇغان بىلەن، ھەر تۈرلۈك گۇناھ ئىشلارنى قىلىدۇ، ئۇنداق ناماز ئوقۇغاندىن ئوقۇمىغان ياخشى“ دېگەن سۆزلىرى ئىنتايىن خاتادۇر. چۈنكى، ناماز ئوقۇش پۈتۈن مۇسۇلمانلارغا پەرز بولۇپ، ئۇنى ئوقۇمىسا، ناھايىتى چوڭ گۇناھكار بولىدۇ. ناماز ئوقۇپ تۇتۇپ ئىشلىگەن گۇناھنىڭ جازاسىمۇ ئايرىمىدۇر. اللە خالىسا ئەپۇ قىلىدۇ، خالىسا جازالايدۇ.

روزا

روزا ھەر يىلى رامزان ئېيىدا ئادا قىلىنىدىغان ئىبادەتتۇر. بۇ ئىبادەت يېيىش، ئىچىش ۋە جىنسىي مۇناسىۋەتتىن يىراق تۇرۇش ئارقىلىق ئادا قىلىنىدۇ. رامزان ئېيىدا بىر ئاي روزا تۇتۇش اللەنىڭ ئەمرىدۇر. روزا تاڭ سۈزۈلۈشكە باشلىغان ۋاقىتتىن باشلاپ، ناماز شامغا ئەزان چىققىچە داۋام قىلىدۇ. بۇ

ئاياللارنىڭ ۋەزىپىلىرى

مۇددەت ئىچىدە ھېچقانداق نەرسە يېيىلمەيدۇ، ئىچىلمەيدۇ. جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزۈلمەيدۇ. ئۈنتۈلۈپ قېلىپ يەپ – ئىچىپ سالسا، روزا بوزۇلمايدۇ.

ھەج

بالاغەتكە يەتكەن، ھەرەمگە بېرىش ئۈچۈن ئىقتىسادىي ۋە جىسمانىي جەھەتتىن كۈچى يېتىدىغان ھەر بىر مۇسۇلمانغا ئۆمرىدە بىر قېتىم ھەج قىلىش پەرزدۇر. ھەجنىڭ پەرزى ئۆچتۈر:

- 1 - ھەج قىلىشنى نىيەت قىلىپ ئېھرامغا كىرىش.
- 2 - بەلگىلەنگەن مۇددەت ئىچىدە ئەرافاتتا تۇرۇش.
- 3 - بەيتۇللاھنى تاۋاپ قىلىش (يەنى كەبىنىڭ ئەتراپىنى ئايلىنىش).

زاكات

قايسىبىر مۇسۇلمان ئۆزىنىڭ زۆرۈر ئېھتىياجىدىن سىرت 85 گرام ئالتۇنغا ياكى ئۇنىڭ قىممىتىدىكى پۇل – مالغا ئىگە بولسا ۋە ئۇنىڭغا بىر يىل توشسا (يەنى ئاشۇ پۇل – مالغا ئىگە بولۇپ 354 كۈن ئۆتسە)، ئۇنىڭ قىرقتىن بىرىنى اللە يولىدا زاكات قىلىپ ئايرىشى لازىم. شۇنداقلا بۇنچىلىك پۇل – مالغا ئىگە بولغان ئادەمنىڭ قۇربانلىق قىلىشى ۋاجىپتۇر.

قىسقىچە دىنىي مەلۇماتلار

- ئەلھەمدۇللىلاھ (جىمى ھەمدۇسنانالار اللھقا خاستۇركى) بىز مۇسۇلمانمىز.
- رەببىمىز اللھ، كىتابىمىز قۇرئان، قىبلىمىز كەبە، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدۇر.
- تۇنجى ئىنسان ۋە تۇنجى پەيغەمبەر ئادەم ئەلەيھىسسالامدۇر.
- پەيغەمبىرىمىزنىڭ دادىسىنىڭ ئىسمى ئابدۇللاھ، ئانىسىنىڭ ئىسمى ئامىنە، چوڭ دادىسىنىڭ ئىسمى ئابدۇلمۇتتەلىب.
- پەيغەمبىرىمىزنىڭ 25 يېشىدا ئۆيلىنىپ تاكى 50 ياشقىچە بىرلىكتە ياشىغان ئايالنىڭ ئىسمى خەدىجەدۇر.
- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تۆت قىزى ۋە ئۈچ ئوغلى بولۇپ، قىزلىرىنىڭ ئىسمى زەينەب، رۇقىيە، ئۇمۇكۇلسۇم ۋە فاتىمەدۇر. ئوغۇللىرىنىڭ ئىسمى ئابدۇللاھ، قاسىم ۋە ئىبراھىمدۇر.
- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام 40 يېشىدا پەيغەمبەر بولغان. قۇرئان كەرىم ئۇنىڭغا 23 يىل جەرياندا نازىل بولغان. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام 63 يېشىدا مەدىنىدە ۋاپات بولغان.

• قۇرئان كەرىمدە ئىسمى تىلغان ئېلىنغان پەيغەمبەرلەرنىڭ سانى 28 دۇر (25 دەپ قارايدىغانلارمۇ بار). ئۇلار: ئادەم، ئىدرىس، نۇھ، ھۇد، سالىھ، ئىبراھىم، لۇت، ئىسمائىل، ئىسھاق، يەئقۇب، يۇسۇف، ئەيىۇب، شۇئەيب، مۇسا، ھارۇن، داۋۇد، سۇلەيمان، ئىلياس، ئەليەسەئى، زۇلكفىل، يۇنۇس، زەكەرىيا، يەھيا، ئىسا، ئۇزەير، لوقمان، زۇلقەرنەين، مۇھەممەد مۇستەفا سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسىئەلەم قاتارلىقلاردۇر. زۇلقەرنەين، ئۇزەير، لوقمان قاتارلىق ئۈچى پەيغەمبەر ئەمەس، ئەمما اللەنىڭ ۋەلىلىرى (دوستلىرى) دېگەن قاراشمۇ بار.

• پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مىلادىيە 571 - يىلى مەككىدە تۇغۇلغان، 622 - يىلى مەدىنىگە ھىجرەت قىلغان، 632 - يىلى مەدىنىدە ۋاپات قىلغان.

• گەرچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولۇپ دۇنيادىن كەتكەن بولسىمۇ، ئۇنىڭ دۇنيادا قالدۇرغان ئىش - ئىزلىرى قىيامەتكە قەدەر مۇسۇلمانلار بىلەن بىرگە ياشايدۇ.

• اللە تائالا ئىنسانلارنىڭ ھىدايىتى ئۈچۈن پەيغەمبەرلىرىگە نازىل قىلغان كىتابلار ئىچىدە قۇرئان كەرىمدىن باشقا يەنە ئۈچ كىتاب بولۇپ، اللە تائالا ئۇلارنىڭ ھۆكۈمىنى ئەمەلدىن قالدۇرغان (يەنى ئۇلارنىڭ ھۆكۈمى ئىناۋەتسىزدۇر).

• ئۇ ئىلاھىي ئۈچ كىتاب: مۇسا ئەلەيھىسسالامغا نازىل قىلىنغان تەۋرات، داۋۇت ئەلەيھىسسالامغا نازىل قىلىنغان زەبۇر، ئىسا ئەلەيھىسسالامغا نازىل قىلىنغان ئىنجىلدىن ئىبارەت.

• يەغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بەزى ھەدىسلىرىدە يىل ئىچىدىكى بەزى كېچىلەرنىڭ ئالاھىدە ئەھمىيىتى بارلىقى تەكىتلەنگەن بولۇپ، ئۇنىڭدا كۆپ ئىبادەت قىلىش، كۆپ ئىستىغپار ئېيتىش ۋە كۆپ زىكىر - تەسبىھ ئېيتىش كۆرسىتىلگەن. مەسىلەن، قەدىر كېچىسى. ئۇ كېچە رامزان ئېيىنىڭ كېچىلىرىدىن بىرى بولۇپ، قايسى كېچە ئىكەنلىكى نامەلۇم. ھەدىسلەردە كۆرسىتىلىشىچە، ئۇ كېچە ئاخىرقى ئون كېچىنىڭ، بولۇپمۇ تاق كېچىلەرنىڭ بىرى ئىكەنلىكى ئېنىق. شۇڭا، رامزان ئېيىنىڭ كېچىلىرىدە كۆپ ئىبادەت قىلىشىمىز كېرەك. بارات (تۈنەك) كېچىسىمۇ ئالاھىدە كېچىلەردىن بىرىدۇر (ئۇ كېچە شەئبان ئېيىنىڭ 15 - كېچىسىدۇر). بارات ۋە قەدىر كېچىلىرى قۇرئان ئايەتلىرى نازىل بولغان كېچىلەردىندۇر.

سەۋەنلىك سەجدىسى:

• نامازخان ناماز ئوقۇۋاتقاندا خاتالىشىپ قالسا، ناماز بۇزۇلمايدۇ. ئەكسىچە ئۇ نامازنى داۋام قىلىپ، ئەتتەھىياتۇنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن سالام بېرىدۇ ۋە ئىككى قېتىم سەجدە

قىلىدۇ. ئاندىن ئەتتەھىياتۇنى قايتا ئوقۇيدۇ، ئارقىدىن دۇرۇد ۋە دۇئالارنى ئوقۇپ بولۇپ، ئىككىنچى قېتىم سالام بېرىدۇ. شۇنداق قىلىپ، ناماز تاماملانغان بولىدۇ. بۇ سەجدە: “سەۋەنلىك سەجدىسى” دەپ ئاتىلىدۇ. بۇ سەجدە ئارقىلىق ئارىدىكى سەۋەنلىك يۇيۇلىدۇ.

• نامازدا سۈرە فاتىھەنى ئوقۇشنى كېچىكتۈرۈپ قويغان، تۆت رەكئەتلىك نامازدا بىرىنچى تەشەھھۇدتا ئولتۇرۇشنى ئۇنتۇپ قالغاندا، ۋىتىر نامىزنى ئوقۇۋېتىپ قۇنۇت دۇئاسىنى ئوقۇشنى ئۇنتۇپ قالغاندا ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش خاتالىق كۆرۈلگەندە سەۋەنلىك سەجدىسى قىلىنىدۇ.

نامازنى ئولتۇرۇپ ئوقۇش ھەققىدە:

• ئاغرىق ياكى ئولتۇرۇپ قوپۇشتا قىيىنلىپ قالىدىغان ھەددىدىن ئارتۇق سېمىز كىشىلەر نامازنى ئولتۇرۇپ ئوقۇشمۇ بولىدۇ. مۇنداق كىشىلەرنىڭ نامازنى يەردە ئولتۇرۇپ ئوقۇشمۇ تەس بولۇپ قالسا، ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ، سەجدە ۋە رۇكۇلىرىدا يەڭگىل ئىگىلىپ ئوقۇسا بولىدۇ.

ئىسلامدا نىكاھنىڭ ئەدەپ - ئەخلاقى

دىندار ئايال دىندار بولمىغان ئەرگە ياتلىق قىلىنماسلىقى كېرەك. قىز تەرەپنىڭ ئائىلىسى بىلەن قىز ئالدىنقى تەرەپنىڭ ئەھۋالى ھەر جەھەتتىن تەڭ بولۇشىغا ئەھمىيەت بېرىلىشى لازىم. مۇسۇلمان ئايالنىڭ باتىل دىنغا مەنسۇپ ئەر بىلەن نىكاھلىنىشىغا قەتئىي بولمايدۇ. نىكاھلىنىش جەريانىدا ھەر ئىككى تەرەپ ئارىسىدا ھېچقانداق يالغان سۆز ۋە يالغان مەلۇمات بولماسلىقى كېرەك. ھامىلە ئايال تۇل بولسا، تۇغۇپ بولغاندىن كېيىن ياتلىق بولۇشى لازىم.

ئېرى ئۆلۈپ كەتكەن ئايال تۆت ئاي 10 كۈن ئۆتمىگىچە يېڭىدىن ياتلىق بولالمايدۇ. ئېمىلداش (بىر ئانىنى ئەمگەن) ئوغۇل - قىزىمۇ بىر - بىرى بىلەن توي قىلالمايدۇ. نىكاھلانماقچى بولغان ئەر - ئايال چوقۇم نىكاھتىن بۇرۇن بىر - بىرىنى كۆرۈشى، نىكاھ ئوقۇتقاندا چوقۇم ئىككى گۇۋاھچىنى شاھىت قىلىپ تۇرۇپ ئوقۇتۇشى لازىم.

نىكاھتا مېھرى ھەققىدىن باشقا ھەرقانداق ئىسىم بىلەن تويلىق ياكى پۇل - مال تەلەپ قىلىش دىنمىزنىڭ كۆرسەتمىسىگە ئۇيغۇن ئەمەس. شۇنداقلا دىنمىزنىڭ كۆرسەتمىسىگە ئاساسەن، توي مۇراسىمىدا ناخشا ئېيتىش، مۇزىكا چېلىش، ھاراق ئىچىش جايىز ئەمەس. توي بولىدىغان

ئەر - ئايالنىڭ توي قىلىدىغانلىقى مۇناسىب ۋاسىتىلەر بىلەن ئەتراپقا تارقىتىلىشى لازىم.

توي قىلىش دېگەنلىك يېڭى ئائىلە قۇرۇش دېگەنلىكتۇر. شۇڭا، تويى بولىدىغان قىز - يېڭى ئۈچۈن مۇستەقىل ئۆي ھازىرلاش ۋە تويىدىن كېيىن ئۇلارنى شۇ ئۆيگە يۆتكەش لازىم. دىنىمىزدا ۋاقىتلىق نىكاھلىنىش جايىز ئەمەس. يۇقىرىدا بايان قىلىپ ئۆتكەن مەسىلىلەر ھەر جەھەتتىن مۇسۇلمانچە ياشاشقا ئەھمىيەت بەرگەن ۋە ئىسلامنىڭ بارلىق كۆرسەتمىلىرىنى كىشىلىك تۇرمۇشىدا ئەمەلىيلەشتۈرۈشكە تىرىشقان مۇسۇلمانلار ئۈچۈندۇر.

ئىسلامدا تالاق

ئايالدىن ئاجراشماقچى بولغان ئەر ئايالىغا ئۈچ قېتىم: ”سېنى قويۋەتتىم“ دېسە، ئۇ ئايال ئېرىدىن ئاجرىشىپ كەتكەن يەنى ئۇ ئىككىسى ئارىسىدىكى نىكاھ تۈگەشكەن بولىدۇ. قانداقلىكى ئەر ياكى ئايال ئىسلام دىنىغا، ئىمانغا ۋە قۇرئان كەرىمگە ھاقارەت قىلسا دىندىن چىقىپ كېتىدىغانلىقى ئۈچۈن، ئۇنىڭ ھەم ئىمانىنى ھەم نىكاھىنى يېڭىلىشى لازىم بولىدۇ. ئېرى ئۈچ قېتىم تالاق قىلىۋەتكەن ئايال باشقا بىر ئەر بىلەن ئۆي تۇتۇش نىيىتىدە توي قىلىپ ئەر – خوتۇنلۇق مۇناسىۋەتتە بولغاندىن كېيىن، ناۋادا ئىككىنچى ئېرى چىقىشالماي قويۋەتسە ياكى ئۆلۈپ كەتسە، ئالدىنقى ئېرى بىلەن يارىشىۋېلىشقا مۇمكىن بولىدۇ.

ئىسلام دىنىدا ئەڭ يامان كۆرۈلىدىغان ئىشلاردىن بىرى ئاجرىشىشتۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن مۇسۇلمان ئەر – ئايال بىر – بىرىنىڭ ئېغىرىنى كۆتۈرۈپ، ئامال بار ئاجراشماسلىققا كۈچ چىقىرىشى كېرەك. شۇنى ئۇنۇتماسلىق كېرەككى، دۇنيادا كەمچىلىكى يوق ئەر ياكى ئايالنىڭ بولۇشى مۇمكىن ئەمەس.

مۇسۇلمان ئاياللارنىڭ كىيىنىشى

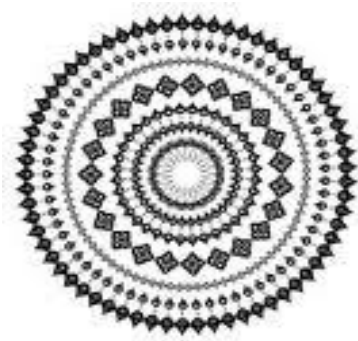
ئىسلام دىنىدا ئاياللارنىڭ ئورنىنى پەرزدۇر. ئۇلارنىڭ ئورنىنىشى: ”ھىجابلىنىش“ دەپ ئاتىلىدۇ. ھەر دۆلەت ۋە مىللەتنىڭ ئۆزىگە خاس ۋە ئەنئەنىۋىي ھىجابلىنىش ئۆرپ - ئادىتى بولۇپ، ناۋادا ئۇلارنىڭ ھىجابلىنىشى ئىسلامىي ئۆلچەمگە ئۇيغۇن بولسا، شۇ پىتى داۋام قىلىدۇ، باشقا چەكلىمىگە ئۇچرىمايدۇ.

ئاياللارنىڭ يۈزلىرىنى، قوللىرىنى ۋە پۈتلىرىنى ئورنىشى مەجبۇرى ئەمەس. ئەمما ئۇلار بۇ ئۈچ ئەزادىن باشقا ئەزالىرىنى ئۆزى بىلەن نىكاھ چۈشىدىغان بارلىق ئەرلەردىن (نامەھرەم ئەرلەردىن) چوقۇم يوشۇرىشى، ئۇلارغا كۆرسەتمەسلىكى لازىم. بۇنىڭدىن باشقا يەنە، ئاياللارنىڭ ئۆز يۇرتىدىكى ئەرلەر كىيىدىغان كىيىملەرنى كىيىشى دىنىي جەھەتتىن توغرا ئەمەس. شۇنداقلا ئۇلارنىڭ بەدىنى كۆرۈنۈپ قالغىدەك نېپىز كىيىملەرنى ۋە تەن قۇرۇلۇشى بىلىنىپ قالغىدەك تار كىيىملەرنى كىيىشى توغرا ئەمەس.

ئاياللار ئۆيىدىكى چاغدا سىرتتىن كۆرۈنۈپ قېلىش ئېھتىمالى بولمىغان ئەھۋالدا بېشىنى ۋە بىلەكلىرىنى ئېچىپ يۈرسە جايىزدۇر. چۈنكى ئۇلارنىڭ يات كىشىلەرنىڭ كۆرۈپ قېلىشىدىن ساقلىنىشى يېتەرلىك. ئۇلار ئاتا- ئانىسى،

ئاياللارنىڭ ۋەزىپىلىرى

قېرىنداشلىرى ۋە مۇسۇلمان يات ئاياللارنىڭ يېنىدا بىلەكلىرىنى،
تىزىنىڭ ئاستى قىسمىنى، يۈزىنى ۋە چاچلىرىنى ئوچۇق قويسا،
گۇناھ ئەمەس.

ئاياللارنىڭ سىرتقا ۋە ساياھەتكە چىقىشى

مۇسۇلمان ئايال بازارغا ۋە سىرتلارغا چىققاندا خۇشبۇي نەرسىلەرنى ئىشلىتىپ، ياسىنىپ چىقماسلىقى لازىم. ئۇ، ئېرى قىلىپ بېرەلەيدىغان ئىشلار ئۈچۈنمۇ بازارغا چىقىپ يۈرمەسلىكى، مۇنداق ئىشلارنى چوقۇم ئەرلەر قىلىشى كېرەك. بۇ، ئاياللارنىڭ تېخىمۇ تەقۋادار بولۇشىغا پايدىلىقتۇر.

ئاياللار يول يۈرگەندە يۈگۈرمەسلىكى، ئەتراپلارغا بىكاردىن - بىكار قارايدىغان ئىشلارنى قىلماسلىقى، تۇغقانلىرىنىڭ قەبرىسىنى يوقلاش ئۈچۈن بارغاندا ئامال بار ئىنسانلار ئاز ۋاقىتلاردا بېرىشى، يېنىدا مەھرىمى (نىكاھلىنىشى جايىز بولمايدىغان ئەرلەر) بولمىغان ئەھۋالدا ساياھەتكە چىقماسلىقى لازىم.

ئۇلار ئاپتوبۇس، پاراخوت ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش كولىكتىپ قاتناش قوراللىرى يول يۈرگەندە ئۆزلىرىنى ھەم يات ئەرلەرنىڭ كۆزىدىن ھەم ئۇلارنىڭ تېگىپ كېتىشىدىن ساقلىشى ناھايىتى تەس بولغاچقا، ئىنتايىن زۆرۈر ئېھتىياجى بولمىغان ئەھۋالدا بۇ خىل قاتناش قوراللىرى بىلەن سىرتلارغا ۋە ساياھەتكە چىقماسلىقى لازىم. چۈنكى زىنا كۆز بىلەن باشلايدۇ، پۇت - قول بىلەن تەرەققىي قىلىدۇ، پالاكەت بىلەن نەتىجىلىنىدۇ.

تىل ۋە قۇلاقنىڭ زىناسىمۇ يامان سۆزلەرنى ۋە شەھۋانىي ھېكايىلەرنى سۆزلەش بىلەن بۇلىدۇ. بۇ شەكىلدە سۆزلىگەن قوشنا ياكى تونۇش ھەرقانداق كىشى بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى دەرھال ئۈزۈش لازىم. ئۇنداق بولمىغاندا، ھېچ ئويلاپ باقمىغان، كىشىنى بىئارام قىلىدىغان ھادىسىلەر ئوتتۇرىغا چىقىشى مۇمكىن.

ئۇلار ئەخلاقى بۇزۇق ئاياللار بىلەن، گەرچە ئۇلار قوشنا ياكى ئۇرۇغ - تۇغقان بولغان تەقدىردىمۇ، گەپلەشمەسلىكى ۋە ئۇلارنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالماسلىقى لازىم.

ئاياللار يەنە ئەخلاقى بۇزۇلغان جاي ۋە مۇھىتلاردا ئايلىنىپ يۈرمەسلىكى، يات ئەرلەرگە تىكىلىپ قارىماسلىقى، يات ئەرلەرنىڭ قولىنى (قول ئېلىشىپ كۆرۈشىدىغان دۇچ كەلسىمۇ) ھەرگىز تۇتماسلىقى لازىم. چۈنكى بۇ، دىنىمىزدا ھارامدۇر. شۇنداقلا بىر ئايالنىڭ ئۆزى بىلەن نىكاھ چۈشىدىغان بىر ئەر بىلەن بىر ئۆيدە ياكى بىر ھوجرىدا يالغۇز قېلىشى ھارامدۇر.

يۇقىرىدا بايان قىلىپ ئۆتكەن مەلۇماتلار ئۆزىگە ئىسلام دىنىنى چىقىش يولى قىلغان ئىنسانلار ئۈچۈندۇر. ئىسلام دىنى ئۇنىڭغا خىلاپلىق قىلىشقا ئەسلا يول قويمىدۇ. ئەگەر ئۇنىڭغا رىئايە قىلمىغان، ئەكسىچە خىلاپلىق قىلغانلار بولسا، دۇنيادا خورلۇققا ۋە ئاۋارىگەرچىلىككە قالدۇ، ئاخىرەتتە نازابقا دۇچار بولىدۇ.

ھەيز ۋە نىفاس

توققۇز ياشتىن 55 ياشقىچە ئارىلىقتا بولغان، ھامىلە ياكى كېسەللىك ئالامىتى بولمىغان ئاياللاردىن كېلىدىغان قان: ”ھەيز قېنى“ دەپ ئاتىلىدۇ. بۇ ھالەتكە: ”ھەيزدارلىق“ ياكى: ”ئادەت كۆرۈش“ دېيىلىدۇ.

ھەيزدارلىق مەزگىلى ئەڭ ئاز بولغاندا ئۈچ كۈن، ئەڭ كۆپ بولغاندا 10 كۈن بولىدۇ. ئەگەر كەلگەن قان مۇددىتى ئۈچ كۈندىن ئاز ياكى 10 كۈندىن كۆپ بولسا، كېسەللىك قېنى ھېسابلىنىدۇ. مۇنداق ئەھۋالغا دۇچ كەلگەن ئايال دوختۇرغا كۆرۈنۈشى لازىم.

ھەيز بولماستىن كېسەللىك سەۋەبىدىن قان كەلگەن كۈنلەردە ناماز ۋە روزىنى ئۈزۈپ قويۇشقا بولمايدۇ. ئاياللارنىڭ يېشى چوڭايغانسىمۇ ھەيز كۆرۈشتىن قالىدۇ. ھەزنىڭ توختىشى 45 ياشتىن 55 ياش ئارىسىدا بولىدۇ. بەزىلەرنىڭ كېسەللىك سەۋەبىدىن بۇنىڭدىن بۇرۇن توختاپ قېلىشىمۇ مۇمكىن.

دەسلەپ ھەيز كۆرۈش باشلانغاندا ھەيز قېنى ھەر كۈنى كەلمەسلىكى مۇمكىن. بىر كۈن كېلىپ بىر كۈن كەلمەيدىغان، ئۈچىنچى كۈنى يەنە كېلىدىغان ئەھۋاللارمۇ بولىدۇ. ئاياللارنىڭ ھەيز كۆرۈش كۈنى سانى ئوخشاش ئەمەس، ئەمما ئېنىقتۇر.

بەزىلىرى ئۈچ كۈن، بەزىلىرى تۆت كۈن، بەزىلىرى بەش كۈن ھەيز كۆرىدۇ. ھەتتا ئون كۈنگىچە ھەيز كۆرىدىغانلارمۇ بولىدۇ.

ئاياللاردىن يەنە تۇغۇتتىن كېيىن قان كېلىدىغان ئەھۋال بار. بۇ: ”نفاس قېنى“ دېيىلىدۇ. نفاس قېنىنىڭ مۇددىتىمۇ ھەربىر ئايالغا قارىتا ئوخشاش بولمايدۇ. نفاس قېنىنىڭ ئەڭ ئۇزۇن مۇددىتى 40 كۈندۇر. ھەيزدار ياكى نفاسدار ئايال تۆۋەندىكى ئىشلارنى قىلالمايدۇ:

1. ناماز ئوقۇيالمايدۇ، روزا تۇتالمايدۇ.
2. قۇرئان ئوقۇيالمايدۇ، قۇرئانغا ياكى قۇرئان ئايەتلىرىگە قول تەككۈزەلمەيدۇ.

3. كەبىنى تاۋاف قىلالمايدۇ ۋە مەسجىدكە كىرەلمەيدۇ.

4. ئېرى بىلەن جىنسىي مۇناسىۋەتتە بولالمايدۇ.

بۇنىڭدىن باشقا يەنە ھەيزدار ۋە نفاسدار ئايالنىڭ ئېرى ئۇنىڭ كىندىكى بىلەن تىزى ئارىلىقىدىن كىيىمسىز ھالىتىدە، گەرچە شەھۋەتسىز بولسىمۇ، بەھرىمەن بولالمايدۇ. ئەمما كىيىملىرى ئۈستىدىن ۋە ئۇنىڭدىن باشقا ئەزالىرىدىن (كىيىمسىز ھالىتىدىمۇ) بەھرىمەن بولسا بولىدۇ.

ھەيز ۋە نفاس قېنى ئاياللارنىڭ رەھىمىدىن، يەنى بالاياتقۇدىن كېلىدۇ. ئەگەر بۇ قان بىرەر تومۇرنىڭ يېرىلىپ كېتىشى ياكى بىرەر يارىدىن كەلگەن بولسا، ئىستېھازە (يەنى كېسەللىك) قېنى ھېسابلىنىدۇ. كېسەللىك سەۋەبىدىن كەلگەن

قان سۈزۈك ۋە پۇراقسىز بولىدۇ. بۇ قان سەۋەبى بىلەن ناماز ياكى روزا توختىتىلمايدۇ.

ھامىلە ئايالنىڭ قولى، پۇتى ۋە ترناقلىرىغا ئوخشاش ئەزالىرى تېخى ئېنىق بولمىغان ۋە شەكىللەنمىگەن بالىسى چۈشۈپ كەتسە، ئۇ ئايال نىفاسدار ھېسابلانمايدۇ. نىفاس قېنى 40 كۈندىن ئارتۇق كەلمەيدۇ. ناۋادا 40 كۈندىن ئارتۇق كەلسە، 40 كۈندىن ئاشقنى كېسەللىك قېنى ھېسابلىنىدۇ.

ھەيز قېنى ئايدا بىر قېتىم كېلىدۇ. ھەيز قېنىنىڭ ئۆزگىچە پۇرىقى بار. ھەيز ۋە نىفاس قېنى كېلىۋاتقان ئايال ناماز ئوقۇيالمايدۇ. ئەمما، ناماز ۋاقتى كىرگەندە نامازغا ئالغاندەك تاھارەت ئېلىپ، ئاندىن جەينامازدا ئولتۇرۇپ: سۇبھانەللاھ، ئەلھەمدۇلىللاھ، اللھ ئەكبەر، ئەستەغفىرۇللاھ... دېگەنگە ئوخشاش زىكىر – تەسبىھلەرنى قىلىشى جايىزدۇر.

ھەيزدار ئايال ھەرگىزمۇ ئېرى بىلەن جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزەلمەيدۇ. بۇ، دىنىمىزدا ھارامدۇر. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىنساننىڭ سالامەتلىكى ئۈچۈن ئىنتايىن زىيانلىقتۇر. ئەمما ئېرى بىلەن بىر تۆشەكتە ياتسا، بۇنىڭ ھېچ يامىنى يوق.

اللھقا ھەمدۇسانالار بولسۇنكى، بۇ كىتابنىڭ تەرجىمىسى تامام بولدى، مەن بۇ كىتابتىن قېرىنداشلىرىمنىڭ مەنپەئەتلىنىشىنى ۋە بۇ ئارقىلىق اللھنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشىدىغان ئەمەل بىلەن ياشىشىنى تىلەپ دۇئا قىلىمەن.

